



Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Κρήτης



Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
στην Οικονομική Θεωρία και Πολιτική

**Το Θαύμα της Ιρλανδίας:
Ανάλυση των Παραγόντων που οδήγησαν
στην Εντυπωσιακή Οικονομική
Μεγέθυνση της Δεκαετίας του '90**

Φοιτήτρια: Καπριδάκη Φανή

Επιβλέπων Καθηγητής: Παπαδόπουλος Αθ

Ρέθυμνο, Δεκέμβριος 2007



ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα σε αυτό το σημείο να ευχαριστήσω όλους, όσοι με βοήθησαν στην εκπόνηση της μεταπτυχιακής μου διατριβής, αλλά και στην ολοκλήρωση των σπουδών μου.

Πρώτα απ' όλα θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα της διατριβής μου, Καθηγητή του τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης, κ. Παπαδόπουλο Αθανάσιο, για τις υποδείξεις του και την καθοδήγηση του και επειδή δέχτηκε να διορθώσει και να βαθμολογήσει την εργασία αυτή. Επιπλέον, σημαντική υπήρξε και η βοήθεια του Καθηγητή κ. Γιαννόπουλου Ανδρέα στα οικονομετρικά ζητήματα, παρά τον περιορισμένο χρόνο που υπήρχε στη διάθεσή μας. Ευχαριστώ και το διδακτορικό φοιτητή Γιαννέλη Νικόλαο, για τη συνδρομή και τις προτάσεις του. Είμαι ευγνώμων και στους υπόλοιπους Καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος, γιατί διεύρυναν τις γνώσεις, αλλά και τους ορίζοντές μου.

Οφείλω ευχαριστίες στον Επίκουρο Καθηγητή του τμήματος Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κ. Σκιαδόπουλο Γεώργιο, που με προέτρεψε να συνεχίσω τις σπουδές μου. Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τα μέλη του dealing room του Πανεπιστημίου Πειραιώς, για τη βοήθειά τους στην αναζήτηση δεδομένων από τη βάση δεδομένων Datastream.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω ξεχωριστά τους συνάδελφους και φίλους μου, οι οποίοι μου συμπαραστάθηκαν ηθικά και ψυχολογικά, ακόμα κι αν ήταν μακριά. Κυρίως, ευχαριστώ τους γονείς και την αδερφή μου, επειδή είναι πάντα κοντά μου, στηρίζοντας τις επιλογές μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
2. ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ	2
2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	2
2.2 ΙΣΤΟΡΙΑ	3
2.3 ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ	3
2.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	4
3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ.....	5
3.1 ΠΡΙΝ ΤΟ 1920.....	5
3.2 ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΟΥ 1922.....	5
3.3 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1930	6
3.4 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1940	7
3.5 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1950	7
3.6 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1960	8
3.7 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1970	9
3.8 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1980	11
3.9 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1990	13
3.10 ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ 2000.....	15
4. ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	17
4.1 ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΗ.....	17
4.2 ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ.....	18
4.3 ΤΡΙΤΗ ΦΑΣΗ	20
5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ.....	21
5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	21
5.2 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ	22
5.2.1 Ενιαία αγορά της ΕΕ	22
5.2.2 Επιδοτήσεις της ΕΕ	22

5.2.3	Είσοδος στην ΟΝΕ – Τα χαμηλότερα επιτόκια που ακολούθησαν.....	25
5.2.4	Διαφορές εθνικές, περιφερειακές και τοπικές πολιτικές	27
5.3	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ	29
5.4	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ & ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ.....	33
5.4.1	Δραστική πολιτική για την αγορά της εργασίας.....	33
5.4.2	Δημογραφικές αλλαγές - Αυξανόμενο εργατικό δυναμικό –μετανάστευση.....	35
5.4.3	Συγκράτηση των αμοιβών - Κοινωνικές συμβάσεις	36
5.5	ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	40
5.5.1	Δημοσιονομικές τακτικές	40
5.5.2	Η φορολογική πολιτική	41
5.6	ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	44
5.6.1	Ανταγωνιστικές υποτιμήσεις του συναλλάγματος	44
5.6.2	Πιστωτικός τομέας	45
5.7	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ & ΕΜΠΟΡΙΟ	46
5.7.1	Βιομηχανική πολιτική-Οικονομικά κίνητρα Για Τις MNCs	46
5.7.2	Εμπορική πολιτική- Ανοιχτή αγορά.....	48
5.7.3	Research & Development, Καινοτομίες.....	49
5.8	ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	51
5.9	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΓΚΥΡΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	54
5.10	ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	55
6.	ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	57
6.1	ΓΕΝΙΚΑ.....	57
6.2	ΕΙΔΗ ΤΩΝ FDI.....	58
6.3	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΥΣΕΙΣ (SPILLOVERS) & FDI.....	59
6.4	ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ	60
7.	ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ.....	61
7.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	61
7.2	ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ	63
7.3	Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	69
7.4	ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ & ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	70

8. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΙΡΑΝΑΝΔΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΜΕ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΕΔΟΜΕΝΑ..... 75

8.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΟ 2007 75

8.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ 76

7.3 ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ..... 80

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 85

10.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 87

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αυτή εξετάζει την πρόοδο της ιρλανδικής οικονομίας από τις απαρχές της ένταξής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 1973, έως και σήμερα. Εστίαση γίνεται στη δεκαετία του '90, οπότε η χώρα γνώρισε άνθηση ανάλογη με αυτήν της Ασίας· γι' αυτό το λόγο και ονομάστηκε Κέλτικη Τίγρης. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, ότι η Ιρλανδία κατατάχθηκε στη δεύτερη θέση των πλουσιότερων χωρών του κόσμου, με βάση δημοσιευμένη έκθεση του ΟΗΕ (2005). Επιπρόσθετα, αναλύονται οι παράγοντες, που οδήγησαν στην πρωτοφανή αυτή οικονομική μεγέθυνση. Αναμφίβολα, δεν υπάρχει αποκλειστικά ένα συστατικό για την επιτυχία της δεκαετίας του '90 και όσων προηγήθηκαν. Ο προσανατολισμός προς την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων και την επέκταση της ιρλανδικής αγοράς, η έμφαση που δόθηκε στην εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού, η κατάργηση των εμποδίων που έθεταν τα σημαντικά χρέη και η μείωση των φόρων είναι κάποιες από τις πιο καθοριστικές τακτικές, για να απεγκλωβιστεί η δύναμη της Ιρλανδίας. Στη συνέχεια, αναφερόμαστε στη σημαντικότητα των άμεσων ξένων επενδύσεων (FDI) και στη σχέση αυτών με την ιρλανδική οικονομική μεγέθυνση (growth), βάσει του μοντέλου των Borensztein, De Gregorio & Lee(1998). Τέλος, γίνεται μία σύγκριση των ελληνικών και των ιρλανδικών δεδομένων, όπως επίσης και προτάσεις για την εξυγίανση και την εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας, ώστε να παραδειγματιστεί η τελευταία από την ιρλανδική τροχιά ανάπτυξης.

ABSTRACT

This dissertation examines the progress of the Irish economy, since its incorporation in the EU, in 1973. The research is centered on the decade of 90's, when Ireland's boom was analogous to the Asian countries' boom, which is the reason why Ireland was called the "Celtic Tiger".

Ireland was not arbitrarily ranked second among the richest countries of the world, according to published report of the UN (2005). Furthermore, the factors which led to this unprecedented economic growth are analyzed. Undoubtedly, there is not only one factor that led to the gradual development of the Irish economy and its boom during the 90's. The orientation towards the attraction of Foreign Direct Investment and the expansion of the Irish market, the emphasis given on the training of human capital, the abolition of the obstacles caused by the significant debts and the reduction in taxes are some of the most determinative tactics which have driven the release of the Irish power. Moreover, reference to the importance of the Foreign Direct Investments with regards to growth is made. The analysis is based on the model introduced by Borenzstein et al(1998). Finally, a comparison between the Irish and the Greek economic facts is presented, as well as suggestions concerning the improvement of the Greek economy.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μεταπτυχιακή αυτή διατριβή έχει στόχο να αναλυθούν σε βάθος χρόνου οι παράγοντες μεγέθυνσης και ανάπτυξης της Ιρλανδίας από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, μέχρι και σήμερα. Η τακτική μεγέθυνσης, που ακολούθησε η Ιρλανδία, θα μπορούσε τελικά να παραδειγματίσει και άλλες χώρες –ευρωπαϊκές και μη- ή οι συγκυρίες λειτούργησαν αποκλειστικά για τα δεδομένα της Ιρλανδίας;

Αρχικά, παρατίθενται τα γενικά χαρακτηριστικά της χώρας, ενώ στη συνέχεια αναφέρεται σύντομα η οικονομική της ιστορία από την ανεξαρτησία της από την Αγγλία και έπειτα, όπως και οι φάσεις της νομισματικής της πολιτικής. Ο κορμός της εργασίας περιλαμβάνει τα αναφερόμενα ως αίτια της μεγέθυνσης, βάσει υπάρχουσας παλαιότερης βιβλιογραφίας. Τα αίτια αυτά αναλύονται και γίνεται μία πρώτη εκτίμηση της βαρύτητάς τους σε σχέση με την οικονομική ανάπτυξη της δεκαετίας του '90, που έκανε την Ιρλανδία μία από τις πιο γρήγορα αναπτυσσόμενες χώρες του κόσμου.

Στη συνέχεια, ακολουθεί παράθεση του μοντέλου για τη σχέση μεταξύ άμεσων ξένων επενδύσεων και μεγέθυνσης των Borenzstein et. al, βάσει του οποίου εξετάζεται κατά πόσο οι άμεσες ξένες επενδύσεις που εισέρρευσαν στην Ιρλανδία μετά το 1970, οδήγησαν σε growth.

Τέλος, γίνεται μία σύντομη σύγκριση μεταξύ της τωρινής κατάστασης της ελληνικής και της ιρλανδικής οικονομίας, οι οποίες εντάχθηκαν και λειτούργησαν ταυτόχρονα στην Ευρωπαϊκή ένωση, είχαν όμως διαφορετική πορεία. Αναφέρονται κάποια διδάγματα για την ελληνική οικονομία, με βάση πάντα το ιρλανδικό πρότυπο, αλλά και οι δυσκολίες εφαρμογής αυτού στη χώρα μας.

2. ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η Δημοκρατία της Ιρλανδίας αποτελείται από τα πέντε έκτα του νησιού της Ιρλανδίας, που βρίσκεται στη δυτική Ευρώπη, στον Ατλαντικό Ωκεανό. Το υπόλοιπο ένα έκτο είναι η βόρεια Ιρλανδία, που υπάγεται στη Μεγάλη Βρετανία. Αναλυτικά, αποτελείται συνολικά από τέσσερις περιφέρειες: το Connaught(δυτικά) το Leinster(ανατολικά) το Munster(νότια) και το Ulster(βόρεια). Μόνο το δυτικό τμήμα της επαρχίας του Ulster ανήκει στη δημοκρατία της Ιρλανδίας. Με άλλα λόγια είκοσι έξι από τις τριάντα δύο επαρχίες του νησιού συνιστούν το κράτος της Ιρλανδίας. Η πρωτεύουσα της χώρας είναι το Δουβλίνο, το οποίο σε ακτίνα 60 μιλίων συγκεντρώνει και το 40% περίπου του συνόλου του πληθυσμού. Άλλες μεγάλες πόλεις είναι το Cork, το Galway, το Limerick και το Waterford. Το νησί έχει συνολικά 900 μίλια ακτής.



Πηγή: www.enchantedlearning.com

2.2 ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ιστορία του νησιού έχει αφετηρία στην άφιξη των Κελτών, το 600 πΧ. Οι Βίκινγκς κυριάρχησαν στο νησί από τον 9^ο μέχρι τον 11^ο αιώνα. Έκτοτε, οι Ιρλανδοί συνεχώς βρίσκονταν σε πόλεμο με τους Άγγλους. Όσο ήταν βρετανική αποικία, έλαβε χώρα εμφύλιος πόλεμος μεταξύ του καθολικού και του προτεσταντικού πληθυσμού. Ακόμα και μετά το 19^ο αιώνα, στην ιστορία της χώρας δεσπόζει η σύγκρουσή της με τη Μεγάλη Βρετανία, μαζί με την οποία αποτελούσε το επονομαζόμενο Ηνωμένο Βασίλειο. Το 1921 συμφωνήθηκε η ανεξαρτησία της Ιρλανδίας, ενώ το προτεσταντικό βόρειο τμήμα του νησιού θα ανήκε στην Αγγλία. Ειδικότερα τα τελευταία χρόνια λοιπόν, η αντιπαράθεση περιορίστηκε σε διαμάχη μεταξύ καθολικής νότιας και προτεσταντικής βόρειας Ιρλανδίας.

2.3 ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Η δημοκρατία της Ιρλανδίας είναι κοινοβουλευτική δημοκρατία. Πρόεδρος της είναι η Mary McAleese και Πρωθυπουργός της ο Bertie Ahern. Επίσημη γλώσσα του κράτους, βάσει συντάγματος, είναι τα Ιρλανδικά, παρ' όλο που ομιλείται περισσότερο η αγγλική γλώσσα. Η κυρίαρχη θρησκεία είναι ο ρωμαιοκαθολικισμός με ποσοστό 88,4%. Ο πληθυσμός της χώρας φτάνει περί τα 4.239.848 άτομα.

ΕΠΑΡΧΙΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	%ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΤΟ 2002
Leinster	2,295,123	+9.0%
Munster	1,173,340	+6.6%
Connacht	504,121	+8.6%
Ulster (part of)	267,264	+8.3%
State	4,239,848	+8.2%

Πηγή: Census 2006, CSO July 2006

2.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η αγροτική οικονομία της Ιρλανδικής Δημοκρατίας τα τελευταία χρόνια μετατράπηκε σε μια οικονομία με κύριους άξονες το εμπόριο, τις επενδύσεις και τη βιομηχανία. Η γεωργία έπαψε να είναι η ραχοκοκαλιά της οικονομίας. Η τεχνολογία άνηψε ραγδαία στις αστικές περιοχές, με αποτέλεσμα οι αγροτικές να παραμείνουν πίσω. Κύριο ρόλο στην ανάπτυξη της Ιρλανδίας παίζουν οι εξαγωγές, αλλά επωφελείται και από την άνοδο των καταναλωτικών εξόδων, των κατασκευών και των επιχειρηματικών επενδύσεων. Στα χαρτιά, η χώρα είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας υπηρεσιών και προϊόντων λογισμικού, ωστόσο στην πραγματικότητα πολλά προϊόντα, κυρίως μουσικής, περνάνε μέσα από τη χώρα για να αποφύγουν τους φόρους από αγαθά πνευματικής ιδιοκτησίας. Ευνοϊκή επίσης για τις επενδύσεις είναι και η φορολογία της χώρας με ποσοστό 12,5% την ώρα που οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες έχουν πολύ μεγαλύτερο μέσο όρο. Ακόμη, η εργασιακή νομοθεσία είναι πιο χαλαρή και οι μισθοί βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα.

Από την πλευρά της κυβέρνησης, τα τελευταία δέκα χρόνια έχουν γίνει προσπάθειες να αντιμετωπιστούν ο πληθωρισμός, η υψηλή φορολογία, η κατασπατάληση του δημόσιου χρήματος, η απουσία ξένων επενδύσεων κι οι χαμηλές εργασιακές δεξιότητες.

Χαρακτηριστική για την ιρλανδική οικονομία είναι η άνθηση που γνώρισε από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Το ΑΕΠ της χώρας αυξήθηκε κατά 8% μέσα σε δέκα χρόνια. Αυτό αποκαλείται «θαύμα της Ιρλανδίας» για το οποίο θα γίνει λόγος αναλυτικά στη συνέχεια. Η χώρα ονομάζεται για το λόγο αυτό «Κέλτικη τίγρη». Η Ιρλανδία έχει σήμερα το τέταρτο μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ στον κόσμο, μετά το Λουξεμβούργο, τη Νορβηγία και τις ΗΠΑ. Ωστόσο, το 10% του πληθυσμού της Ιρλανδίας ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας. Σύμφωνα με στοιχεία της UNICEF, η Ιρλανδία έχει το έκτο μεγαλύτερο ποσοστό παιδικής φτώχειας –περίπου 16,8%- στον ανεπτυγμένο κόσμο.

3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

3.1 ΠΡΙΝ ΤΟ 1920

Πιο αναλυτικά, η οικονομική ιστορία της Ιρλανδίας και κατ' επέκταση η κοινωνική της δομή σε κάθε περίοδο παρουσίασε εξέλιξη. Πριν το 1920, ήταν αποικία της Μεγάλης Βρετανίας, οπότε το να αναφερθεί κανείς στην οικονομία της χώρας είναι τουλάχιστον, ανακριβές. Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές της χώρας γίνονταν σχεδόν αποκλειστικά με την Αγγλία.¹ Μετά τη Βιομηχανική Επανάσταση, που η Βρετανική οικονομία βιομηχανοποιήθηκε και η κοινωνία της πήρε άλλη μορφή, περισσότερο αστική, η Ιρλανδία ήταν ο κύριος πάροχος αγροτικών προϊόντων προς αυτήν. Οι μόνες εξαιρέσεις, που αποτελούσαν δείγματα βιομηχανίας στο νησί, ήταν τα ναυπηγεία του Belfast, οι υφαντουργίες του Derry και η ζυθοποιία του Δουβλίνου. Άλλος ένας από τους ρόλους της Ιρλανδίας σαν αποικία, ήταν να τροφοδοτεί τη Βρετανική οικονομία με φθηνά εργατικά χέρια. Εξάλλου το φαινόμενο της μετανάστευσης αποτελεί χαρακτηριστικό των Ιρλανδών. Ο πληθυσμός της Ιρλανδίας είχε επιπλέον αποδεδειχθεί λόγω των λιμών του 19^{ου} αιώνα και έφτανε μόλις τα τέσσερα εκατομμύρια.

3.2 ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΟΥ 1922

Η οικονομική κατάσταση του κράτους στην αρχή της αναγνώρισής του από τη Βρετανία ήταν αδύναμη. Οι μόνες ανεπτυγμένες βιομηχανικά περιοχές βρίσκονταν στο Βόρειο τμήμα του νησιού, το οποίο είχε διατηρήσει στην κατοχή της η Αγγλία. Αυτό, σε συνδυασμό με την απαίτηση της προηγούμενης κατόχου του νησιού για ετήσιες πληρωμές για τη γη, εμπόδιζαν την ιρλανδική οικονομία να ορθοποδήσει και να αυτονομηθεί. Για δέκα χρόνια είχε συμφωνηθεί, το 20% των φόρων που εισπράττονταν από την κυβέρνηση να πληρώνονται στην Αγγλία. Η Ιρλανδία ήταν για πρώτη φορά ανεξάρτητη και θα έπρεπε χωρίς καμία στήριξη, αλλά με επαχθείς όρους να αναστηθεί. Οι συνθήκες αυτές ήταν που τελικά οδήγησαν τη χώρα σε εμφύλιες συρράξεις μέχρι το 1932. Ο πληθυσμός μειωνόταν ακόμα περισσότερο και

¹ Roisin Ni Mhaille Battel(2003)

έφτασε τα τρία εκατομμύρια περίπου, το 1961. Από τον πληθυσμό της Ιρλανδίας, το 50% ήταν αγρότες, οπότε και η ίδια η κυβέρνηση προωθούσε περισσότερο τον αγροτικό τομέα. Εστίαση επίσης, έκανε η κυβέρνηση στο ελεύθερο εμπόριο, παρ' όλο που η Βρετανία εξακολουθούσε να είναι ο κύριος εμπορικός εταίρος της χώρας.

3.3 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1930

Βασικοί προσανατολισμοί της χώρας στην αρχή της δεκαετίας ήταν το ανοιχτό εμπόριο με τους Άγγλους, οι οποίοι παρέμεναν βασικότεροι συναλλασσόμενοι της, όπως και η αύξηση της αποτελεσματικότητας της αγροτικής της παραγωγής. Με αυτό τον τρόπο θα σταθεροποιούταν η κατάσταση στο νέο κράτος.



Το 1932 όμως, με την εκλογή της κυβέρνησης του κόμματος Fianna Fáil του De Valera σηματοδοτείται μία νέα περίοδος στην ιρλανδική οικονομία. Η πολιτική που ακολουθήθηκε ήταν συντηρητική και χαρακτηριζόταν από έντονο προστατευτισμό, που ήταν σχεδόν 80%, από τους υψηλότερους στο δυτικό κόσμο. Η κυβέρνηση στράφηκε στην ενδυνάμωση της εγχώριας βιομηχανίας με την επιβολή υψηλών δασμών στις εισαγωγές. Αυτό δε σημαίνει ότι ο αγροτικός τομέας παραμελήθηκε, αλλά έγινε περισσότερο αυτάρκης και απέκτησε ισχύ σε εγχώρια κλίμακα. Είχε μάλιστα εφαρμοστεί και ένα μοντέλο έντασης εργασίας για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.² Ο προστατευτισμός ήταν δύσκολο να πετύχει σε μία οικονομία με το μέγεθος και τον τύπο της ιρλανδικής, παρ' όλ' αυτά έδωσε μεγαλύτερο κύρος στο κράτος και αυτοπεποίθηση στην κοινωνία.

Εκείνη την περίοδο επίσης, ο τραπεζικός τομέας ήταν μάλλον συντηρητικός και χαρακτηριζόταν από τη Βρετανική γραφειοκρατία και διαφθορά. Τα συμφέροντα που υποστηρίζονταν ήταν ακόμη αυτά της Αγγλίας.

² Γ.Α. Χαρδούβελης, 2006

Όταν το 1932 η Ιρλανδία δεν πλήρωσε τη συμφωνημένη ετήσια αμοιβή στην Αγγλία, οι αντιδράσεις της δεύτερης ήταν άμεσες. Αύξηση των δασμών στο κρέας, που ήταν και το κύριο εξαγωγικό προϊόν της Ιρλανδίας προς αυτήν. Το ίδιο έπραξε και η Ιρλανδία με τη σειρά της, στα εισαγόμενα από τη Βρετανία προϊόντα. Για τα επόμενα έξι χρόνια συνεχίστηκε αυτή η τακτική και από τις δύο πλευρές. Τελικά, το 1938 η Αγγλία απάλλαξε τις εισαγωγές από τους δασμούς. Σαν εκκαθάριση για τις οφειλές της Ιρλανδίας απέναντί της απαίτησε εφάπαξ το ποσό των δέκα εκατομμυρίων λιρών. Όλα αυτά τα γεγονότα επηρέασαν όχι τους Ιρλανδούς μόνο οικονομικά, αλλά τόνισε και το εθνικό αίσθημά τους. Εν τω μεταξύ, η πολιτική του De Valera είχε γίνει ακόμα πιο συντηρητική.³

3.4 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1940

Κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, η Ιρλανδία διατήρησε την ουδετερότητά της, με αποτέλεσμα να δεχτεί κατά καιρούς χτυπήματα και από τους δύο αντιπάλους. Μετά τη λήξη του πολέμου, η βοήθεια που δέχτηκε από το σχέδιο Marshall⁴ ήταν μικρή, όχι μόνο λόγω των λίγων ζημιών που υπέστη η χώρα, αλλά και λόγω της αντιπάθειας των νικητών απέναντι στην ουδέτερη Ιρλανδία. Η χώρα συσπειρώθηκε ακόμα περισσότερο και ο προστατευτισμός είχε αρχίσει να μην αποδίδει. Σημαντική κίνηση για τη χώρα την περίοδο αυτή, μπορεί να θεωρηθεί η ίδρυση της Κεντρικής Τράπεζας το 1942.

3.5 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1950

Οι περισσότερες από τις Ευρωπαϊκές χώρες είχαν σε αυτό το διάστημα ανασυγκροτηθεί μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και μεγεθύνονταν οικονομικά, μέχρι την πετρελαϊκή κρίση του 1973. Η Ιρλανδία και η Μεγάλη Βρετανία αντίθετα, δεν είχαν ακολουθήσει τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης των άλλων χωρών. Περαιτέρω δημογραφικές μεταβολές έλαβαν χώρα στην Ιρλανδία, με ένα νέο κύμα

³ Battel(2003)

⁴ Με τον όρο σχέδιο Μάρσαλ εννοείται η οικονομική ενίσχυση κρατών της ευρωπαϊκής ηπείρου, αποκύημα της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. μετά τη λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και της αντίληψης ότι η επικράτηση του κομμουνισμού θα αποτελούσε κίνδυνο για όλο τον κόσμο. Αποφασίστηκε το 1947 και ενεπλάκησαν περίπου 17 χώρες.

μετανάστευσης –της τάξης του μισού εκατομμυρίου Ιρλανδών- και μία ταυτόχρονη μείωση του συνολικού πληθυσμού της. Παρ' όλ' αυτά εξακολουθούσε να έχει υψηλά ποσοστά ανεργίας και ένα μεγεθυμένο αγροτικό τομέα. Η γυναικεία απασχόληση ήταν σε χαμηλά επίπεδα.⁵

Στη δεκαετία αυτή έγιναν ωστόσο, τα πρώτα βήματα για να γίνει η Ιρλανδία το αναπτυσσόμενο κράτος που όλοι γνωρίζουν. Η οικονομία της γινόταν ανοιχτή, έπαυσε ο προστατευτισμός και εκσυγχρονίστηκαν οι δομές της. Πατέρας της Κέλτικης τίγρης θεωρείται ο T.K. Whitacker, που με την *Οικονομική Ανάπτυξή* του το 1958 έδωσε τις κατευθύνσεις στην Ιρλανδική οικονομία.⁶ Στην έκθεση αυτή προτείνονταν προοδευτικά για τη χώρα μέτρα, όπως η κατάργηση των δασμών, η αποθάρρυνση για υψηλή φορολογία, η παροχή κινήτρων για τη δημιουργία εγχώριας βιομηχανίας.⁷

Η μετανάστευση είχε αρχίσει από τα τέλη της δεκαετίας αυτής να περιορίζεται, με την ανεργία να εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Παρά τις εξελίξεις, το κατά κεφαλήν ιρλανδικό ΑΕΠ ήταν στο 70% του μέσου όρου της ΕΕ και η χώρα είχε ακόμα πολλά να κάνει για να προφτάσει την εξέλιξη των υπολοίπων ανεπτυγμένων κρατών.

3.6 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1960

Η οικονομία άρχισε να εκσυγχρονίζεται και να προσαρμόζεται στα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η κυβερνητική πολιτική βοήθησε σε αυτό σημαντικά. Η μακροοικονομική πολιτική μετέτρεψε την Ιρλανδία σε ανοιχτή οικονομία, συνεχίζοντας την τακτική των προηγούμενων ετών. Η διαχείριση του ανθρώπινου κεφαλαίου απασχολούσε πλέον το κράτος και γινόταν με περισσότερη προσοχή.

⁵ Patrick Honohan & Brendan Walsh (2002)

⁶ Η *Οικονομική Ανάπτυξη* είναι το προσχέδιο της πολιτικής και οικονομικής μεταστροφής από τον προστατευτισμό στο ελεύθερο εμπόριο και την ανοιχτή αγορά. Προέτρεπε την ενδυνάμωση της εγχώριας βιομηχανίας και υπήρξε βάση για το *Πρώτο Πρόγραμμα για Οικονομική Επέκταση* του 1958. Ο T.K. Whitacker ήταν τότε Γραμματέας του ιρλανδικού Υπουργείου Οικονομικών.

⁷ Χαρδούβελης(2006)

Υπήρχε ένα μικρό έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών και ο δανεισμός ήταν πολύ συνετός, αφού γινόταν μόνο για τη χρηματοδότηση των δημόσιων επενδύσεων. Οι φόροι που επιβάλλονταν ήταν χαμηλότεροι από αυτούς των υπολοίπων χωρών και αποτελούσαν το 30% του ιρλανδικού ΑΕΠ, τη στιγμή που στις άλλες χώρες του OECD έφτανε κατά μέσο όρο στο 36%. Οι συνθήκες ήταν γενικά ευνοϊκές για ξένες επενδύσεις. Σημαντική να αναφερθεί είναι επίσης, η ανόρθωση του εκπαιδευτικού συστήματος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση το 1967, η οποία αναμόρφωσε την κοινωνία.⁸ Λόγω αυτής της εξέλιξης, πολλοί ήταν αυτοί που προέβλεψαν τη σύγκλιση της Ιρλανδίας με τις προηγμένες ευρωπαϊκές χώρες. Το εργατικό δυναμικό της επόμενης γενιάς θα είχε λάβει καλύτερη εργασιακή εκπαίδευση και ο ανασταλτικός αγροτικός τομέας θα περιοριζόταν.

3.7 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1970

Από το 1973 που η Ιρλανδία έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μετά, η οικονομία ενδυναμώθηκε ακόμα περισσότερο. Αυτό οφείλεται στην άμεση πρόσβαση που είχε πλέον στις υπόλοιπες χώρες της Οικονομικής Ευρωπαϊκής κοινότητας, αλλά και στις καθαρές εισπράξεις της Ιρλανδίας λόγω του Κοινοτικού Πλαισίου.

Η οικονομία της χώρας είχε από την προηγούμενη δεκαετία ακόμα, να αντιμετωπίσει δύο πολύ σημαντικά προβλήματα, που προέκυψαν τότε εμποδίζοντάς την να ανθίσει.⁹ Το πρώτο είναι το ζήτημα της Βόρειας Ιρλανδίας. Οι εξεγέρσεις της εικοσαετίας αυτής δεν έπληξαν μόνο το ανθρώπινο δυναμικό της χώρας, αλλά και τον τουρισμό της. Ακόμα πιο πολυδάπανη ήταν η ανάγκη για ενδυνάμωση του στρατού και του ναυτικού της χώρας. Στα σύνορα με τη Βόρεια Ιρλανδία θα έπρεπε να αυξηθεί αριθμητικά, για να μην αποδεικνύεται ο αντίπαλος στρατός ισχυρότερος. Μέχρι και το 1980 είχε σχεδόν διπλασιαστεί η στρατιωτική δύναμη της χώρας. Αυτό, για μία χώρα όπως την Ιρλανδία, η οποία έπρεπε να επικεντρωθεί σε άλλες επενδύσεις στο εσωτερικό της, αποτελούσε οπισθοδρόμηση.

⁸ Honohan & Walsh(2002)

⁹ Battel(2003)

Το δεύτερο πρόβλημα το οποίο είχε να αντιμετωπίσει, ήταν η πετρελαϊκή κρίση του 1973, που επηρέασε την παγκόσμια οικονομία. Για να επιβιώσει η ιρλανδική οικονομία της κρίσης, αύξησε το δανεισμό της. Το χρέος της χώρας μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980 ανερχόταν στο 90% του ΑΕΠ της. Ο πληθωρισμός έφτασε ως και το 20%. Το 1973 η Ιρλανδία μπήκε στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα με τα χρέη της να αυξάνονται, μαζί με τον πληθωρισμό και την ανεργία.

Αναφορικά με το εμπόριο της χώρας, στις δεκαετίες του 1960 και του 1970, ο κυριότερος παραλήπτης των εξαγωγών της Ιρλανδίας ήταν η Αγγλία. Περίπου το 60% των εξαγωγών απορροφούνταν από τη γείτονα χώρα, ενώ μόλις το 30% προοριζόταν για την υπόλοιπη Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Η συσχέτιση της Βρετανικής με την Ιρλανδική οικονομία ήταν μεγάλη.

Ούτε η οικονομική διάρθρωση είχε μεταβληθεί σημαντικά.¹⁰ Το 25% του πληθυσμού της χώρας απασχολούνταν στον αγροτικό τομέα, όπως συνέβαινε και στην Αγγλία. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ όμως, ήταν πολύ χαμηλότερο από αυτό της Αγγλίας, γιατί υπήρχε μεγάλη καθυστέρηση στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας. Ειδικά λόγω της ενίσχυσης του αγροτικού κυρίως τομέα με τα κονδύλια της ΕΟΚ, τα δύο τρίτα εκ των οποίων απορρόφησε η γεωργία, ήταν φυσικό να παραμείνει έντονο το αγροτικό στοιχείο αυτό στη χώρα.

Στα τέλη της δεκαετίας η κατάσταση άλλαξε. Το 1979 η Ιρλανδία εντάχθηκε στο ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα και εγκατέλειψε την Ιρλανδική λίρα, με το σκεπτικό ότι η αποδέσμευση από τη στερλίνα, που επακολουθούσε, θα μείωνε τον υψηλό πληθωρισμό.

Στο πλαίσιο της ένταξης αυτής, ξεκίνησε μία πιο επιθετική Κεϋνσιανή επεκτατική δημοσιονομική πολιτική. Παρά το ήδη υψηλό χρέος, ο κρατικός δανεισμός συνεχιζόταν, με μόνη λύση την υψηλότερη φορολόγηση. Τα δημοσιονομικά ισοζύγια όμως, μαζί και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ήταν πλεονασματικά. Η δημοσιονομική τακτική μέχρι σε ένα σημείο απέδωσε. Τα έσοδα από φόρους ήταν

¹⁰ Honohan & Walsh(2002)

ακόμα από τα χαμηλότερα της Ευρώπης και η ανεργία είχε μειωθεί κατά πολύ. Από 28% το 1973, το εργατικό δυναμικό που δεν απασχολούνταν στον αγροτικό τομέα, έφτασε το 40% του συνολικού δυναμικού. Οι πραγματικοί μισθοί αυξήθηκαν. Όλα αυτά χρηματοδοτήθηκαν από κυβερνητικό δανεισμό, πράγμα που δεν επέτρεψε στην κυβέρνηση να ελιχθεί στην επόμενη παγκόσμια αρνητική οικονομική συγκυρία: την Ιρανική επανάσταση του 1979.

3.8 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1980

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80, η Ιρλανδία προσπάθησε να συνεχίσει την πορεία της προς την ανόρθωση και την απελευθέρωση της αγοράς. Αφενός η καθυστερημένη αντίδραση στην πετρελαϊκή κρίση της προηγούμενης δεκαετίας και αφετέρου η αύξηση των φόρων που επακολούθησε, έκαναν το έργο δυσκολότερο.¹¹

Έτσι, στις αρχές της δεκαετίας το χρέος και τα επιτόκια αυξήθηκαν. Οι παράγοντες αυτοί οδήγησαν στην αύξηση της ανεργίας και την αποδυνάμωση της επιχειρηματικότητας. Από το 1982 έως το 1986 η χώρα βρισκόταν σε σοβαρή οικονομική ύφεση. Οι πραγματικοί μισθοί και πάλι μειώθηκαν.

Συγκεκριμένα, το 1981, ο πληθωρισμός ήταν 21%, το έλλειμμα ήταν στο 15% του ΑΕΠ, ενώ μέσα σε δέκα χρόνια(από το 1974) οι φόροι αυξήθηκαν κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, από 28% σε 38%. Ειδικά η φορολόγηση του καπνού και του αλκοόλ, όπως και άλλων καταναλωτικών αγαθών, ήταν τόσο υψηλή, που συνέρεαν τα προϊόντα αυτά από τη Βόρεια Ιρλανδία και αλλού. Η ανεργία ήταν 16% και το 1% του εργατικού δυναμικού της χώρας είχε επιλέξει τη μετανάστευση. Ακόμα και σε παραδοσιακά προστατευμένες βιομηχανίες, περικόπηκε το 25% του προσωπικού, το οποίο αντιστοιχούσε σε 30.000 θέσεις εργασίας. Ο δημόσιος δανεισμός κυμαινόταν σε ακόμα μεγαλύτερα επίπεδα και έφτασε να είναι το 130% του ΑΕΠ το 1986.

¹¹ Patrick Honohan(2007)

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Honohan και Walsh(2002), η περίοδος μετά το 1973 μοιάζει με έναν οικονομικό κύκλο. Η ύφεση ξεκινά το 1970 και κλιμακώνεται μέχρι και τις αρχές της επόμενης δεκαετίας. Δημογραφικές και μονεταριστικές αλλαγές που συντελούνται στα μέσα της ίδιας δεκαετίας, οδηγούν την Ιρλανδία στην επόμενη φάση του κύκλου, που είναι η άνθηση.

Όσον αφορά στο εμπόριο, οι εξαγωγές της χώρας δε μεταβλήθηκαν σημαντικά, με τη διαφορά ότι παραλήπτης των εξαγωγών της δεν ήταν πλέον μονάχα η Αγγλία, αλλά και οι υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης. Χαρακτηριστικό είναι, ότι μέσα στη δεκαετία του 1980, η ΕΟΚ(πλην της Βρετανίας) και η Βρετανία είχαν ίσο μερίδιο εξαγωγών προς την Ιρλανδία να αναλογεί στην κάθε μία. Αργότερα μάλιστα, η κατάσταση αντιστράφηκε εντελώς, συγκριτικά με τα παρελθοντικά στοιχεία, αφού οι Ευρωπαϊκές χώρες απορροφούσαν περίπου το 50% των εξαγωγών της Ιρλανδίας.

Σαν μέλος της ΕΟΚ περιορίστηκε σε ένα βαθμό, λόγω της υποχρεωτικής σύγκλισης όλων των χωρών, μαζί και της Γερμανίας που την περίοδο αυτή αντιμετώπιζε εσωτερικά προβλήματα. Με το *Πρόγραμμα Εθνικής Ανόρθωσης* του 1987 όμως, η Ιρλανδία έδειξε την αισιοδοξία της σχετικά με την πορεία της οικονομίας της στους τομείς της ανάπτυξης και της ανεργίας.¹² Βασικοί στόχοι του προγράμματος για τη βελτίωση της εικόνας της χώρας μέχρι το τέλος του 1990 τέθηκαν. Αυτοί ήταν γενικά η δημιουργία ευνοϊκού νομισματικού, δημοσιονομικού και συναλλαγματικού κλίματος, η καλύτερευση του φορολογικού συστήματός της, η εξάλειψη των κοινωνικών ανισοτήτων και η μείωση των ποσοστών ανεργίας της.

Στο πρόγραμμα αυτό, αναφέρονται επίσης και οι παράγοντες που καθυστερούν την ανάπτυξη και οι οποίοι θα πρέπει να αντιμετωπιστούν. Αναλυτικά, η χώρα είχε το 1987 κατά κεφαλήν ΑΕΠ που έφτανε στο 64% του μέσου όρου της ΕΕ, χρέος ύψους 25 εκατομμυρίων. Ο δείκτης κρατικού χρέους προς το ΑΕΠ ήταν 125%, ο μεγαλύτερος από τις χώρες της ΕΕ. Το χρέος απορροφούσε το ένα τρίτο των εισπράξεων από τους φόρους και το 94% των εισπράξεων από τους φόρους των

¹² Programme for National Recovery(1987)

φυσικών προσώπων.¹³ Τα υψηλά ονομαστικά και πραγματικά επιτόκια, που εμπόδιζαν τις επενδύσεις. Επιπλέον –σύμφωνα πάντα με το Πρόγραμμα εθνικής ανόρθωσης- το θησαυροφυλάκιο προκειμένου να χρηματοδοτήσει τις κεφαλαιακές και τις τρέχουσες δαπάνες (capital and current expenditure), χρησιμοποιούσε το 10,7% του ΑΕΠ της Ιρλανδίας. Η ανεργία άγγιξε το 18,5% και η μετανάστευση ισοδυναμούσε με την αύξηση του πληθυσμού ετησίως. Ο αγροτικός τομέας ακολουθούσε φθίνουσα πορεία και δε γίνονταν επενδύσεις σε εξοπλισμό.¹⁴ Αυτή την κατάσταση κλήθηκε η ιρλανδική κυβέρνηση να αλλάξει.

Η βελτίωση της κατάστασης λοιπόν, ξεκίνησε από το 1987, οπότε έγιναν σημαντικά ευνοϊκά δημοσιονομικά βήματα. Περιορίστηκαν οι κυβερνητικές δαπάνες, βελτιώθηκαν οι εξωτερικές οικονομικές συνθήκες, μειώθηκαν τα επιτόκια και ξεκίνησε να μειώνει ο δείκτης χρέους προς ΑΕΠ.

3.9 ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1990

Ήταν η δεκαετία κατά την οποία η Ιρλανδία άνθησε οικονομικά και κατάφερε να αναδειχτεί σε ολόκληρο τον κόσμο. Από όλες της ευρωπαϊκές χώρες η Ιρλανδία ήταν στο διάστημα αυτό πρώτη σε ανάπτυξη. Στη βιβλιογραφία αναφέρονται πολλοί παράγοντες που κατάφεραν να οδηγήσουν μία φτωχή χώρα, όπως ήταν η Ιρλανδία, σε τέτοιου μεγέθους οικονομική μεγέθυνση. Πολύ περιληπτικά, κάποιοι από αυτούς είναι η ορθή χρήση των πόρων της ΕΕ, καθώς και η ύπαρξη από το 1992 της SEM(Single European Market)¹⁵, στην οποία συμμετείχε φυσικά και η Ιρλανδία. Η δημοσιονομική πολιτική που ακολουθήθηκε έπαιξε σημαντικό ρόλο, δεδομένου ότι η νομισματική πολιτική καθοριζόταν σε μεγάλο βαθμό από την ΕΕ. Επίσης, ωφέλησε αρκετά η συνεχής προώθηση της ιρλανδικής βιομηχανίας και αγοράς. Το συμφέρον φορολογικό πρόγραμμα της χώρας προσέλκυε ξένους επενδυτές και κεφαλαιούχους.

¹³ Χαρδούβελης(2006)

¹⁴ Programme for National Recovery (1987)

¹⁵ Single European Market: Η ύπαρξη ενός κοινού νομοθετικού πλαισίου ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ. Παράλληλα, η εξασφάλιση της αλληλεξάρτησης μεταξύ των κρατών-μελών. Τελικά, η ανάπτυξη μίας κοινής νομισματικής, δασμολογικής και συναλλαγματικής πολιτικής από όλες τις χώρες. Κατάργηση των μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, δασμών και τελών. Προκάλεσε υστέρηση στα κράτη της Ευρώπης για τις δεκαετίες του 1970 και 1980 συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο. Λειτούργησε θετικά κυρίως μετά το 1990, βελτιώνοντας την εργασία και το εμπόριο.

Καίρια λοιπόν υπήρξε και η συμβολή των ξένων επενδυτών, που προκάλεσαν μεγάλη εισροή κεφαλαίων στη χώρα..¹⁶

Τα αίτια παρ' όλ' αυτά δε μπορεί να περιοριστούν μόνο σε πολιτικούς και οικονομικούς λόγους. Η κοινωνική, πολιτιστική και ιστορική βάση της Ιρλανδίας, ή όπως λέγεται χαρακτηριστικά ο παράγοντας "Riverdance"¹⁷ διαμόρφωσαν με τη σειρά τους το πλαίσιο μέσα στο οποίο άκμασε η χώρα.

Η άνθηση της Ιρλανδικής οικονομίας είναι πιθανό να συνέβαινε νωρίτερα από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, αν η ένωση της Γερμανίας δεν απαιτούσε συγκρατημένη νομισματική πολιτική για ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πολιτική κατάσταση στη Γερμανία, που φυσικά αντικατοπτρίστηκε και στην οικονομία της, απαιτούσε αύξηση των επιτοκίων με στόχο τη συγκράτηση του πληθωρισμού. Εφόσον η χώρα ήταν μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αύξηση αυτή διοχετεύτηκε σε ολόκληρη την Ένωση περιορίζοντας τη μεγέθυνση των χωρών-μελών. Η άνθηση της Ιρλανδίας επομένως δέχτηκε μία αρνητική εξωτερικότητα και καθυστέρησε περίπου μία δεκαετία.¹⁸ Επίσης, το 1992 λόγω ακριβώς της ανατίμησης του γερμανικού μάρκου, η βρετανική στερλίνα υποτιμήθηκε σημαντικά. Σαν κύριος εμπορικός εταίρος της Βρετανίας, η Ιρλανδία αναγκάστηκε και αυτή με τη σειρά της να υποτιμήσει το νόμισμά της, προκειμένου να μη χαθεί η ανταγωνιστικότητά της.¹⁹

Από το 1993 και έπειτα, ακολούθησε η εξέλιξη, που έδωσε και το όνομα «Κέλτικη τίγρης» στην Ιρλανδία. Το ΑΕΠ είχε αύξηση 8,3% κατά μέσο όρο, ο πληθωρισμός ήταν χαμηλός και ο δείκτης χρέος προς ΑΕΠ μειώθηκε στο 38%. Η ανεργία ήταν μόλις 4%, με παραπάνω από το μισό του δυναμικού να απασχολείται εκτός του αγροτικού τομέα.

¹⁶ Battel(2003)

¹⁷ Riverdance: παραδοσιακός χορός της Ιρλανδίας με θεατρικά στοιχεία και ταχύτητα στις κινήσεις. Η έντασή του και η δύναμη που αποπνέει, προσομοιάζονται με τα χαρακτηριστικά του Ιρλανδικού λαού.

¹⁸ John Fitz Gerald, ό.π. σ.1358

¹⁹ Γ.Α. Χαρδούβελης, ό. π., σ.32

Η ανάπτυξη, την οποία βίωσε είχε σαν επακόλουθο περαιτέρω θετικές εξελίξεις. Το ανθρώπινο κεφάλαιο της χώρας ενδυναμώθηκε, ξεπερνώντας την προηγούμενη εξασθένησή του. Σημαντικό να αναφερθεί είναι, ότι όχι μόνο δεν υπήρχαν πια μετανάστες προς άλλες χώρες, αλλά επέστρεφαν όσοι είχαν φύγει από τη χώρα, για να καλυφθούν οι νέες ανάγκες για προσωπικό. Οι δημογραφικές τάσεις του παρελθόντος είχαν ανατραπεί. Για αυτά τα χρόνια, η Ιρλανδία με τη χαμηλή φορολογία και το ακμαίο χρηματιστήριό της, έγινε επενδυτικός παράδεισος.²⁰

3.10 ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ 2000

Η εποχή αυτή είναι κρίσιμη για την Ιρλανδία, γιατί πρέπει να διατηρήσει την ισχύ της. Βασικός κυβερνητικός στόχος σχετικά με την ΕΕ και την πολιτική σύγκλιση που ακολουθείται, είναι η διατήρηση της φορολογίας της χώρας, παρά τις υποδείξεις της ΕΕ. Σε περίπτωση αλλαγής του φορολογικού συστήματος, οι ξένοι κεφαλαιούχοι θα αποσύρουν τις επενδύσεις τους και πολλές από τις πολυεθνικές που αυξάνουν το ΑΕΠ της χώρας και προωθούν την ανάπτυξη και την απασχόλησή της, θα αλλάξουν θέση. Είναι πολύ σημαντική η διατήρηση των τωρινών συνθηκών, δεδομένου ότι η εγχώρια βιομηχανία βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα.

Η Ιρλανδία, με τη μείωση των φόρων και τον περιορισμό του πληθωρισμού στους μισθούς, μεταμορφώθηκε σε μια ανταγωνιστική εμπορικά χώρα. Στη συνέχεια όμως, λόγω της μεγάλης άνθησής της και των ευνοϊκών χαμηλών επιτοκίων, έφτασε στο σημείο να έχει υπερβολική ζήτηση. Σαν αποτέλεσμα, το ισοζύγιο πληρωμών της παρουσιάζει ανισορροπία, με δημοσιονομικό πλεόνασμα που υπερέβαινε το 5% το 2000. Αυτό αντικατοπτρίζεται κατά κύριο λόγο στους μισθούς. Ο πληθωρισμός στο ρυθμό των μισθών άγγιζε μέχρι και τις αρχές του 2001 ακόμα και το 10%. Ως το 2005 παρατηρήθηκε προσπάθεια συγκράτησης των μισθών, η αύξηση ωστόσο έφτανε περίπου το 6% ετησίως. Το γεγονός αυτό εξακολουθεί να είναι ανησυχητικό για την οικονομία της Ιρλανδίας, η οποία όχι μόνο χάνει σε ανταγωνιστικότητα έναντι των άλλων μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και προκαλεί αύξηση της ανεργίας. Η κατάσταση αυτή, δεδομένων των ευρωπαϊκών περιορισμών όσον αφορά

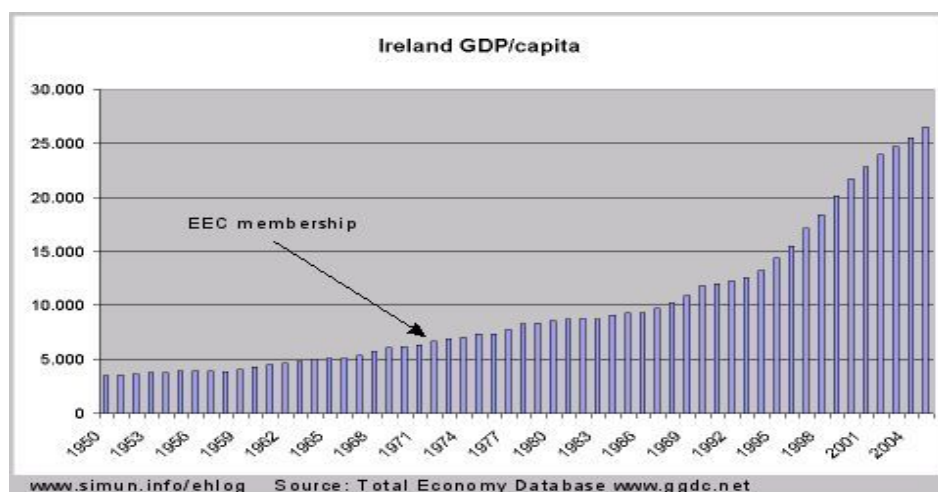
²⁰ Cogan and McDevitt (2000)

στη νομισματική πολιτική, μπορεί να διορθωθεί αποκλειστικά με εργαλεία δημοσιονομικής πολιτικής.

Πιο αναλυτικά, στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, η συνολική ανεργία είχε πέσει στο 3,8%, η μακροχρόνια ανεργία είχε μειωθεί από 6,2% σε 1,3%. ²¹ Αυτά τα ποσοστά ανεργίας σημειώθηκαν παρά την αύξηση του εργατικού δυναμικού από την επιστροφή των μεταναστών και την αύξηση του πληθυσμού της χώρας. Λόγω του προαναφερόμενου δημοσιονομικού πλεονάσματος, ο λόγος κυβερνητικό χρέος προς ΑΕΠ, είχε μειωθεί κατά 38 ποσοστιαίες μονάδες. Ο πληθωρισμός το 2001 ήταν λίγο περισσότερος από το όριο, που είχε θέσει η Κομισιόν, στο 4,5%. Η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ ήταν 6,8%, το υψηλότερο ανάμεσα στα άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ.

Ο οικονομικός κύκλος, του οποίου η ύφεση ξεκίνησε το 1981, έφτασε στο στάδιο της άνθησης το 2001. Μετά το 2001 λοιπόν, όπως ορίζει η θεωρία των οικονομικών κύκλων, ξανάρχισε η πτώση. Η επιβράδυνση της οικονομίας ήταν έντονη στο δεύτερο εξάμηνο του έτους. Η ανεργία και τα δημοσιονομικά ελλείμματα παρουσίασαν ανοδικές τάσεις.

Προς το παρόν, αξιόλογες είναι η αύξηση των τιμών ιδιοκτησίας(property prices), όπως και η κατασκευαστική δραστηριότητα. Οι τιμές των κατοικιών(housing) έχουν συνεχώς ανοδική πορεία. Ανάλογα με αυτά τα στοιχεία, κινείται και η απασχόληση στον τομέα των κατασκευών.



²¹ *The ESF 2000-2006-Employment and Social affairs* (2003)

4. ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η νομισματική πολιτική της Ιρλανδίας πέρασε από διάφορα στάδια, ανάλογα φυσικά με την πολιτική της κατάσταση. Όπως έχει προαναφερθεί, η χώρα βρισκόταν για πολλά χρόνια προσαρτημένη στη Μεγάλη Βρετανία ή -όπως επιθυμούσαν πολλοί να την ονομάζουν χαρακτηριστικά- στο Ηνωμένο Βασίλειο¹. Η ταύτιση των οικονομικών συμφερόντων των δύο χωρών ίσχυε, ακόμα και μετά τη συμφωνημένη και από τις δύο πλευρές ανεξαρτησία της Ιρλανδίας, το 1921. Για περίπου 150 χρόνια η Ιρλανδία βρισκόταν –επίσημα ή ανεπίσημα- σε νομισματική ένωση με την Αγγλία. Επόμενο ήταν λοιπόν, οι αποφάσεις που λαμβάνονταν να συμπορεύονται με αυτές της Μεγάλης Βρετανίας.

Αναφορικά με τη νομισματική της πορεία επομένως, η Ιρλανδική οικονομία μπορεί να χωριστεί σε τρεις φάσεις. Η πρώτη είναι από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα, μέχρι και το 1978, οπότε ανήκε στη νομισματική ένωση της στερλίνας. Η δεύτερη φάση περιλαμβάνει την εικοσαετή περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας η χώρα ήταν ενταγμένη στο Ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα EMS. Η τελευταία περίοδος είναι μετά το 1999, οπότε η Ιρλανδία εντάχθηκε στην ONE.²

Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, δεδομένου του μεγέθους και της ισχύος της οικονομίας της, η Ιρλανδία δε δρούσε ανεξάρτητα. Από το Βρετανικό έλεγχο, πέρασε στον Ευρωπαϊκό και όντας αναγκασμένη να λειτουργεί παράλληλα με την εκάστοτε Κεντρική Τράπεζα, οι οικονομικές της διακυμάνσεις ήταν συχνές.

4.1 ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΗ

Η εστίαση θα γίνει στα χρόνια από το 1922 έως το 1978. Στα χρόνια αυτά η χώρα ακολουθούσε το οικονομικό καθεστώς της Βρετανίας, καθώς ο χαμηλός ρυθμός πληθωρισμού της και οι γενικότερες οικονομικές συνθήκες ήταν μάλλον ευνοϊκές για την Ιρλανδία. Αν και ανεξάρτητη πολιτικά, εξακολουθούσε να συμπνέει με το

¹ D. G. Boyce (1996)

² John Fitz Gerald (2001)

οικονομικό καθεστώς της Βρετανίας. Ακόμα και η αξία της Ιρλανδικής λίρας ήταν ίση με αυτή της Βρετανικής λίρας. Σαν αποτέλεσμα, η Βρετανική στερλίνα κυκλοφορούσε χωρίς χρεώσεις στις Ιρλανδικές τράπεζες. Η ρευστότητα της στερλίνας μέσα στην Ιρλανδία δεν μεταβλήθηκε ούτε το 1972. Τότε, λόγω τροποποιήσεων του νομικού πλαισίου, υπήρχε η δυνατότητα η ισοτιμία μεταξύ των δύο νομισμάτων να τροποποιηθεί, και να υπάρξουν τελικά τα περιθώρια για κέρδος.

Με την είσοδο του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ακολούθησε και η υποχρέωση για την Ιρλανδία να δρα σε αντιστοιχία με την Τράπεζα της Αγγλίας. Δεδομένου ότι η τελευταία έπραττε σύμφωνα με τα δεδομένα της ΕΟΚ, ο πληθωρισμός της Ιρλανδίας αυξήθηκε κατακόρυφα την ίδια κιόλας χρονιά. Η ένωση με το Ηνωμένο Βασίλειο έπαψε να είναι συμφέρουσα. Συνεπώς, προέκυψε το ζήτημα η Ιρλανδία να ανεξαρτητοποιηθεί και σε αυτόν τον τομέα, υιοθετώντας δικό της οικονομικό καθεστώς. Παρ' όλ' αυτά, κάτι τέτοιο δεν πραγματοποιήθηκε, με την Ιρλανδία να γίνεται μέλος της ΕΟΚ το 1979.

4.2 ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ

Η περίοδος αυτή περιλαμβάνει την τριακονταετία κατά την οποία η Ιρλανδία αποτελούσε μέλος της ευρείας Ευρωπαϊκής οικονομίας. Όσο συσχετισμένη υπήρξε η χώρα από την Αγγλία στο παρελθόν, τόσο συσχετίστηκε με την Ευρωπαϊκή οικονομία τελικά. Εγκαταλείποντας τη μακροχρόνια παραδοσιακή ένωσή της με το Ηνωμένο Βασίλειο, η χώρα δε φάνηκε να πλήγεται οικονομικά σε μεγάλο βαθμό. Βέβαια προκάλεσε περαιτέρω αστάθεια στην ήδη αδύναμη οικονομία της Ιρλανδίας. Γεγονός είναι ότι η απόφαση να συμμετάσχει στην Ένωση ήταν κυρίως για στρατηγικούς και πολιτικούς λόγους, με τους οικονομικούς κινδύνους που συνεπάγονταν, να παίζουν δευτερεύοντα ρόλο.³

Από τη στιγμή που εγκαταλείφθηκε η σταθερή ισοτιμία της Βρετανικής λίρας με την Ιρλανδική, οι συναλλαγματικές μεταβολές προκαλούσαν και αβεβαιότητα στο εσωτερικό της Ιρλανδίας. Αυτό επιδρούσε και στα επιτόκια, τα οποία κινούνταν με

³ Patrick Honohan & Brendan Walsh(2002)

σκοπό να ενισχύσουν το νόμισμα. Η ταυτόχρονη de facto υποταγή στις νομισματικές αποφάσεις της Γερμανικής Bundesbank, έβαλαν τη χώρα σε περίοδο ύφεσης στη δεκαετία του 1980 και έκαναν την οικονομία της ασταθή, αλλά μακροπρόθεσμα ανταγωνιστική.

Το γεγονός ότι ο πληθωρισμός της Ιρλανδίας απείχε από αυτόν της Γερμανίας, σήμαινε ότι η ιρλανδική λίρα ήταν υπερτιμημένη και έπρεπε να υποτιμηθεί. Η Ιρλανδική λίρα υποτιμήθηκε πολλές φορές σε σχέση με το Γερμανικό μάρκο και στη δεκαετία του 1980 ήταν φθηνότερη από όλα τα νομίσματα, πλην του γαλλικού φράγκου και της λίρας.

Η πορεία των συναλλαγματικών ισοτιμιών, σε συνδυασμό με τα διορθωτικά υψηλά επιτόκια που αύξαναν το κόστος κεφαλαίου, προκαλούσαν αβεβαιότητα στην οικονομία. Σαν αποτέλεσμα, οι ξένες επενδύσεις μειώνονταν, παρασύροντας και τη μεγέθυνση της οικονομίας χαμηλά. Επιπρόσθετα, δε γίνονταν επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές και η δημοσιονομική πολιτική ήταν πολύ πιο συγκρατημένη.

Η υποτίμηση αυτή ωστόσο, η οποία γινόταν κυρίως για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της Ιρλανδίας, τελικά ωφέλησε την Ιρλανδική οικονομία από το 1986 και έπειτα. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας που επιτεύχθηκε τότε, έδωσε ώθηση στην Ιρλανδία και μπόρεσε αυτή να ακολουθήσει την ταχύτατη ανάπτυξη της Μεγάλης Βρετανίας και των άλλων εμπορικών της εταίρων, μετά το 1987.

Όπως έχει προαναφερθεί σημαντική ήταν και η υποτίμηση του 1992, που έγινε λόγω της ανατίμησης του γερμανικού μάρκου και της υποτίμησης της βρετανικής στερλίνιας. Η Ιρλανδία, για να μη χάσει την ανταγωνιστικότητα των εξαγωγών της προς την Αγγλία αναγκάστηκε να υποτιμήσει τη λίρα της. Η κατάρρευση αυτή των νομισμάτων οδήγησε και στην υπογραφή της συνθήκης του Μάαστριχτ το 1993.

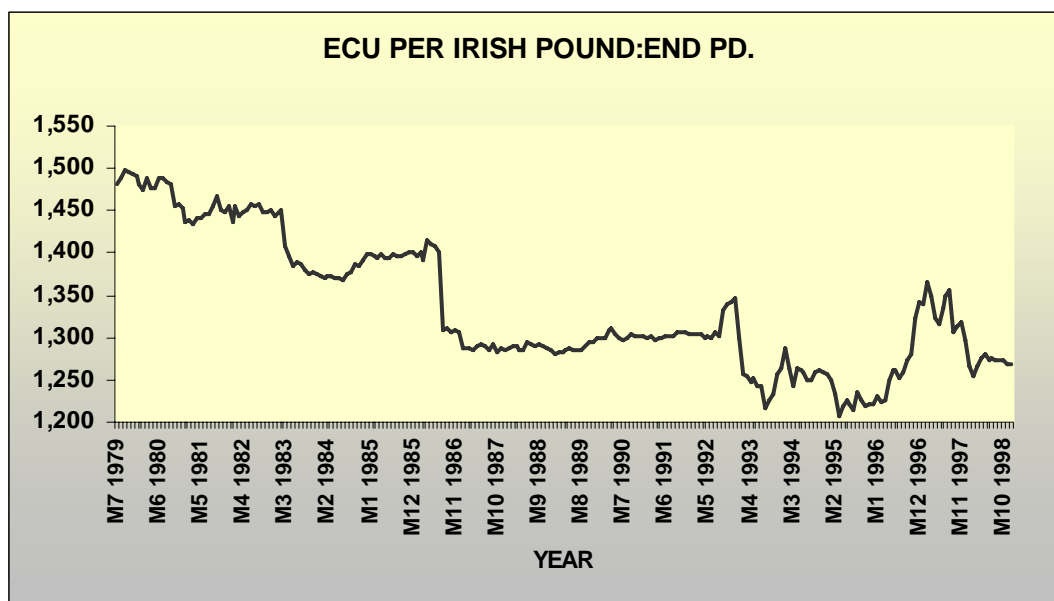
Το υπόλοιπο της δεκαετίας του 1990 άρχισε η κατάσταση να ανατρέπεται αισθητά και τα δημόσια οικονομικά άρχισαν να σταθεροποιούνται. Ως ένα σημείο, αυτή η σταθερότητα οφειλόταν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού το κόστος πληροφόρησης και

το risk premium της Ιρλανδίας είχαν μειωθεί, από τη στιγμή που αυτή ήταν μέλος της ΕΟΚ.

4.3 ΤΡΙΤΗ ΦΑΣΗ

Στις αρχές του 1999 η Ιρλανδία γίνεται εύκολα επίσημο μέλος της ΟΝΕ, κλειδώνοντας την ισοτιμία λίρας ευρώ στο $1\text{€}=\text{IR}\text{£}0,787564$. Το 2002 εγκατέλειψε οριστικά την Ιρλανδική λίρα και υιοθέτησε το ευρώ. Όπως αναπτύχθηκε παραπάνω, ακολούθησε τη νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από πολύ νωρίτερα, επομένως το στάδιο αυτό ήταν πια το επιστέγασμα της οικονομικής ενοποίησης της χώρας με την υπόλοιπη Ευρώπη. Η επίδραση που αναμενόταν να έχει το ευρώ στην Ιρλανδική οικονομία αφορούσαν την αξιοπιστία της χώρας στους ξένους επενδυτές, τα επιτόκια, την ανταγωνιστικότητά της, την πορεία του πληθωρισμού, και την αντίδραση της οικονομίας της σε εξωτερικά σοκ.

Όπως είναι αναμενόμενο, η αξιοπιστία της Ιρλανδίας αυξήθηκε. Συνέβη εξάλλου και στις αρχές της δεκαετίας του 1990, να αποκτά μεγαλύτερο κύρος, προσελκύοντας κεφάλαια. Σε συνδυασμό με την πτώση του ευρωπαϊκού επιτοκίου, που προαναγγέλλει άνοδο του χρηματιστηρίου της, η μεγέθυνση της Ιρλανδίας μετά το 2000 είναι θετική.



Πηγή: IMF statistics: Ireland

5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως έχει σημειωθεί και προηγουμένως, πολλές υποθέσεις έχουν γίνει σχετικά με το ποιοι θεσμοί και ποιες εσωτερικές ή εξωτερικές συγκυρίες τελικά ωφέλησαν την Ιρλανδία, έτσι ώστε να φτάσει στη μεγάλη της ακμή και να πάρει τη σημερινή της μορφή. Δεν εισήχθησαν απλά νέα δεδομένα, αλλά αποφεύχθηκαν και λάθη του παρελθόντος. Η απόδοση της ιρλανδικής οικονομίας της περιόδου είναι γόνος πολλών μικρών διαρθρωτικών αλλαγών προς τη σωστή κατεύθυνση, οι οποίες λειτούργησαν ταυτόχρονα. Σε λιγότερο από μία δεκαετία, μία χώρα αγροτική και φτωχή, όπως ήταν η Ιρλανδία, μετετράπη σε ανταγωνιστική αγορά και έγινε οικονομικό επίκεντρο.

Αναμφίβολα, δεν υπάρχει αποκλειστικά ένα συστατικό για την επιτυχία της δεκαετίας του '90 και όσων προηγήθηκαν. Ο προσανατολισμός προς την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων και την επέκταση της ιρλανδικής αγοράς, η έμφαση που δόθηκε στην εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού, η κατάργηση των εμποδίων που έθεταν τα σημαντικά χρέη και η μείωση των φόρων είναι κάποιοι από τους σημαντικότερους παράγοντες για να απεγκλωβιστεί η δύναμη της Ιρλανδίας. Κάποια σημάδια ανάκαμψης είχαν δοθεί από το '60, αλλά τη δεκαετία του 1990 η επιτάχυνση ήταν δραματική και η ανόρθωση των δημοσιονομικών πρωτοφανής.¹

Αναλυτικά, θα μιλήσουμε στην ενότητα αυτή για τους παράγοντες που οδήγησαν τη χώρα σε αυτή την άνθηση και της έδωσαν το όνομα Κέλτικη τίγρης. Η κατάταξη αυτών αποτελεί δύσκολο έργο, καθώς οι περισσότεροι συνδέονται μεταξύ τους, αλληλοσυμπληρώνονται και προκαλούνται από κοινές πολιτικές. Παρ' όλ' αυτά, θα γίνει μία προσπάθεια διαχωρισμού τους, για την καλύτερη ανάλυση καθενός απ' αυτούς.

¹ Honohan & Walsh (2002)

5.2 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

5.2.1 ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΕΕ (SINGLE EUROPEAN MARKET)

Η ΕΕ επιφορτίστηκε με το έργο της ανεμπόδιστης και χωρίς σύνορα ευρωπαϊκής Ενιαίας Αγοράς. Αφαιρέθηκαν όλα τα δημοσιονομικά, φυσικά και τεχνικά φράγματα, πράγμα που οδήγησε εκτός των άλλων και στην εναρμόνιση των οικονομικών βλέψεων των κρατών-μελών.

Πριν ακόμα από τη δημιουργία της SEM, πολλά ισχυρά κράτη-μέλη της ΕΕ υποστήριζαν, ότι οι αγορές των προϊόντων τους θα προγράφονταν, αν η νέες επενδύσεις τοποθετούνταν στην Ιρλανδία, λόγω της ελκυστικότητας που είχε αποκτήσει στους Ευρωπαίους και διεθνείς επενδυτές. Μετά την εγκαθίδρυση του θεσμού της SEM, οπότε απαγορεύτηκαν οι περιοριστικές κυβερνητικές τακτικές δασμολόγησης, η Ιρλανδία έγινε βασικός δέκτης ξένων επενδύσεων, επιβεβαιώνοντας τους φόβους των υπολοίπων κρατών-μελών.

Η SEM απέδωσε μεγαλύτερη σιγουριά στους ξένους επενδυτές, δεδομένου ότι η Ιρλανδία, εφόσον πληρούσε τα κριτήρια ένταξης, ήταν και οικονομικά έμπιστη. Η μακροοικονομική σταθερότητα που εφάρμοσε και η ασφάλεια που εξέπεμπε σαν χώρα της ευρωπαϊκής αγοράς, άλλαξαν τα δεδομένα στην οικονομική της ιστορία.

5.2.2 ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (EU STRUCTURAL FUNDS)

IRELAND'S NET RECEIPTS FROM EU



Σίγουρα η Ιρλανδία εκμεταλλεύτηκε με πολλούς τρόπους την ένταξή της στην ΕΕ. Ένας από αυτούς είναι και τα κονδύλια που προωθούσαν τη σύγκλιση και βοήθησαν τα δημόσια οικονομικά. Πολλοί είναι αυτοί που θεωρούν ότι ο πιο καταλυτικός παράγοντας της ιρλανδικής ανάπτυξης ήταν τα κεφάλαια που παραχωρήθηκαν

κυρίως μετά το 1988. Σήμερα, η Ιρλανδία από παραλήπτης των ευρωπαϊκών κονδυλίων, κινείται προς την αντίθετη κατεύθυνση της συνεισφοράς αυτών. Η μεταστροφή αυτή θα αλλάξει και το ίδιο το κύρος της χώρας.

Από τότε που η Ιρλανδία έγινε μέλος της ΕΕ, δέχτηκε επιδοτήσεις από τα προγράμματα των CAP(Common Agricultural Policies)² και τους ευρωπαϊκούς πόρους(structural funds). Μέχρι τα τέλη του 1980, μεγάλα ποσά μεταφέρθηκαν για την ιρλανδική στήριξη, σαν μέρος του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Community Support Framework-CSF)³. Στόχος αυτών ήταν η σύγκλιση των ιρλανδικών συνθηκών διαβίωσης με αυτά της ευρωπαϊκής κοινότητας ή τουλάχιστον του μέσου όρου αυτής. Έως το 1993 οι μεταφορές του CSF άγγιζαν το 3,5% του ΑΕΠ της χώρας.

Η αύξηση των επιδοτήσεων βάσει του CSF σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε από την ιρλανδική κυβέρνηση για την αύξηση των δημοσίων επενδύσεων. Σαν αποτέλεσμα, η οικονομική αυτή βοήθεια, απάλλαξε την κυβέρνηση από την ανάγκη δανεισμού και έδωσε την ευκαιρία στον τομέα των δημοσίων επενδύσεων της χώρας να βελτιωθεί σημαντικά. Μετά την εγκράτεια της δεκαετίας του '80, ένα σύνολο κοινωνικά παραγωγικών επενδύσεων ήταν έτοιμο να απορροφήσει τα κονδύλια. Η ΕΕ εκτός από τη χρηματοδότηση, θα έπρεπε να εξασφαλίσει και όσο το δυνατό μικρότερες απώλειες. Η εισροή κεφαλαίων είχε δώσει ώθηση στην ικανότητα των υποδομών της χώρας να διατηρούν το υψηλό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας. Συνολικά, υπολογίζεται ότι οι χρηματοδοτήσεις από την ΕΕ ευθύνονται για το 4% της συνολικής αύξησης του ιρλανδικού ΑΕΠ.

Όσον αφορά στο ισοζύγιο πληρωμών, κατορθώθηκε να ισορροπηθεί σε μεγάλο βαθμό. Ταυτόχρονα, λόγω της αποφυγής του δανεισμού, που ήταν πάγια κυβερνητική τακτική τα προηγούμενα χρόνια, μειώθηκε όχι μόνο το ιρλανδικό καθαρό χρέος,

² Η Κοινή Αγροτική Πολιτική είναι ένα σύστημα αγροτικών βοηθημάτων και προγραμμάτων της ΕΕ, που θεσμοθετήθηκαν τον Ιούλιο του 1958. Αντιπροσωπεύει περίπου το 44% του προϋπολογισμού της ΕΕ. Εγγυάται μία ελάχιστη τιμή στους παραγωγούς, δασμολογεί τα εισαγόμενα αγροτικά προϊόντα και ενισχύει οικονομικά τους παραγωγούς.

³ Το CSF είναι έγγραφο που εγκρίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συμφωνία με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, μετά από εκτίμηση του Σχεδίου που έχει υποβληθεί από το δεύτερο. Περιέχει τη στρατηγική και τις προτεραιότητες δράσης των Ταμείων και του κράτους μέλους, τους ειδικούς στόχους τους, τη συμμετοχή των Ταμείων και τους λοιπούς χρηματοδοτικούς πόρους.

αλλά και το επιτόκιο στο ξένο χρέος. Είναι λογικό λοιπόν να θεωρείται ότι η ενίσχυση του CSF έδωσε την ευκαιρία στην ιρλανδική κυβέρνηση να ανακουφιστεί από τα χρέη που είχε ως τότε δημιουργήσει και να ασχοληθεί αποκλειστικά με τις επενδύσεις της.

Εξαίρεση στην ευεργετική δράση των κονδυλίων αποτελούν οι μηχανισμοί που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της CAP, οι οποίοι καθυστέρησαν πολύ να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα της γεωργίας.⁴ Σε γενικές γραμμές βέβαια, η ευρωπαϊκή οικονομική ενίσχυση έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της Ιρλανδίας.

Ο ρόλος των κονδυλίων αυτών, σε πολλές περιπτώσεις αμφισβητείται. Υπάρχει η τάση των Ευρωπαίων να υπερτονίζουν τη συμβολή τους, ενώ από την ιρλανδική πλευρά, μειώνεται η σημασία τους. Υπάρχουν διαφωνίες ακόμα και για το ποσό που έχει λάβει η χώρα: κατά τους ιρλανδούς φτάνει στο 3% του ΑΕΠ. Σίγουρα δεν υπάρχει διαφωνία για το χρόνο στον οποίο παρέλαβε η χώρα αυτά τα χρήματα -που είναι η δεκαετία του 1980- οπότε το ηθικό των Ιρλανδών ήταν χαμηλό. Επίσης αδιαμφισβήτητο, είναι το γεγονός ότι οι Ιρλανδοί όχι μόνο ανέλαβαν την υποχρέωση για σωστή διαχείριση, αλλά και δέχονταν έλεγχο από τις αρμόδιες αρχές της ΕΕ. Όλα αυτά ενέπνευσαν όραμα και πειθάρχησαν την κοινωνία της Ιρλανδίας.

Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι στις ευρωπαϊκές δημοσκοπήσεις σχετικά με τη δημοτικότητα της ΕΕ και των θεσμών της, η Ιρλανδία βρίσκεται πάντα στις πρώτες θέσεις. Η ΕΕ υπήρξε το εισιτήριο για τον εκσυγχρονισμό της χώρας τους. Η Ευρώπη ευνοήθηκε εξίσου από την ιρλανδική ένταξη, όπως θα αντιπαρέθεταν οι Ιρλανδοί. Οι επιχειρήσεις τους ήταν πετυχημένες, ο πολιτισμός τους είναι ζωντανός και εντυπωσιακός, οι καλλιτέχνες τους δημιουργικοί. Αυτό που προβληματίζει τις ιρλανδικές κυβερνήσεις σχετικά με τη κοινή ευρωπαϊκή πολιτική είναι η εναρμόνιση των φόρων ανάμεσα στα κράτη-μέλη, πράγμα που θα μειώσει δραματικά την ανταγωνιστικότητα της Ιρλανδίας εντός και εκτός ευρωπαϊκού χώρου. Κάποιοι διαφωνούν επίσης και με κοινωνικά ζητήματα και τακτικές της ΕΕ. Το γενικό κλίμα απέναντι στην ΕΕ όμως, παραμένει θετικό.

⁴ P. Honohan & B. Walsh (2002)



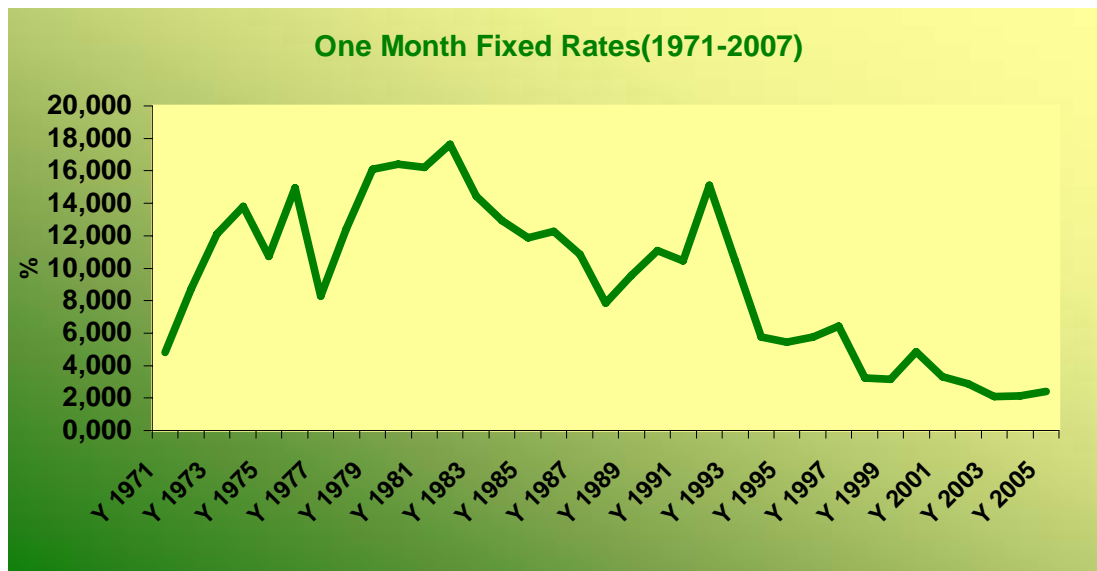
5.2.3 ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ – ΤΑ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝ

Πριν το 1973, τα ιρλανδικά επιτόκια έπεσαν σε αναμονή της συμμετοχής στην ΟΝΕ, παρέχοντας ώθηση στην αγορά ακινήτων και πυροδοτώντας την άνθηση. Στη συνέχεια, όπως προβλεπόταν στο πλαίσιο της ένταξης στην ΕΕ, η Ιρλανδία υποχρεούταν να ακολουθεί τις μεταβολές που χάρασσε η Κοινότητα για να ωφεληθούν όλες οι χώρες. Στη δεκαετία του '80 τα επιτόκια ήταν χαμηλά για χάρη της σύγκλισης και με την προβληματική για την περίοδο οικονομία της Γερμανίας. Η πορεία αυτή ενδυνάμωσε την κατανάλωση και την ιδιοκτησία από το 1997 και μετά, αν και μάλλον έγινε με κάποια καθυστέρηση.

Θεωρώντας ως πραγματικά βραχυπρόθεσμα επιτόκια τη διαφορά μεταξύ ονομαστικών επιτοκίων και ρυθμού του πληθωρισμού για το ίδιο διάστημα, στην περίοδο 1986-93 τα πραγματικά επιτόκια έφταναν στο 7-8%. Τα επιτόκια στα επόμενα χρόνια μειώθηκαν ακόμη περισσότερο, φτάνοντας στο 2-3%. Στις αρχές του 2000, ήταν αρνητικά τα πραγματικά επιτόκια, λόγω του υψηλού ρυθμού του πληθωρισμού, που το 2000 ήταν στο 6%.

Οι μειώσεις μετά τη δεκαετία του 1980 οφείλονται όχι μόνο στην υποχρέωση σύγκλισης με τα χαμηλά ευρωπαϊκά επιτόκια, αλλά και στη σχετική αύξηση του risk premium των ιρλανδικών ομολόγων λόγω της προσπάθειας αντιμετώπισης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και προβλημάτων που αντιμετώπιζε τότε η κυβέρνηση.⁵ Τα επίπεδα αυτά, όπως ήταν φυσικό, αποτέλεσαν πόλο έλξης των ξένων επενδυτών ειδικά μετά το 1994.

Σήμερα, δεδομένων των συνεχών αυξήσεων των ευρωπαϊκών επιτοκίων για τον περιορισμό των υψηλών ρυθμών πληθωρισμού και με την παράλληλη υποτίμηση του δολαρίου, οι ξένες επενδύσεις και η ανταγωνιστικότητα της Ιρλανδίας κινδυνεύουν.



Πηγή: International Monetary Fund: Statistics 2007

⁵ Pierre Fortin (2002)

5.2.4 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΘΝΙΚΕΣ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

I. Εθνικές Πολιτικές

Σκοπός του Προγράμματος για ανταγωνιστικότητα και εργασία του 1994-6 ήταν να διασφαλιστεί μακροπρόθεσμα και να ενισχυθεί η απασχόληση και η ανάπτυξη. Μία σειρά κυβερνητικών προγραμμάτων για ανόρθωση, που είχαν ξεκινήσει από το 1980 και διήρκεσαν μέχρι και το τέλος της δεκαετίας του '90, εφαρμόστηκαν. Πρώτη κυβερνητική τακτική στο πλαίσιο αυτών των Προγραμμάτων ήταν η ανάπτυξη ενός συνδυασμού δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών για τη σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας και τη διατήρηση χαμηλών ρυθμών πληθωρισμού. Επίσης, έγιναν οι συμφωνίες όσον αφορά στα εισοδήματα, για να επιτευχθεί ανταγωνιστικότητα. Τέλος, βάσει αυτών των Προγραμμάτων, εξασφαλίστηκε η βιομηχανική και αγροτική τακτική, η πολιτική αναφορικά με το εργατικό δυναμικό και η αναμόρφωση του φορολογικού και κοινωνικού συστήματος.

II. Περιφερειακές Πολιτικές

Κάποιες συγκεντρωμένες προσπάθειες έλαβαν χώρα για να αναπτυχθεί η οικονομία και σε επίπεδο περιφερειών. Η ανάπτυξη Shannon⁶, αποτέλεσε παράδειγμα και αφορμή, ώστε κάποιες περιφερειακές οργανώσεις να δράσουν για την οικονομία και το ευρύτερο συμφέρον της περιοχής τους. Επίσης, έγιναν προσπάθειες από ορισμένα προγράμματα για να διανεμηθούν κάποια από τα χρήματα των αυξανόμενων με τον καιρό επενδύσεων στις περιφέρειες της Ιρλανδίας. Κυρίως, ο ρόλος των οκτώ περιφερειακών εξουσιών, που είχαν σχηματιστεί, υπήρξε συντονιστικός και οργανωτικός, ώστε τα οφέλη που αποκόμιζε η χώρα, να μπορούσαν να διοχετευτούν και στο εσωτερικό της, ενδυναμώνοντας την περιφέρεια.

⁶ Η Shannon Development είναι ένα σώμα περιφερειακών θεσμών που εφαρμόστηκαν στην ιρλανδική περιφέρεια του Shannon (Clare, Limerick, και τμήματα των επαρχιών Kerry, Offaly and Tipperary). Ιδρύθηκε το 1959 για να αναπτύξει το αεροδρόμιο του Shannon και τη γύρω περιοχή. Δημιούργησε την πόλη του Shannon και έχει την ιδιοκτησία πολλών επιχειρήσεων της περιφέρειας. Προωθεί κυρίως την επιχειρηματικότητα και τον ανταγωνισμό.



Εικόνα: Η περιοχή Shannon, με αφορμή την οποία εφαρμόστηκε η Shannon Development.

Πηγή: www.shannonsoft.ie

III. Τοπικές πολιτικές

Σε τοπικό επίπεδο, είχαν προωθηθεί ευρωπαϊκά προγράμματα για τις επιχειρήσεις, την αναβάθμιση μειονεκτικών και άλλων περιοχών και την ανανέωση του πληθυσμού των αστικών και αγροτικών περιοχών. Με την ανάπτυξη των τοπικών επιχειρήσεων, βοηθούνταν παράλληλα και η μείωση της ανεργίας σε τοπικό επίπεδο στην επαρχία. Σε κάθε επαρχία(county) υπήρχε μία επιτροπή που διασφάλιζε την εφαρμογή και αποτελεσματικότητα των τοπικών πρωτοβουλιών.

Γενικά, η διαδικασία ανάπτυξης στην οποία είχε μπει η Ιρλανδία αρχικά, μεταφέρθηκε και τελικά βοηθήθηκε και από τις επαρχίες, αλλά και τις περιφέρειές της, σε οικονομικό επίπεδο και επίπεδο απασχόλησης.

5.3 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Η εκπαίδευση είναι επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Επενδύοντας στο τελευταίο -το οποίο είναι κλασικά προσδιοριστικός παράγοντας της μεγέθυνσης- μεταφέρονται θετικές εξωτερικότητες. Είναι φυσικό με άλλα λόγια, χρησιμοποιώντας κεφάλαια στην αναβάθμιση του επιπέδου του ανθρώπινου κεφαλαίου, να επιτυγχάνεται και μεγέθυνση.

Η ποιότητα της εκπαίδευσης στην Ιρλανδία ήταν πολύ σημαντική, γιατί συνέβαλε στη διαμόρφωση ορθής εργασιακής κουλτούρας στη νεολαία. Αυξήθηκαν οι ικανότητες και οι γνώσεις των εκπαιδευόμενων, με αποτέλεσμα να αυξηθεί και η απασχολησιμότητά τους. Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 τέθηκε το ζήτημα κατά πόσο θα ενίσχυε η εκπαίδευση την εγχώρια οικονομία. Με τη μετανάστευση να θεωρείται δεδομένη, ήταν επικίνδυνο ίσως να επενδυθούν αναγκάσει σε άλλους τομείς, πόροι για την εκπαίδευση. Τελικά, από το 1967 η δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρεχόταν δωρεάν σε όλους. Ενδυναμώθηκαν τα προϋπάρχοντα τέσσερα πανεπιστήμια και ιδρύθηκαν ακόμη δύο με προσανατολισμό στους τομείς επιχειρήσεων, θετικών επιστημών και μηχανικής. Αναπτύχθηκε ένα σύστημα Περιφερειακών Τεχνικών Κολεγίων, που αργότερα μετονομάστηκαν Ινστιτούτα Τεχνολογίας. Πιο συγκεκριμένα, ιδρύθηκαν εννέα Ινστιτούτα Τεχνολογίας για την ανώτερη εκπαίδευση.

Το 1969 διευρύνθηκαν οι μεταρρυθμίσεις και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η ανάπτυξη αυτού του σύγχρονου συστήματος βοήθησε την Ιρλανδία να έχει περισσότερα ποσοστά αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από το μέσο όρο των αποφοίτων των χωρών του ΟΟΣΑ και ακόμη υψηλότερο αριθμό αποφοίτων με επιστημονική, τεχνολογική και μηχανολογική κατάρτιση.

Επόμενο βήμα του εκπαιδευτικού τομέα ήταν δηλαδή, η εξειδίκευση και η εκμάθηση τεχνικών δεξιοτήτων στους ενδιαφερόμενους, ανάλογα πάντα με τις ανάγκες των offshore επιχειρήσεων, που λειτουργούσαν στην Ιρλανδία και απασχολούσαν μεγάλο μέρος του εργατικού της δυναμικού. Έμφαση γι' αυτό το λόγο, δόθηκε από το 1980

ακόμα, στις σπουδές ηλεκτρονικών και προγραμματισμού, με το σκεπτικό ότι αυτοί οι τομείς θα γίνονταν απαραίτητοι στο μέλλον. Σε αυτή την κατεύθυνση συνέβαλε η Συμβουλευτική Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού (Manpower Consultative Committee), η οποία ιδρύθηκε το 1978 για να συντονίζει την Industrial Development Agency⁷ και το εκπαιδευτικό σύστημα. Έτσι, οι ανάγκες για εργατικό δυναμικό σε συγκεκριμένους τομείς που υπήρχαν στην αγορά, εντοπίζονταν από την IDA και καλύπτονταν από το απόθεμα αποφοίτων των τομέων αυτών.⁸

Επιπλέον, το 1989 εισήχθη το Επαγγελματικό Πρόγραμμα Πιστοποίησης Αποχώρησης (Leaving Certificate Vocational Programme)⁹ και το 1994 επεκτάθηκε. Το 1995 εφαρμόστηκε το πιο πρακτικό Εφαρμοσμένο Πρόγραμμα Πιστοποίησης Αποχώρησης το οποίο προετοιμάζει τους μελλοντικούς εργαζόμενους παρέχοντας γενική εκπαίδευση και επαγγελματική προετοιμασία. Πιο πρόσφατη εκπαιδευτική νομοθεσία ψηφίστηκε το 2000, βάσει της οποίας το ελάχιστο όριο αποχώρησης από το σχολείο αυξήθηκε κατά ένα χρόνο.

Στατιστικά, από το 1965, οπότε οι απόφοιτοι ήταν 20.698, η χώρα έφτασε στους 137.323 απόφοιτους ως το 2002, μία αξιοσημείωτη αύξηση της τάξης του 550%. Πιο αποδοτική ήταν σε αυτό το διάστημα η περίοδος από το 1996 ως το 2002, με τη συμμετοχή στις ανώτατες βαθμίδες εκπαίδευσης να αυξάνει από 15,5% σε 25,5%. Να τονιστεί εδώ, ότι και η συμμετοχή των γυναικών είχε ριζικά αυξηθεί. Το 2005 μία στις 3 γυναίκες ως 29 ετών, ήταν απόφοιτη ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης.

Πρόσφατη έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για τις γλωσσικές και αριθμητικές γνώσεις των νέων, απέδειξε ότι οι Ιρλανδοί βρίσκονται σε θέση πολύ πάνω από το μέσο όρο.

⁷ Το 1949 ιδρύθηκε η Αρχή Βιομηχανικής Ανάπτυξης (IDA) και θεσπίστηκε ένα χρόνο αργότερα. Σκοπός της είναι η αναμόρφωση και βιομηχανοποίηση της οικονομίας της Ιρλανδίας. Αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους θεσμούς της χώρας, ο οποίος οδήγησε και στην εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων και στη μεγέθυνση.

⁸ Η IDA με τη βοήθεια της κυβέρνησης πίεσε ώστε να δημιουργηθούν εκπαιδευτικά ιδρύματα για τον τομέα των ηλεκτρονικών, στον οποίο υπήρχε αυξημένη ζήτηση. Μόλις σε μία πενταετία, από το 1978 ως το 1983, οι απόφοιτοι των ηλεκτρονικών αυξήθηκαν κατά 40% και οι απόφοιτοι πληροφορικής έγιναν δεκαπλάσιοι από ότι ήταν αρχικά.

⁹ Το Leaving Certificate Vocational Programme (LCVP), είναι ένα πρόγραμμα του Υπουργείου Εκπαίδευσης και Τεχνολογίας, με σκοπό να δοθεί επαγγελματική προοπτική στην καθιερωμένη Πιστοποίηση Αποχώρησης.

Βάσει στατιστικών στοιχείων του ESRI¹⁰ η υψηλή εκπαίδευση επέδρασε στην οικογένεια, τις γεννήσεις, τη μετανάστευση και τη γυναικεία συμμετοχή στην εργασία. Μετέβαλε με άλλα λόγια τη βάση της ιρλανδικής κοινωνίας. Όχι μόνο είχε η Ιρλανδία καλά καταρτισμένο διαθέσιμο προσωπικό στους τομείς των ηλεκτρονικών, των φαρμακευτικών και της πληροφορικής, αλλά και το βιοτικό επίπεδο είχε βελτιωθεί δραματικά.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ωστόσο, ότι η ιρλανδική κυβέρνηση φρόντισε το εργατικό δυναμικό της χώρας να έχει ευρύ εκπαιδευτικό υπόβαθρο και όχι μόνο στενή επαγγελματική κατάρτιση. Οι συνολικές κινήσεις της Ιρλανδίας στον τομέα αυτό απέδωσαν τα μέγιστα. Η πρόσβαση στην εκπαίδευση υπολογίζεται ότι συνέβαλε κατά μία ποσοστιαία μονάδα στην αύξηση του ΑΕΠ κατά τις δεκαετίες 1980-90.¹¹

Στην έκδοση του World Competitiveness Yearbook του τα διοικητικά στελέχη επιχειρήσεων από όλο τον κόσμο ταξινόμησαν την Ιρλανδία στη δεύτερη θέση συγκριτικά με εξήντα χώρες του ΟΟΣΑ και άλλες μεσαίου εισοδήματος αναπτυσσόμενες χώρες, σχετικά με το ικανοποιητικό επίπεδο κάλυψης των επιχειρηματικών αναγκών από την εκπαίδευση που λαμβάνει το εγχώριο εργατικό δυναμικό. Στην ίδια έρευνα, η Ιρλανδία ήρθε πέμπτη στις εξήντα στο σχεδιασμό των πανεπιστημιακών σπουδών της χώρας, ώστε αυτές να καλύπτουν τις ανάγκες της ανταγωνιστικής εγχώριας οικονομίας. Επίσης, σε έρευνα του 2001 μεταξύ στελεχών των δέκα μεγαλύτερων Αμερικάνικων πολυεθνικών, αποδείχτηκε ότι η εκπαίδευση και οι ικανότητες των εργαζομένων ήταν ο δεύτερος σημαντικότερος παράγοντας προσέλκυσης των MNCs στην Ιρλανδία, μετά τα φορολογικά πλεονεκτήματα που αυτή παρέχει.

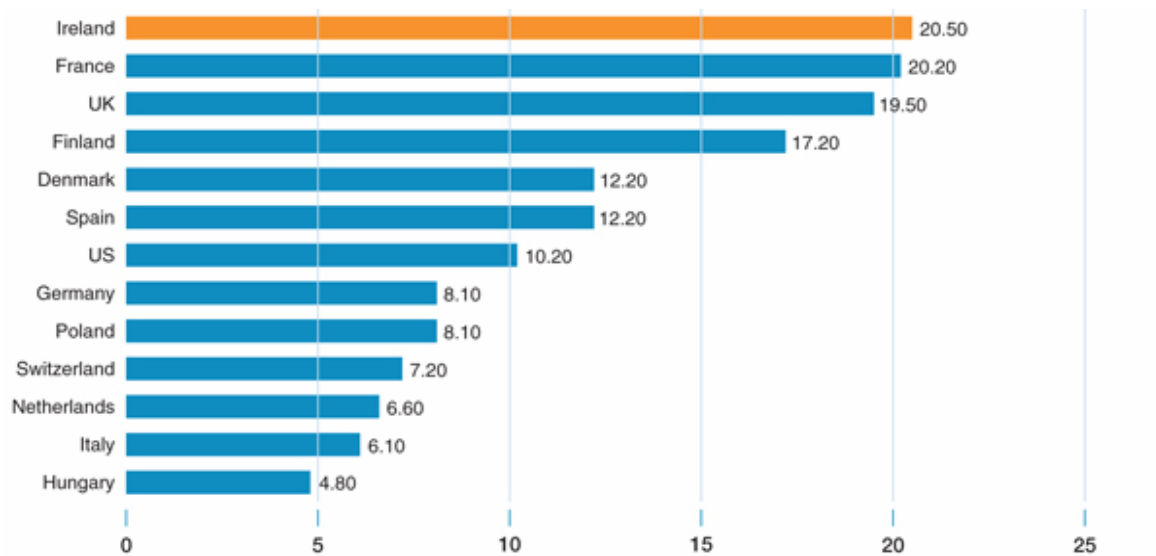
Μελανό σημείο στην πορεία της εκπαίδευσης αποτελεί η μετανάστευση υψηλά μορφωμένου ανθρώπινου δυναμικού, πριν το 1990, που επιβεβαίωσε τις απόψεις περί άσκοπης χρηματοδότησης της εκπαίδευσης. Όμως, την αύξηση της ζήτησης για εργατικό δυναμικό ακολούθησε η επιστροφή των ειδικευμένων εργαζομένων και η

¹⁰ Economic and Social Research Institute (1997)

¹¹ Γ. Α. Χαρδούβελης (2006)

εκπαιδευτική τακτική εξασφάλιζε την προσφορά νέων, καταρτισμένων επαγγελματιών.

Απόφοιτοι Επιστημονικών και Μηχανικών Σχολών, ηλικίας 20-29 (2002)



Πηγή: European Innovation Scoreboard, 2004

5.4 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ & ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

5.4.1 ΔΡΑΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η Ενιαία Αγορά και η παγκόσμια άνθηση υψηλής τεχνολογίας αύξησαν τη ζήτηση εργασίας στην Ιρλανδία σε μεγάλο βαθμό, λόγω της τακτικής που ακολουθήθηκε στον εργασιακό τομέα. Οι MNCs δε θα έβρισκαν τόσο ελκυστικές τις επενδύσεις στη χώρα, αν το εργατικό της δυναμικό δεν ήταν διαθέσιμο και πλήρως εκπαιδευμένο, είτε βρισκόταν στη χώρα, είτε είχε μεταναστεύσει.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα για το πόσο οργανώθηκε η χώρα στην περίοδο εκείνη, προκειμένου να προσελκύσει τις ξένες πολυεθνικές είναι η «μάχη» που είχε ξεκινήσει σχετικά με την Intel. Ενώ είχαν γίνει συζητήσεις και η διαδικασία μεταφοράς παραρτήματος της εταιρείας είχε προχωρήσει, εκφράζονταν ανησυχίες για το κατά πόσο οι μηχανικοί με τη απαραίτητη εμπειρία και τεχνογνωσία θα βρίσκονταν στην Ιρλανδία. Η IDA επιφορτίστηκε με τη συγκέντρωση και αποστολή στην Intel πάνω από τριακοσίων συνεντεύξεων με Ιρλανδούς μηχανικούς, οι οποίοι εργάζονταν κυρίως στις ΗΠΑ και διέθεταν την εμπειρία και τις δεξιότητες. Από αυτούς, το 80% είχε εκφράσει την πρόθεση να επιστρέψει στην πατρίδα του εφόσον θα προσφέρονταν καλές εργασιακές προοπτικές εκεί, από κάποιον εργοδότη.¹²

Για περισσότερα από σαράντα χρόνια, από το 1950, η βιομηχανία της Ιρλανδίας δρούσε επιλεκτικά και λειτούργησε σε επίπεδο σχεδιασμού. Ο σχεδιασμός αυτός από την πλευρά της ιρλανδικής πολιτείας περιλάμβανε αρχικά την εύρεση «κενών» της αγοράς που θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν με μεγάλα περιθώρια κέρδους, καθώς και συγκέντρωση πληροφοριών για όσες από αυτές τις επιχειρήσεις λειτουργούν έχοντας την προοπτική να ασχοληθούν με άλλους τομείς της παραγωγής. Επίσης, το κράτος αναλάμβανε να δημιουργήσει επαφές με τους υπεύθυνους των επιχειρήσεων στις ξένες χώρες και τέλος, οργάνωνε την επίσκεψη των εκπροσώπων των επιχειρήσεων στην Ιρλανδία, έχοντας και μία συγκεκριμένη πρόταση για αυτές.

¹² F. Barry (2006)

Πρόκειται δηλαδή, για μία παρέμβαση που οδηγήθηκε από την αγορά (market-led intervention).

Γίνεται εδώ κατανοητό, ότι η πολιτική της χώρας για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την καταπολέμηση της ανεργίας των Ιρλανδών ήταν όχι μόνο δραστήρια, αλλά και αποτελεσματική. Εξάλλου, σε πολλά διαφορετικά σημεία στην ενότητα αυτή αναφερθήκαμε σε ποικίλες πολιτικές της χώρας, οι οποίες είχαν σαν άμεσο ή έμμεσο αποτέλεσμα και την αύξηση της απασχόλησης.

ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ



Πηγή: The Economic and Social Research Institute (ESRI) 2007

5.4.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ-ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ - ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στην Ιρλανδία είχαν για ένα μεγάλο διάστημα ένα κυρίαρχο θέμα: τη μετανάστευση. Από τα μέσα του 19^{ου} μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα ο πληθυσμός της χώρας είχε μείνει μισός. Τα ποσοστά γεννήσεων ήταν υψηλά στην χώρα, σε αντίθεση με την απασχόληση που παρέμενε σταθερή. Η χαμηλή απόδοση της ιρλανδικής οικονομίας για δύο αιώνες εξηγείται παρατηρώντας τα μεταναστευτικά ρεύματα.

Συγκεκριμένα, μεταξύ 1994 και 2003 η μέση ετήσια αύξηση των μεταναστών που επέστρεψαν ήταν ίσο με το 1,4% του πληθυσμού της χώρας, ενώ το ποσοστό αυτών που έφυγαν ήταν 0,7%. Να τονιστεί εδώ, ότι ο πληθυσμός της Ιρλανδίας αποτελείται κατά βάση από νέους ανθρώπους, με παραπάνω από το 20% των ενηλίκων να ανήκει στις ηλικίες 15-24. Τα εξαρτώμενα μέλη της κοινωνίας –ενοώντας τα παιδιά, τους μαθητές τους άνεργους και τους ηλικιωμένους- αποτελούσαν χαμηλό ποσοστό συγκριτικά με το μέσο όρο άλλων ευρωπαϊκών χωρών.¹³ Δεδομένων αυτών των στοιχείων, οι δημογραφικές αλλαγές που έπονται μακροπρόθεσμα, θα είναι και αυτές αξιόλογες.

Το πιο σημαντικό είναι ότι πολλοί από αυτούς που είχαν μεταναστεύσει στη δεκαετία του 1980 επέστρεψαν με την εργασιακή τους εμπειρία και τις γνώσεις τους από τις διεθνείς επιχειρήσεις, προκειμένου να αξιοποιήσουν τα εφόδια αυτά στην πατρίδα τους. Οι ξένες επιχειρήσεις ελκύνονταν εκτός των άλλων και από αυτές τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, κυρίως στον τομέα της τεχνολογίας.

Γενικά, οι μετανάστες (είτε αυτοί που εισέρχονταν, είτε όσοι εξέρχονταν), διαμόρφωσαν έντονα αυτό που αποτέλεσε το εργατικό δυναμικό της Ιρλανδίας από την ανεξαρτησία της και μετά. Αυτός είναι και ο λόγος που συνδέεται στενά με το μέγεθος και την ποιότητα του εργατικού δυναμικού.

¹³ Sweeney (2004)

**ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΙΡΛΑΝΔΙΑ (%ΤΟΥ
ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ)**

ΗΛΙΚΙΑ	ΙΡΛΑΝΔΟΙ	UK	ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ	EU-15	ΆΛΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ
15-19	10.7	7.4	4.4	4.8	5.7	6.0
20-24	10.2	7.8	28.2	18.1	24.7	20.3
25-34	16.5	27.3	46.2	25.7	45.4	39.9
35-44	17.5	29.2	15.1	31.4	18.4	21.3
45-54	16.9	12.5	3.6	8.6	4.7	6.8
55-59	7.2	6.3	1.1	2.9	0.6	2.3
60-64	5.6	3.8	0.9	3.8	0.4	1.5
65+	15.4	5.7	0.5	4.8	0.2	1.9
ΜΕΣΟΣ	40.8	37.2	28.8	35.3	29	31.3
ΑΡΙΘΜΟΣ	71,995	992	563	105	1,868	3,528

Πηγή: The Economic and Social Review, Vol. 37, No. 1, Spring, 2006

5.4.3 ΣΥΓΚΡΑΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΜΟΙΒΩΝ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Μέχρι το 1980, λόγω της δημοσιονομικής πολιτικής της χώρας, παρατηρήθηκε μία αργή βελτίωση της απασχόλησης. Μετά το 1989 όμως, η ραγδαία αύξηση της απασχόλησης είναι πρωτοφανής. Δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας και ήταν τόσες πολλές, που όχι μόνο εκμηδένισαν την προϋπάρχουσα ανεργία, αλλά ικανοποίησαν και τους νέους υποψήφιους για εργασία που επέστρεφαν στην Ιρλανδία για το σκοπό αυτό. Ακόμα και οι γυναικεία απασχόληση, που ήταν ως τότε σε πολύ χαμηλά επίπεδα, άρχισε να αυξάνει. Ανάλογα με την αλλαγή στο μέγεθος του εργατικού δυναμικού, απαιτούνταν πλέον και αλλαγές στις εργασιακές συμβάσεις.

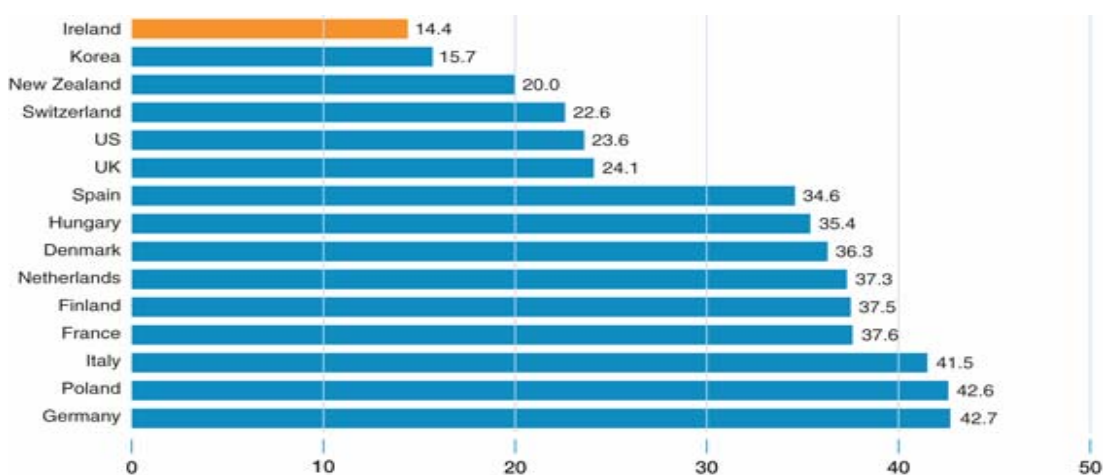
Αυτό που συνήθως κάνει μία χώρα πιο ανταγωνιστική, είναι η μείωση του ρυθμού των αμοιβών ή η αύξηση του ρυθμού της παραγωγικότητας συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες ή ακόμα η υποτίμηση του νομίσματος. Η Ιρλανδία ναι μεν

ακολούθησε τη δεύτερη τακτική -όσο είχε τη δυνατότητα, αλλά αυτό που βασικά έπραξε ήταν η συγκράτηση των αμοιβών.

Η παγκοσμιοποίηση απαιτεί σταθερότητα και κοινωνική συνοχή, που προκύπτουν από την ομοφωνία των κοινωνικών εταίρων. Βασικό οικονομικό ζήτημα υπήρξε η συμφωνία για το ποσό του καθαρού μισθού, δηλαδή για τα επίπεδα της φορολογίας εισοδήματος. Το θέμα έπαψε να είναι ο συνολικός μισθός και η αύξησή του, αλλά η μείωση των φορολογικών συντελεστών, για να αυξηθεί το πραγματικό εισόδημα. Πράγματι, η αύξηση του συνολικού μισθού ήταν ελάχιστη, αλλά οι φορολογικές περικοπές ισοδυναμούσαν με αυξήσεις του πραγματικού μισθού.¹⁴

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980, έλαβε χώρα μία αναδιαπραγμάτευση των αμοιβών. Με το σύστημα αυτό και δεδομένων των νέων χαμηλών φορολογικών συντελεστών, νέες μισθολογικές συμβάσεις υπογράφηκαν τη δεκαετία του '90 μεταξύ εργοδοτών, σωματείων και κυβέρνησης. Συμφωνήθηκαν δηλαδή, μικρές μόνο αυξήσεις των αμοιβών κάθε τριετία, οι οποίες όμως συνδυάζονταν και με χαμηλά ποσοστά φορολογίας. Αναλογικά με την αύξηση της παραγωγικότητας και τη μεγέθυνση της ιρλανδικής οικονομίας, οι μισθοί αυξάνονταν με πολύ πιο αργούς ρυθμούς.¹⁵

Φορολογικός Συντελεστής Εισοδήματος 2004(%Συνολικού Εργατικού Κόστους)



Πηγή: OECD Taxing Wages 2003/2004

¹⁴ Sweeney (1999)

¹⁵ Παρόμοια τακτική συγκράτησης των μισθών σε χαμηλά επίπεδα, προκειμένου να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα, η απασχόληση και οι επενδύσεις στις υποδομές της χώρας, εφάρμοσαν και οι Ολλανδοί ,με την τριμερή συμφωνία του 1982.

Παρά αυτή την ανισότητα αυξήσεων, οι εργασιακές σχέσεις, είχαν γίνει περισσότερο ειρηνικές. Τα εργατικά σωματεία έχασαν την ισχύ που είχαν αποκτήσει μετά τη δεκαετία του 1960 και μέχρι το 1908, εφόσον οι τριβές μεταξύ των κοινωνικών εταίρων είχαν μειωθεί, με το νέο αυτό σύστημα καθορισμού αμοιβών. Εξάλλου οι νέες θέσεις, οι οποίες είχαν δημιουργηθεί, ήταν σε χώρους που δεν υπήρχαν σωματεία. Γενικά οι αυξήσεις έπαψαν να είναι πρωταρχικός σκοπός των εργαζόμενων, γιατί τα ιρλανδικά σωματεία κατανοούσαν ότι αυτό που είχε σημασία είναι το εισόδημα μετά φόρων.¹⁶ Οι πολυετείς μισθολογικές συμβάσεις διατήρησαν την ανταγωνιστικότητα των αμοιβών, που χαρακτήριζε την Ιρλανδία τα προηγούμενα χρόνια.

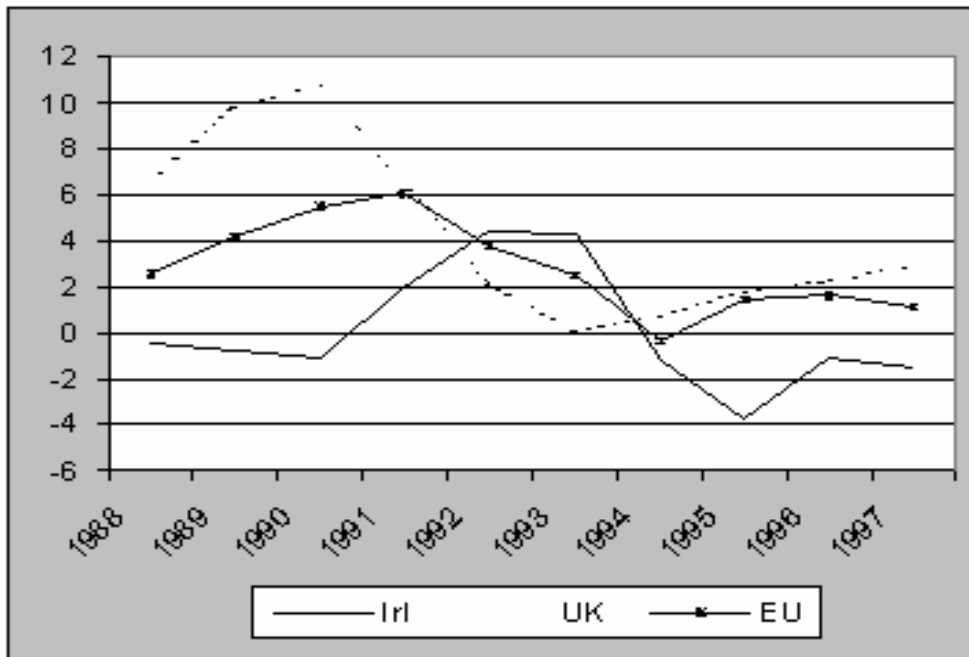
Στις αρχές της νέας χιλιετίας, η κυβέρνηση βλέποντας τους μισθούς να αυξάνουν ανησυχητικά, προέτρεπε τα εργατικά σωματεία να συνεργαστούν.¹⁷ Η ανταγωνιστικότητα και η κοινωνική συνοχή λειτουργούν ταυτόχρονα και είναι απαραίτητα η διατήρηση και των δύο προς όφελος της οικονομίας και κατ' επέκταση της κοινωνίας. Με τις συνεχείς μισθολογικές αυξήσεις η χώρα μακροπρόθεσμα θα έχει απώλειες. Η ισορροπία μεταξύ των αιτημάτων των κοινωνικών εταίρων πρέπει να επανέλθει.

Σήμερα, εξακολουθούν να υπάρχουν περιορισμοί στις αυξήσεις των μισθών και υψηλά επίπεδα πληθωρισμού, όμως, σε αντίθεση με τη δεκαετία του '90, η παραγωγικότητα και η μεγέθυνση δεν έχουν τον ίδιο ξέφρενο ρυθμό, με αποτέλεσμα το κόστος ζωής να είναι μεγάλο για τους Ιρλανδούς. Ταυτόχρονα, η συμμετοχή της Ιρλανδίας στην ευρωζώνη, δεν της έχει αφήσει πολλά περιθώρια για αντίδραση με αρκετά οικονομικά εργαλεία.

¹⁶ Sweeney (2004)

¹⁷ Sweeney (2004)

Ετήσια Ποσοστιαία Μεταβολή στα Unit Labor Costs(1987-1997)



Πηγή: OECD, Economic Outlook, 1997.

5.5 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

5.5.1 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΤΑΚΤΙΚΕΣ

Τη δεκαετία του '70 και το πρώτο μισό της δεκαετίας του '80 χαρακτηρίζουν χρέη και ελλείμματα. Συγκεκριμένα, το έλλειμμα έφτανε το 10% του ΑΕΠ και το χρέος του δημόσιου τομέα το 110% του ΑΕΠ. Από το 1985 και μετά, ακολουθήθηκε μία πολιτική συγκράτησης των δημόσιων οικονομικών και του δανεισμού. Οι δείκτες δανειακής επιβάρυνσης ανταποκρίθηκαν άμεσα και καθοριστικά για το μέλλον σε αυτές τις κινήσεις. Οι τακτικές που ακολούθησε η ιρλανδική κυβέρνηση ήταν διορθωτικές του παρελθόντος.

Αρχικά, πάγωσαν οι προσλήψεις στο δημόσιο, με αποτέλεσμα και τη μείωση των δαπανών δημοσίου κεφαλαίου. Τα κυβερνητικά έξοδα μειώθηκαν από 49% του ΑΕΠ που ήταν στα μέσα του '80, σε 39% του ΑΕΠ στις αρχές του '90. Ο δείκτης κυβερνητικού χρέους προς ΑΕΠ σταθεροποιήθηκε σε χαμηλότερα επίπεδα. Να σημειωθεί ότι τα συνολικά κυβερνητικά έξοδα στην πραγματικότητα αυξήθηκαν στη δεκαετία του '90, αλλά λόγω των πολύ υψηλών ρυθμών μεγέθυνσης, το ποσοστό τους σε σχέση με το ΑΕΘΠ φαίνεται να μειώνεται.

Εξέλιξη των Κυβερνητικών Εξόδων της Ιρλανδίας σαν ποσοστό του ΑΕΘΠ

% of GNP	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
General Government Expenditure	45	44	42	39	40	37	40	41	41	42

Πηγή: Department of Finance

Οι καλύτερες εξωτερικές συνθήκες ανέστρεψαν τους αυτόματους σταθεροποιητές, με τη σημαντική μείωση της ανεργίας. Τα μειωμένα επιτόκια βοήθησαν στη μείωση του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης. Έτσι, εξομαλύνθηκε η κατάσταση χρεών και τόκων.

Με την έναρξη της βελτίωσης της ιρλανδικής οικονομίας έγινε εφικτή και η δυνατότητα μείωσης των φορολογικών συντελεστών. Η χώρα γινόταν περισσότερο ελκυστική στους αναγκαίους ξένους επενδυτές, χωρίς να μειώνονται παράλληλα τα έσοδα από φόρους σαν ποσοστό του ΑΕΠ. Επίσης, όπως προαναφέρθηκε, οι χαμηλοί φόροι έδωσαν τη δυνατότητα στην κυβέρνηση να πείσει στη διατήρηση των χαμηλών αμοιβών.

Το κράτος, μπόρεσε μετά το 1988 και να εκμεταλλευθεί τη χρηματοδότηση από την ΕΕ, για να κλείσει τις προηγούμενες εκκρεμότητές του σχετικά με τα έργα υποδομής και να μειώσει αισθητά τα προηγούμενα χρέη του. Τα δημοσιονομικά σε αυτή τη φάση είχαν μόλις αρχίσει να οργανώνονται και οι ευρωπαϊκοί πόροι έδωσαν πνοή στα κρατικά σχέδια.

5.5.2 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η μείωση των φορολογικών συντελεστών δε συνέβη την ίδια περίοδο με τις υπόλοιπες διαρθρωτικές αλλαγές και οικονομικά γεγονότα. Είχε ξεκινήσει από το 1950 και θα διαρκούσε για δέκα χρόνια, αλλά επεκτάθηκε σε δεκαπέντε, με μία πενταετή περαιτέρω ελάφρυνση. Δε διήρκεσε όμως μέχρι το 1990 όπως υπολογιζόταν, γιατί το '80 η Ιρλανδία αναγκάστηκε να προσαρμοστεί στα ευρωπαϊκά πρότυπα, διατηρώντας ωστόσο την ανταγωνιστικότητά της. Μέχρι το 1982 ο φόρος που ίσχυε για τα κέρδη των επιχειρήσεων ήταν 10%.

Να τονιστεί, ότι τα οφέλη ήταν σχετικά χαμηλότερα για τη Μεγάλη Βρετανία και τις ΗΠΑ, γιατί η Ιρλανδία δεν είχε συνάψει διμερείς συμφωνίες για τα φορολογικά κίνητρα, όπως είχαν γίνει με άλλες χώρες. Εντούτοις, όσον αφορά στις αμερικάνικες επιχειρήσεις, η απόφαση δεν εξαρτάται μόνο από τη φορολόγηση, αλλά και από τις βλέψεις και τα άλλα οφέλη που έχουν στην Ιρλανδία. Αυτός ήταν και ο λόγος που οι ΗΠΑ ήταν ο μεγαλύτερος επενδυτής στην Ιρλανδία στην περίοδο της άνθησης.

Επειδή ξεκίνησε τόσο νωρίς, δε μπορεί να αναφερθεί σαν ένας από τους πιο καταλυτικούς παράγοντες, μολονότι πυροδότησε τις ξένες επενδύσεις κάποια χρόνια

αργότερα. Εκείνη την περίοδο η φορολόγηση των εταιρικών κερδών από εξαγωγές και κατασκευαστικές δραστηριότητες έγινε περισσότερο ευνοϊκή.

Ήταν σε μακροπρόθεσμη βάση λοιπόν, η συμβολή της φορολογίας. Αυτό που σίγουρα ήταν καθοριστικό, ήταν διαχρονική μείωση των φόρων ακόμα και μετά το 1989, ενώ στην υπόλοιπη ΕΕ οι φόροι αυξάνονταν. Τα φορολογικά κίνητρα γίνονταν με αυτό τον τρόπο πολύ μεγαλύτερα στην περίπτωση της Ιρλανδίας. Ακόμη, βάσει ερευνών, όλο και περισσότερες επιχειρήσεις επέλεξαν να εδράσουν στη συμφέρουσα Ιρλανδία.¹⁸ Σε κάθε περίπτωση η φορολογική τακτική της Ιρλανδίας είναι αναπόσπαστο κομμάτι της δημοσιονομικής κανονικοποίησης.

Στο Πρόγραμμα για Εθνική Ανόρθωση του 1987, αναφέρεται ότι ο φόρος εισοδήματος θα μειωνόταν και η μείωση αυτή θα συνεχιζόταν και στα επόμενα χρόνια. Οι φόροι των επιχειρήσεων απέφεραν το 4% μόνο των φορολογικών εισοδημάτων, ποσό πολύ χαμηλότερο από αυτά της ΕΕ, λόγω του μικρού μεγέθους και αριθμού των εγχώριων επιχειρήσεων. Γι' αυτό το λόγο αποφασίστηκε και αναδιάρθρωση του κώδικα εταιρικής φορολογίας. Επιπρόσθετα, περαιτέρω μεταβολές στη φορολογία τέθηκαν σε ισχύ βάσει του Προγράμματος. Το αποτέλεσμα ήταν, η μείωση και η βελτίωση του φορολογικού συστήματος, το οποίο έκανε τη χώρα επενδυτικό παράδεισο.

Αναλυτικά, από το 1985 μέχρι το 2001, ο υψηλότερος συντελεστής φόρου εισοδήματος έπεσε από 65% στο 42%, ο συντελεστής φόρου εταιρειών από 50% στο 16%, ο φόρος υπεραξίας από 60% στο 20% και ο φόρος κεφαλαίου από 55% στο 20%. Μειώθηκε επίσης η διαφορά μεταξύ κόστους που πληρωνόταν από τους εργοδότες και αμοιβής των εργαζόμενων μετά φόρων, όπως και οι κρατήσεις κοινωνικής πρόνοιας. Η κίνηση αυτή, όπως είναι φυσικό προώθησε και την απασχόληση.¹⁹ Μόνο οι φόροι κατανάλωσης παρέμειναν υψηλοί συγκριτικά με αυτούς των υπολοίπων χωρών της ΕΕ.

¹⁸ Για παράδειγμα, μία έρευνα Deloitte Touche Tomashu απέδειξε ότι περί το 60% των ξένων επιχειρήσεων επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από το χαμηλό φόρο στα κέρδη. Αυτό δε σημαίνει ότι οι υπόλοιποι παράγοντες(γεωγραφική τοποθεσία, εργατικό δυναμικό, υποδομές, χρηματοοικονομικά κίνητρα, σταθερότητα συναλλάγματος, χαμηλοί μισθοί) δεν αποτέλεσαν ισχυρό κίνητρο.

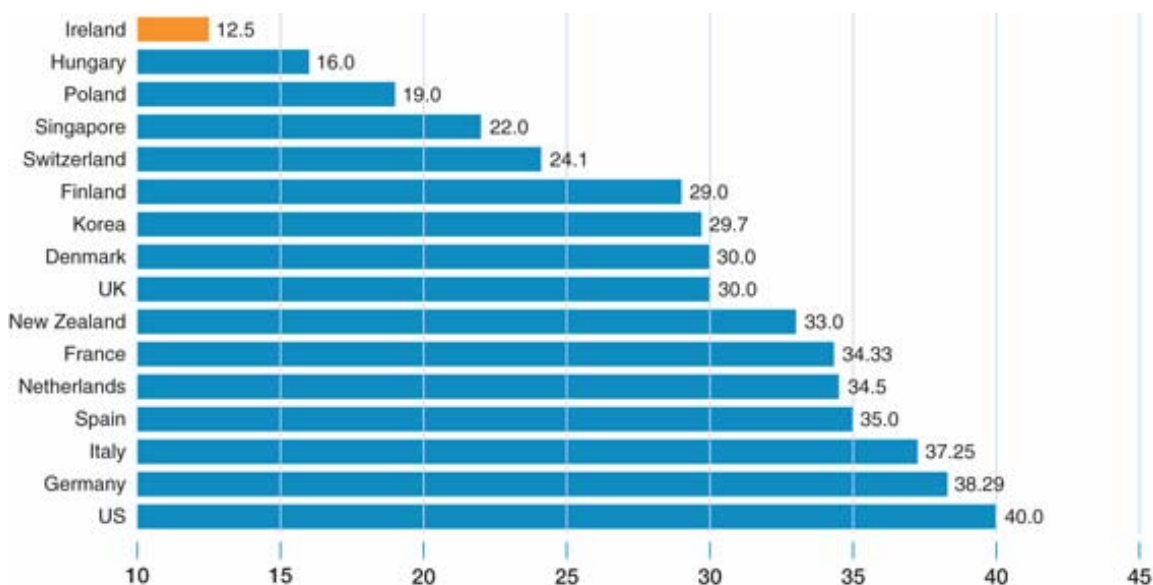
¹⁹ Γ. Α. Χαρδούβελης (2006)

Τα ποσοστά αυτά εξηγούν τη στήριξη της επιχειρηματικότητας. Οι χαμηλοί φόροι σίγουρα αποτέλεσαν παράγοντα για την είσοδο ξένων επενδύσεων στην Ιρλανδία από το 1950 και μετά. Ο ρόλος της φορολογικής πολιτικής στην ανάπτυξη της δεκαετίας του '90 είναι σημαντικός.

Ελάχιστοι είναι αυτοί που αντιτίθενται στις φορολογικές επιλογές της χώρας. Υποστηρίζεται παράδειγμα, ότι η τακτική μείωση των φορολογικών συντελεστών από το 1987 και έπειτα ήταν οπισθοδρομική, γιατί ευνόησε περισσότερο όσους είχαν μεγαλύτερα εισοδήματα.²⁰

Η Ιρλανδία εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να έχει από τους πιο χαμηλούς συντελεστές ανάμεσα στις χώρες του OECD. Από το 2003 η χώρα πάλι λόγω πίεσης από την Ευρώπη, καλείται να αυξήσει την εταιρική φορολογία από 12,5%. Η αντίσταση στην απόφαση αυτή είναι παρ' όλ' αυτά αναγκαία για τη διατήρηση του ανταγωνιστικού κλίματος της Ιρλανδίας.

Εταιρικοί Φορολογικοί Συντελεστές 2003



Πηγή: KPMG Corporate Tax Rates Survey, 2004

²⁰ Nolan, O'Connell & Whelan (2000)

5.6 ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

5.6.1 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

Σε προηγούμενη ενότητα έχει συζητηθεί ξανά η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Ιρλανδίας, η οποία προήλθε από τη μεγάλη υποτίμηση του 1986. Η αγγλική στερλίνα ανέκαμψε, αφήνοντας την Ιρλανδία σε πλεονεκτική θέση και σε εγρήγορση, έτσι ώστε να μπορέσει να επωφεληθεί από την επιταχυνόμενη άνθηση της Βρετανίας και άλλων χωρών-εμπορικών εταίρων της. Δεν ήταν μόνο αμυντικός όμως ο ρόλος της, σε αντίθεση με αυτήν της τάξης του 5%, που επακολούθησε το 1993. Η άμεση συνέπεια σίγουρα ήταν να προκληθεί εξωτερική ζήτηση σε μία στιγμή που η δημοσιονομικές κινήσεις της χώρας αποκαθιστούσαν την εμπιστοσύνη απέναντι στην Ιρλανδία.

Η έμμεση συνέπεια, η οποία δεν έπαυε να είναι σημαντική, ήταν η αύξηση του τουρισμού και των ταξιδιωτικών εξόδων (travel receipts), η οποία έφτανε και το 8% κάθε έτος, μέχρι το τέλος του αιώνα.

Η ουσιαστική βελτίωση ωστόσο, έφτασε το 1999-2000 με την κατά 8% υποτίμηση της λίρας, την οποία διαδέχτηκε η αλλαγή του νομίσματος σε ευρώ. Όντας και το ευρώ με τη σειρά του ένα αδύναμο νόμισμα μετά το 1999, η ανταγωνιστικότητα της Ιρλανδίας εκτοξεύτηκε.

Η πολιτική συναλλάγματος, με τις υποτιμήσεις του 1988 και του 2003, όπως επίσης και η ευνοϊκή ισοτιμία εισόδου στην ΟΝΕ και η σκλήρυνση της νομισματικής πολιτικής, υπήρξαν σημαντικός παράγοντας άνθησης.²¹ Μεταξύ 1993 και 1999, οι πραγματικές εξαγωγές ήταν πάνω από το διπλάσιο του πραγματικού ΑΕΠ. Η Ιρλανδία μετετράπη σε έναν αρκετά συμφέροντα επιχειρησιακό προορισμό.

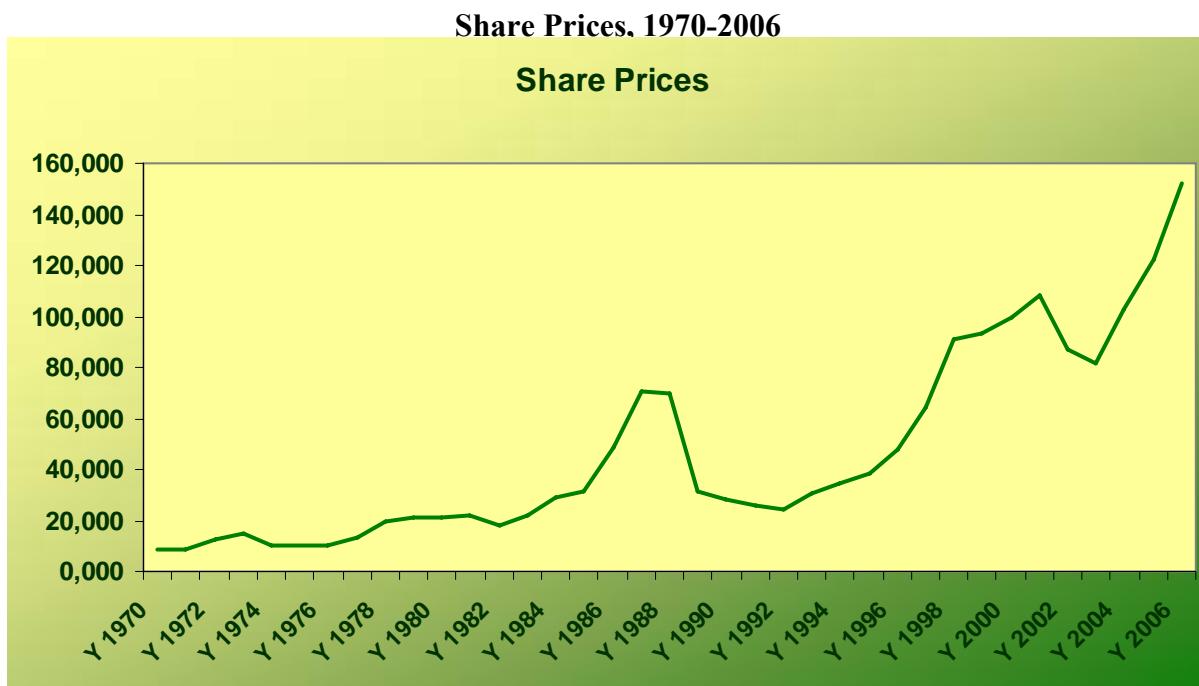
²¹ Γ. Α. Χαρδούβελης (2006)

Σήμερα, η συναλλαγματική ισοτιμία είναι σταθερή για την Ιρλανδία, αλλά παραμένει ελαστική σε σχέση με τη βρετανική λίρα και το αμερικάνικο δολάριο.

5.6.2 ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Στο πλαίσιο των οικονομικών αλλαγών της Ιρλανδίας, δε θα μπορούσε να παραλειφθεί και το πιστωτικό σύστημα από τις βελτιώσεις. Η καλύτερευσή του, είναι σημαντική βάσει και μελετών, που έχουν δείξει ότι χώρες με ταχεία πιστωτική επέκταση, όπως συνέβη στην περίπτωση της Ιρλανδίας, οδηγούνται σε γενικότερη ανάπτυξη πάνω από 2% ετησίως.

Όπως και άλλες παράμετροι, έτσι και το πιστωτικό σύστημα της χώρας έγινε περισσότερο ελαστικό και εκσυγχρονισμένο μετά το 1990. Η ζήτηση πιστωτικών προϊόντων της χώρας αυξήθηκε με την προοπτική των χαμηλών ευρωπαϊκών επιτοκίων και του αδύναμου-ανταγωνιστικού ευρώ. Οι εγχώριες τράπεζες είχαν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν εξωτερικό δανεισμό, για να αποφύγουν τους εσωτερικούς περιορισμούς ζήτησης δανείων.



Πηγή: International Monetary Fund: Statistics 2007

5.7 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ & ΕΜΠΟΡΙΟ

5.7.1 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΙΣ MNCs

Η βιομηχανική πολιτική της Ιρλανδίας υποστήριξε εξ αρχής την ελεύθερη αγορά και την εισροή των επενδύσεων. Με την ανάκληση του Ελέγχου της Δράσης των Κατασκευαστών (Control of Manufactures Act)²² το 1958, η Ιρλανδία ξέφυγε από τον προστατευτισμό που ίσχυε ως τότε και πέρασε σε ένα φιλελεύθερο καθεστώς απέναντι στις ξένες επενδύσεις. Η κίνηση αυτή συντέλεσε στη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στην ανταπόκριση στις ανάγκες και τις απαιτήσεις των πολυεθνικών επιχειρήσεων, σε ένα γενναιόδωρο σύστημα χορηγιών, στα ισχυρά φορολογικά κίνητρα, στην άδεια να μεταφέρονται τα έσοδα στο εξωτερικό, στην παρότρυνση για να εδρεύουν οι επιχειρήσεις στην περιφέρεια, σε βελτιώσεις στις υποδομές μεταφοράς και επικοινωνίας και τέλος, στην ύπαρξη ξεκάθαρου και σταθερού νομοθετικού και διοικητικού πλαισίου. Επιπλέον φυσικός παράγοντας διόγκωσης της εγχώριας βιομηχανίας θεωρείται και η ύπαρξη παλιότερων δεσμών με τις ΗΠΑ (του μεγαλύτερου ξένου επενδυτή της), όπως επίσης και πολιτισμικοί δεσμοί με τις τελευταίες.

Παράδειγμα, από το 1950, εκτός από τα φορολογικά κίνητρα που παρείχε η Ιρλανδία στις ξένες επιχειρήσεις, προσέφερε οικονομική στήριξη στις νέες MNCs, για να τους προσφέρει παραπάνω κίνητρα στο να εδράσουν στη χώρα. Επρόκειτο για χορηγίες για το κόστος των μηχανημάτων και των εργοστασίων, τα οποία θα χρησιμοποιούνταν στην κατασκευή προϊόντων που θα εξάγονταν. Όπως και στην περίπτωση της αύξησης των φόρων, έτσι και οι χορηγίες το 1982 θα έπρεπε να απευθύνονται όχι μόνο σε όσες επιχειρήσεις εξήγαγαν, αλλά και σε όλες τις κατασκευαστικές εταιρείες. Επιπλέον βοήθεια δινόταν με τη μορφή χορηγιών, για την εκπαίδευση και την απασχόληση, τη στήριξη στα ενοίκια και τη νέα τεχνολογία κ.α. Οι παραλήπτες των βοηθημάτων αυτών δεν ήταν όλοι, όπως στα φορολογικά

²² Το 1934, ο Υπουργός Βιομηχανίας και Εμπορίου της κυβέρνησης Fianna Fáil ψήφισε τον Έλεγχο Δράσης των Κατασκευαστών. Επρόκειτο για ένα περιοριστικό σύνολο κανόνων σχετικά με τη βιομηχανική παραγωγή, τις επιχειρήσεις και ορισμένα εμπορεύματα.

κίνητρα, αλλά επιλέγονταν και με τη βοήθεια της IDA. Το ποσό που παρεχόταν δεν έπρεπε φυσικά, να υπερβεί ορισμένο όριο, εκτός και αν είχε την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Στο πλαίσιο των ανακατατάξεων που ακολούθησαν την ένταξη στην ΕΕ, ήταν και η βιομηχανική αναδιάρθρωση. Στην περίοδο 1989-93, περίπου 900 εκατομμύρια ευρώ από το σύνολο των ευρωπαϊκών κονδυλίων προορίζονταν για την ανάπτυξη της τεχνολογίας, του marketing και της εκπαίδευσης του ιδιωτικού τομέα. Στη δεκαετία του 1990, έγιναν από τη μεριά της χώρας πολλές κινήσεις, Δράσεις και Αναφορές²³ σχετικά με τη διαχείριση όλων αυτών των νέων δεδομένων, την προστασία του περιβάλλοντος από την έντονη βιομηχανοποίηση που προέκυπτε, τον ορισμό των διαδικασιών και των κανόνων της βιομηχανίας και την ενδυνάμωση των υπηρεσιών(agencies)²⁴ για την προώθηση του τομέα.

Στις αρχές της νέας χιλιετίας οι ευκαιρίες που δόθηκαν στην Ιρλανδία προς εκμετάλλευση ήταν ακόμα πολλές: η συμπλήρωση της Ενιαίας Αγοράς, η μεγέθυνση της ΕΕ, οι κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Κεντρικής Ευρώπης, καθώς και η σύναψη διαφόρων συμβάσεων ευνοϊκών για το βιομηχανικό τομέα.

Αναφορικά τώρα, με τη μελλοντική βιομηχανική πολιτική της χώρας, ο στόχος είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της αποτελεσματικότητας, αλλά και η ενεργός δράση του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στην επιχειρηματικότητα. Με όπλο το σχεδιασμό, το μέλλον της βιομηχανίας της Ιρλανδίας δύναται να είναι εξίσου πλούσιο σε δραστηριότητα με το παρελθόν.

Πολλές από τις ξένες επιχειρήσεις στην Ιρλανδία παράγουν hardware και software για ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Ανάμεσα στις κορυφαίες αυτών, συγκαταλέγεται η Intel, η Dell, η Microsoft και η Apple. Λογικό είναι λοιπόν, να υπάρχει ανησυχία για

²³ Μερικές από αυτές είναι οι εξής: Cuillton Report (1992), Moriarty Report, Local Government Act(1992), Local Government Planning and Regulations(1994) κτλ.

²⁴ Οι αντιπροσωπεΐες αυτές είναι η προαναφερόμενη IDA(Industrial Development Agency), η Forbairt, η Shannon Development, το Irish Trade Board, η FAS(Industrial Training Authority), η Agriculture and Food Development Authority και η ιρλανδική An Bord Bia.

την περίπτωση σμίκρυνσης της παραγωγής αυτών των εταιρειών, πράγμα που θα σημαίνει και τη μείωση της υπάρχουσας απασχόλησης σε αυτές. Είναι αναγκαία η δημιουργία εγχώριων επιχειρήσεων, ειδικά στον τομέα των software (λόγω του χαμηλότερου κόστους παραγωγής), προς αποφυγήν αύξησης της ανεργίας και πρόκλησης περαιτέρω οικονομικών ανησυχιών. Βέβαια, ανάλογες υποδομές θα πρέπει να υπάρξουν και σε άλλα τμήματα του ΑΕΠ, όπως είναι οι φαρμακευτικές εταιρείες και οι εταιρείες τροφίμων.

5.7.2 ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ- ΑΝΟΙΧΤΗ ΑΓΟΡΑ

Πολλές αναπτυσσόμενες χώρες επεδίωξαν γρηγορότερη οικονομική ανάπτυξη μέσω εσωστρεφών πολιτικών, στοχεύοντας με άλλα λόγια στην αύξηση της παραγωγικότητας και στη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης, αποφεύγοντας τις διασυνδέσεις με τον υπόλοιπο κόσμο. Η Ιρλανδία, όπως και η Σιγκαπούρη, η Ταϊβάν ή η Νότια Κορέα, έκαναν ακριβώς το αντίθετο, οπότε ενσωματώθηκαν στην παγκόσμια οικονομία γρηγορότερα και επιτυχέστερα.

Από το 1950 και έπειτα, μία αγροτική, μικρή σε μέγεθος και πληθυσμό χώρα όπως ήταν η Ιρλανδία, κινήθηκε προς την εμπορική εξέλιξή της, μέσω της ελεύθερης αγοράς. Είχε κατανοήσει ότι ο μόνος τρόπος να επεκταθεί, αν όχι με τις δικές της δυνατότητες, ήταν να προκαλέσει κινητικότητα στην αγορά της με τη βοήθεια των ξένων χωρών. Με αυτό τον τρόπο τελικά αυξήθηκε η ανταγωνιστικότητα μέσα στη χώρα, η οποία οδηγήθηκε και σε ευφορία. Η πορεία που ακολούθησε προς αυτή την κατεύθυνση εξαρτήθηκε, φυσικά, από την ευρωπαϊκή της πορεία. Η πορεία αυτή εμφανίζεται στον κάτωθι πίνακα:

Σημαντικές χρονιές για την ανοιχτή αγορά στην Ιρλανδία

1965	Αγγλο-ιρλανδική συμφωνία ελεύθερου εμπορίου
1973	Συμμετοχή στην ΕΕ (τότε ΕΟΚ)
1979	Είσοδος στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα
1993	Λειτουργία της Single European Market
1999	Γίνεται μέλος της ΟΝΕ

Αυτό που βοήθησε την τακτική της Ιρλανδίας για το εμπόριο, ήταν ότι επέλεξε να απελευθερώσει την αγορά της και να την κάνει περισσότερο ελκυστική, σε μία φάση

που άλλες, πιο αναπτυγμένες χώρες, ήταν μάλλον συντηρητικές. Επακολούθησε η τεχνολογική άνθηση και η καινοτομία στην παραγωγή, οι κατεξοχήν παράγοντες που οδηγούν σε οικονομική μεγέθυνση βάσει θεωρίας.

5.7.3 RESEARCH & DEVELOPMENT, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ

Ο βασικότερος λόγος βελτίωσης του επιπέδου ζωής πιστεύεται ότι είναι η τεχνολογική πρόοδος. Εξίσου σημαντική είναι και για τη μεγέθυνση μίας χώρας, ειδικά όταν αυτή βρίσκεται σε ανάπτυξη. Η γνώση, είναι κατά κάποιο τρόπο δημόσιο αγαθό, οπότε εύκολα διοχετεύεται στο σύνολο των επιχειρήσεων -ανάλογα και με τη νομοθεσία περί ευρεσιτεχνίας της κάθε χώρας- αναβαθμίζοντας την παραγωγή και τη μεγέθυνση.²⁵ Όταν λοιπόν, οι πολυεθνικές επιχειρήσεις που δημιουργούν παραρτήματα σε μία χώρα, μεταφέρουν και το τμήμα Έρευνας και Ανάπτυξης στη χώρα αυτή, αυξάνονται και οι πιθανότητες να προκύψουν καινοτομίες στην παραγωγή της χώρας. Το ίδιο συνέβη και στην περίπτωση της Ιρλανδίας.

Και οι ίδιες οι MNCs εξελίχθηκαν σε σημείο να επιδιώκουν την ύπαρξη τμημάτων R&D σε όσο περισσότερες χώρες γίνεται, για να εκμεταλλευτούν με αυτό τον τρόπο, όλα τα πιθανά μονοπάτια τεχνογνωσίας και επιπλέον τεχνολογικές βελτιώσεις. Στην Ιρλανδία, εταιρείες όπως η Bell, η Hewlett-Packard, η Intel και η IBM διευρύνουν ή δημιουργούν τμήματα R&D και καινοτομίας στο Δουβλίνο ή σε άλλες περιφερειακές περιοχές, ενώ παράλληλα συνεργάζονται με Πανεπιστήμια και Ινστιτούτα της Ιρλανδίας.²⁶ Η σταδιακή αύξηση των εξόδων σε τμήματα R&D στη χώρα, συμπεραίνεται και από τον Πίνακα που ακολουθεί.

Συνολικά έξοδα σε R&D (GERD): Ιρλανδία, EU15 και OECD

Σύγκριση	1991	1997	2000	2002
Ιρλανδία σαν μέλος της EU15	0.35	0.69	0.70	0.73
Ιρλανδία σαν μέλος του OECD	0.11	0.20	0.20	0.22

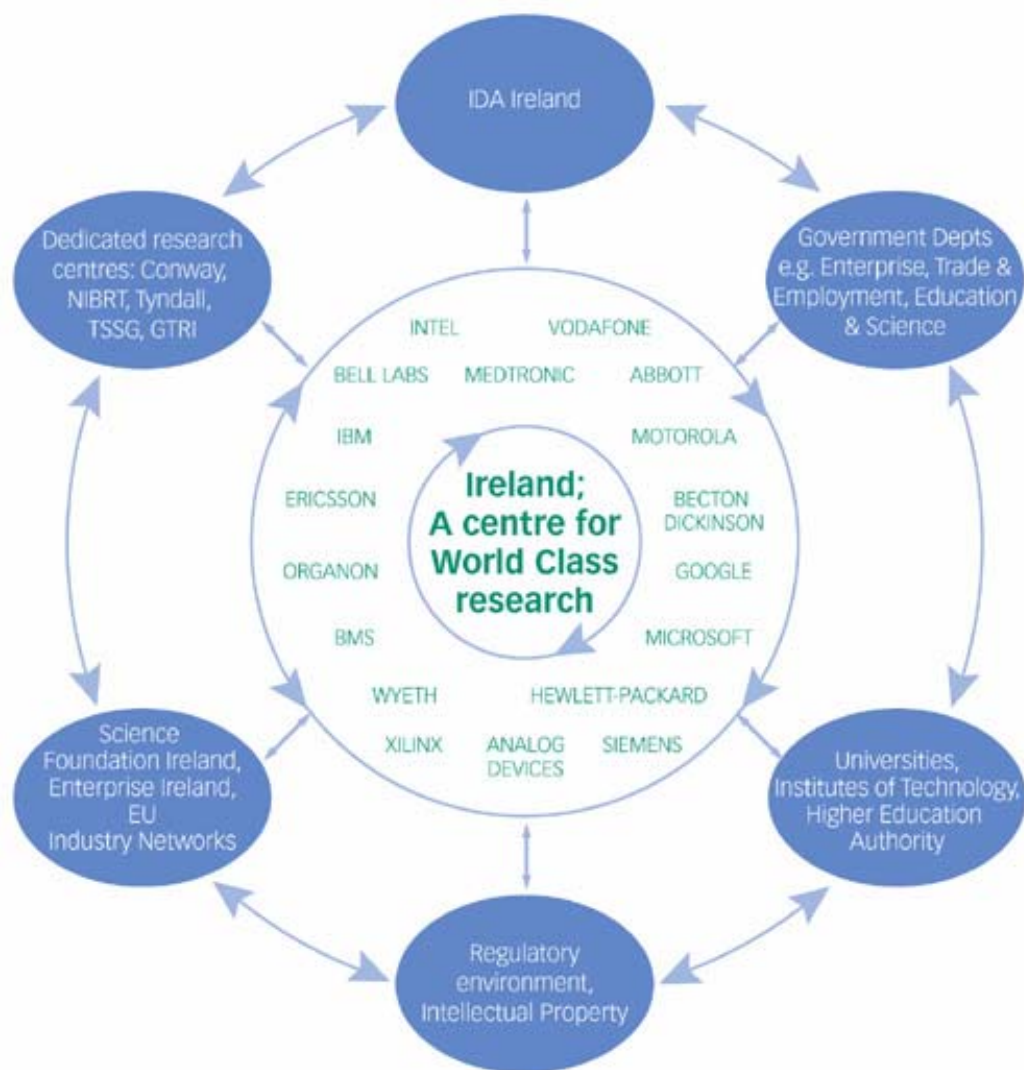
Πηγή: OECD (2005): Science, Technology and Industry Scoreboard

²⁵ N. G. Mankiw (2002)

²⁶ F. Barry (2006)

Αξίζει να σημειωθεί εδώ, ότι την αύξηση των τμημάτων R&D στην Ιρλανδία ευνοεί και η φορολογική της πολιτική. Έμμεσα παροτρύνεται η εξάπλωση αυτή των MNCs μιας και τέτοια κίνηση είναι αναγκαία για να πληρούνται τα κριτήρια που θέτει η εφορία στις ξένες χώρες για τη μεταφορά πνευματικής περιουσίας στο εξωτερικό. Με άλλα λόγια, για να φορολογούνται και να διαχειρίζονται πιο ευνοϊκά οι καινοτομίες της κάθε πολυεθνικής επιχείρησης, αυτή διαλέγει να εμφανίζει τις καινοτομίες της σε χώρες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές –όπως είναι η Ιρλανδία.²⁷

Εθνική αλληλεξάρτηση στον τομέα των Ερευνών



Πηγή: www.idaireland.com (IDA 2007)

²⁷ F. Barry (2006)

5.8 ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (Foreign Direct Investment)

Όπως εύκολα διαπιστώνεται από τα παραπάνω, πόλοι έλξης ξένων κεφαλαίων -και ειδικά από τις ΗΠΑ- ήταν οι χαμηλοί φορολογικοί συντελεστές για τις επιχειρήσεις και τους εργοδότες, η οργανωμένη προσφορά εκπαιδευμένου εργατικού δυναμικού, η εύκολη πρόσβαση στις ΗΠΑ γεωγραφικά, οι ισχυροί δεσμοί που προϋπήρχαν με τις ΗΠΑ λόγω Ιρλανδών μεταναστών και η άνθηση των ΗΠΑ τη δεκαετία του 1990. Δίνεται έμφαση κυρίως στις ΗΠΑ, γιατί, λόγω των επενδύσεων των Ηνωμένων Πολιτειών, το ποσοστό FDI που κατείχε η Ιρλανδία στην ΕΕ αυξήθηκε από 2% το 1987, σε 7% το 1993.

Οι ξένες επενδύσεις θεωρούνται πολύ σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης στην ιρλανδική περίπτωση γιατί το 47% της βιομηχανικής απασχόλησης της χώρας σήμερα εξαρτάται από επιχειρήσεις ξένης ιδιοκτησίας. Το 77% της βιομηχανικής παραγωγής προέρχεται από τέτοιες επιχειρήσεις. Πάνω από το 90% των ιρλανδικών βιομηχανικών εξαγωγών γίνεται από τις επιχειρήσεις ξένων συμφερόντων, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 83% των συνολικών εξαγωγών της χώρας. Το επίπεδο και ο ρυθμός της παραγωγικότητας έχει αυξηθεί σε κλάδους όπου η παρουσία ξένων επενδυτών είναι σημαντική.²⁸

Έντονη είναι η παρουσία ξένων επενδυτών και στο Διεθνές Κέντρο Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών (International Financial Centre-IFC) του Δουβλίνου. Εκεί απασχολούνται περίπου 11.000 άτομα σε διάφορες εξειδικευμένες δραστηριότητες υποστήριξης. Μπορεί οι θέσεις αυτές να μη φαίνονται τόσο σημαντικές, περικλείουν ωστόσο και δευτερεύοντα οφέλη. Θεωρείται γενικά ότι κάθε θέση που εργασίας που δημιουργείται από FDI αντιστοιχεί σε κάποια άλλη μέσα στην εγχώρια οικονομία.

Τα οφέλη από τα FDI είναι λοιπόν, όχι μόνο άμεσα, αλλά και μακροπρόθεσμα. Εκτός από την αυτονόητη πυροδότηση της ιρλανδικής οικονομίας και την απασχόληση τεράστιου αριθμού –για τα δεδομένα της Ιρλανδίας- ανέργων, συνεπάγονται και πιο

²⁸ Χαρδούβελης (2006)

έμμεσες συνεισφορές. Για παράδειγμα, τα φορολογικά έσοδα από τις επιχειρήσεις που λειτουργούν στη χώρα είναι μεγάλο τμήμα του ΑΕΠ, παρά τους χαμηλούς φόρους.

Επιπρόσθετα, η σημαντικότητα των FDI φαίνεται στη διαφορά μεταξύ ΑΕΠ και ΑΕΘΠ της Ιρλανδίας.²⁹ Το 1994 μόνο το 88% του ΑΕΘΠ ανήκε στο ιρλανδικό ΑΕΠ και το 1993 πάνω από τα δύο τρίτα της παραγωγής στον τομέα των κατασκευών ήταν προϊόν ξένων πολυεθνικών. Τέτοια ποσοστά προκαλούν ανησυχία σχετικά με το βαθμό εξάρτησης της πορείας της ιρλανδικής οικονομίας από τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Αυτό δε σημαίνει βέβαια ότι πρόκειται να υιοθετηθεί μία πολιτική αποξένωσης, με σκοπό την ανεξαρτητοποίηση από τις FDI.

Σε γενικές γραμμές η Ιρλανδία κατάφερε να γίνει ισχυρός πόλος έλξης άμεσων ξένων επενδύσεων, αφού η Αρχή Βιομηχανικής Ανάπτυξης της είναι παγκοσμίου εμβέλειας, και αφού δημιούργησε και διατηρεί έναν αξιοθαύμαστο κατάλογο ευχαριστημένων επενδυτών. Κατάφερε να λαμβάνει περίπου το ένα τέταρτο όλων των αμερικάνικων άμεσων ξένων επενδύσεων που γίνονται στην Ευρώπη και φιλοξενεί πάνω από 1.100 πολυεθνικές εταιρείες, οι οποίες εξάγουν προϊόντα αξίας περίπου 60 εκατομμυρίων δολαρίων το χρόνο. Επίσης, απασχολεί σχεδόν το ένα τρίτο όλων των επενδύσεων της Ευρώπης στους τομείς των φαρμακευτικών προϊόντων και των υπηρεσιών υγείας.

Origin of IDA Supported Companies		
Origin	Number of Companies	Total Employment
US	470	95,515
Germany	122	10,782
UK	111	7,356
Rest of Europe	201	16,504
Asia Pacific	39	2,991
Rest of the World	37	2,339
Total	980	135,487

Πηγή: Forfas Annual Employment Survey 2006

²⁹ Διόρθωση και απαλλαγή από τα έσοδα των πολυεθνικών γίνεται με τη χρήση του ΑΕΘΠ, αντί του ΑΕΠ. Να σημειωθεί ότι οι σχετικοί αριθμοί και η συνεισφορά των FDI στην εγχώρια οικονομία υπάρχει περίπτωση να είναι υπερεκτιμημένοι και να διαστρεβλώνονται από την τιμή μεταβίβασης.

Σκοπός είναι να προβλεφθεί το μέλλον της Ιρλανδίας υπό το πρίσμα της παγκόσμιας ύφεσης στις ξένες επενδύσεις. Επίσης, σημαντική είναι η διατήρηση των FDI στη χώρα. Ενώ το ποσό των εξερχόμενων FDI μέχρι τα τέλη ης δεκαετίας του '90 ήταν πολύ χαμηλό σε σχέση με το ΑΕΠ, μέχρι το 2004 αυξήθηκε σε 41%, λίγο περισσότερο από το μέσο όρο της EU15. Την ίδια χρονιά, για πρώτη φορά, η ροή των εξερχόμενων επενδύσεων της Ιρλανδίας ήταν μεγαλύτερη από το σύνολο των εισερχόμενων άμεσων ξένων επενδύσεων.³⁰ Περαιτέρω ανάλυση όμως, για τις άμεσες ξένες επενδύσεις και το ρόλο τους στη μεγέθυνση της χώρας και όχι μόνο, θα γίνει στις επόμενες ενότητες.

Ένταση των FDI στην ιρλανδική οικονομία

	Μερίδιο ξένων συνεργατών στην απασχόληση του τομέα των κατασκευών	Μερίδιο ξένων συνεργατών στην απασχόληση του τομέα των υπηρεσιών	Απόθεμα κατά κεφαλήν εισερχόμενων FDI (σε δολάρια)
Ireland	49	22	57372
EU15	23	10	9796
CEE	33	16	2403

Πηγή: OECD (2005) & UNCTAD World Investment Report(2005)

Σημείωση: Στο CEE περιλαμβάνεται ο μέσος όρος της Ουγγαρίας, της Πολωνίας και της Τσεχίας.

Οι ΗΠΑ είναι ο μεγαλύτερος επενδυτής στην Ιρλανδία, επενδύοντας από το 1970 ακόμα, σε επιχειρήσεις ηλεκτρονικών και φαρμακευτικές. Μέχρι το 1983 μάλιστα, συνεισέφεραν το μισό των συνολικών ξένων επενδύσεων που γίνονταν στην Ιρλανδία. Επόμενοι μεγάλοι επενδυτές είναι οι Άγγλοι (το μερίδιο των οποίων μειώθηκε μετά τη δεκαετία του '80), οι Γερμανοί, οι Ολλανδοί και οι Γάλλοι.³¹

³⁰ Barry (2006)

³¹ OECD Reviews of Foreign Direct Investment: Ireland (1994)

5.9 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΓΚΥΡΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Ας μην ξεχνάμε και το οικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο δρούσε σε κάθε φάση η Ιρλανδία. Κάποιες φορές ήταν ευνοϊκό, ενώ άλλες –όπως την πετρελαϊκή κρίση του 1973- καθυστερούσε την ανάπτυξη της χώρας που είχε μπει σε τροχιά. Σε αυτή την ενότητα, έχουν γίνει και θα ακολουθήσουν πολλές αναφορές σε γεγονότα και εξελίξεις άλλων χωρών, οι οποίες με έμμεσο τρόπο (μέσω της ΕΕ παράδειγμα) επηρέασαν τις οικονομικές κινήσεις της Ιρλανδίας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η οικονομική κρίση της Γερμανίας, όπου ανάγκασε τη χώρα να διατηρεί χαμηλά επιτόκια στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής σύγκλισης. Η ανάκαμψη της στερλίνας το 1986 έκανε την ιρλανδική λίρα πιο ανταγωνιστική. Υπάρχουν και άλλες συγκυρίες βέβαια, οι οποίες δεν έχουν αναφερθεί.

Μία από αυτές τις συγκυρίες ήταν ακόμα η πτώση των επιτοκίων σε όλο τον κόσμο και η ταυτόχρονη συστολή της αγοράς εργασίας στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σαν αποτέλεσμα, στη δεκαετία του 1980 η ανεργία και τα κοινωνικά κόστη που αυτή συνεπαγόταν μειώθηκαν στο εσωτερικό της Ιρλανδίας λόγω της μετανάστευσης.

Αξίζει να αναφερθεί σαν συγκυρία ανάπτυξης και η οικονομική άνθηση των ΗΠΑ τη δεκαετία του 1990. Εξάλλου, οι ΗΠΑ ήταν ο μεγαλύτερος εξωτερικός επενδυτής της Ιρλανδίας, οπότε τα κεφάλαια που συσσωρεύονταν στις ΗΠΑ τελικά μεταφέρονταν και επενδύονταν στην Ιρλανδία.

Γενικά, ο κόσμος είχε μπει σε ένα κλίμα παγκοσμιοποίησης της αγοράς και επενδύσεων σε άλλες χώρες, ανάλογα με τα κίνητρα που προσέφεραν αυτές. Προέκυψε τέλος, η τάση να παράγονται προϊόντα που δεν απαιτούσαν πλούσιους φυσικούς πόρους ή υποδομές –πράγμα που θα οδηγούσε σε μεγαλύτερες χώρες-, αλλά εξειδικευμένες τεχνολογίες και γνώσεις. Οι πολυεθνικές ακολούθησαν αυτή την τάση και οι συγκεκριμένοι τομείς παραγωγής εξελίχθηκαν ραγδαία.

5.10 ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Υπάρχουν και ίσως λιγότερο καθοριστικοί παράγοντες, οι οποίοι ενίσχυσαν την ιρλανδική μεγέθυνση και ανάπτυξη. Δεν παύουν να αποτελούν κομμάτι της εξέλιξης, γι' αυτό και θα γίνει μικρή αναφορά και σε αυτούς.

Το μικρό μέγεθος της Ιρλανδίας επιτρέπει την ευκολότερη και ταχύτερη δικτύωση και μεταβίβαση πληροφοριών. Συγκριτικά με περισσότερο απρόσωπες κοινωνίες, οι σχέσεις που αναπτύσσονται σε χώρες τέτοιου βεληνεκούς είναι πιο εύκαμπτες.³²

Ευνοϊκή ήταν και η επανάσταση στον τομέα των επικοινωνιών εκείνο το διάστημα, με συνεχή τεχνολογική αναβάθμιση αυτών. Μία μικρή, περιφερειακή, νησιωτική χώρα όπως είναι η Ιρλανδία, σίγουρα επωφελήθηκε από τις εξελίξεις του τομέα, πέρα από τον προσανατολισμό της βιομηχανίας (εγχώριας και ξένης) σε αυτό το κομμάτι παραγωγής.³³

Συν τοις άλλοις, η αγγλική γλώσσα που χρησιμοποιείται κατά βάση στην Ιρλανδία, συντέλεσε στην πιο απλή και άμεση επικοινωνία, όχι μόνο με χώρες όπως τις ΗΠΑ και τη Μεγάλη Βρετανία, αλλά και με τον υπόλοιπο κόσμο.

Ολόκληρη η κοινωνία της χώρας άλλαξε. Ακόμα και η κυρίαρχη Καθολική Εκκλησία έγινε λιγότερο συντηρητική, πράγμα που προώθησε τη δημοκρατικότητα και τον εκσυγχρονισμό του λαού της Ιρλανδίας. Η επιτυχία της χώρας ουσιαστικά ήταν η επικράτηση του μοντέρνου τρόπου ζωής και σκέψης σε όλα τα επίπεδα και συνεπαγωγικά και στις οικονομικές αποφάσεις.

Αυτό που μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα είναι ότι οι Ιρλανδοί εκμεταλλεύτηκαν κάθε δυνατότητα που τους προσφέρθηκε. Η ταχύτητα αντίληψης και αντίδρασης, τα αντανακλαστικά και οι παράτολμες κινήσεις τους, μπορούν να συνοψιστούν στο λεγόμενο φαινόμενο του Riverdance. Τα έξοδα που έγιναν για τις εκπαιδευτικές,

³² T. Baker (1999)

³³ Sweeney (2004)

βιομηχανικές και άλλες αναγκαίες για την προσέλκυση ξένων πόρων υποδομές, όπως και η παράτολμη σε κάποιες περιπτώσεις χρήση των παρεχόμενων ευρωπαϊκών κονδυλίων, τελικά απέδειξαν ότι η τύχη βοηθά τους τολμηρούς και –σίγουρα- τους ικανούς.

Η πιο χαρακτηριστική αναφορά στο φαινόμενο του ιρλανδικού «λαγού»(hare)³⁴ είναι αυτή των Honohan και Walsh (2002). Μπορεί ο λαγός στο μύθο του Αισώπου να έχασε τον αγώνα, αλλά στην κούρσα της ανάπτυξης, της δεκαετίας του 1990 η Ιρλανδία σίγουρα δεν βγήκε χαμένη.

³⁴ Irish hare ονομάζεται μεταφορικά η Ιρλανδία, λόγω της τύχης και της ταχύτητάς της. Κυριολεκτικά, πρόκειται για ένα είδος λαγού, του *Lepus timidus hibernicus*, που ζει κατά κόρον στην Ιρλανδία. Είναι το εθνικό ζώο της χώρας και περιλαμβάνεται σε πολλούς αρχαίους κελτικούς μύθους της σαν σύμβολο επιβίωσης.

6. ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

6.1 ΓΕΝΙΚΑ

Άμεση ξένη επένδυση αποτελεί μία επένδυση κεφαλαίου που ανήκει και τίθεται σε λειτουργία από μία ξένη οντότητα, σε μία άλλη χώρα. Όπως είναι λογικό, επηρεάζουν το ΑΕΠ της χώρας στην οποία γίνεται η επένδυση, αλλά και τα ΑΕΘΠ των δύο ενδιαφερόμενων χωρών. Οι FDI είναι ένας τρόπος μεγέθυνσης της χώρας στην οποία γίνονται οι επενδύσεις, γιατί αρχικά αυξάνει το απόθεμα της οικονομίας και στη συνέχεια αυξάνονται οι μισθοί αλλά και η παραγωγικότητά της. Επιπλέον, μέσω των τεχνολογικών διαχύσεων (spillovers), επιτρέπεται στη χώρα που γίνονται οι επενδύσεις να ενημερωθεί για τις τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις που χρησιμοποιούνται στις πιο ανεπτυγμένες χώρες. Για αυτούς τους λόγους άλλωστε, η παγκόσμια Τράπεζα, σε συνεργασία με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προτρέπουν τις αναπτυσσόμενες χώρες να εφαρμόσουν τακτικές προσέλκυσης ξένων επενδύσεων και τις συμβουλεύουν στη διαχείριση αυτών.¹

Πιο συγκεκριμένα, είναι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις ή MNCs, που ευθύνονται κυρίως για τις άμεσες ξένες επενδύσεις -με ό,τι αυτές συνεπάγονται- σε ολόκληρο τον κόσμο. Τα πλεονεκτήματα των FDI λόγω των MNCs είναι η εξελιγμένη τεχνολογία, ο σχηματισμός οικονομιών κλίμακας και οι διοικητικές τεχνικές. Με άλλα λόγια τα παραπάνω μπορούν να συνοψιστούν στο γνωστικό κεφάλαιο(knowledge capital).² Αυτό το είδος κεφαλαίου περιλαμβάνει μεγέθη μη-μετρήσιμα, που δύσκολα προσδιορίζονται, όπως το know-how, τη φήμη, τις καινοτομίες, την πολιτική σχετικά με το ανθρώπινο κεφάλαιο και την τεχνολογία. Το knowledge capital έχει το πλεονέκτημα ότι μεταβιβάζεται ανέξοδα και γρήγορα και επηρεάζει την παραγωγικότητα και την παραγωγή σε όλα τα παραρτήματα των επιχειρήσεων. Έχει τη μορφή του ελεύθερου αγαθού. Η γνώση αποκτιέται με μεγάλο κόστος, αλλά εφόσον αποκτηθεί χρησιμοποιείται ανέξοδα.

¹ Mankiw (2002)

² Johnson (2006)

Αναφορικά με τη σχέση FDI και growth, η αναλογία προκύπτει συνεκδοχικά. Οι FDI θεωρούνται κυρίως μέσον βελτίωσης της τεχνολογίας μία χώρας, η οποία θα ήταν κατώτερη χωρίς τις MNCs. Ταυτόχρονα, η τεχνολογία είναι ένα είδος γνώσης(τεχνογνωσίας), η οποία θεωρείται θετική εξωτερικότητα και με βάση τη θεωρία της μεγέθυνσης, συμβάλει στην αύξηση της τελευταίας.³ Επομένως, θεωρώντας ορθές τις θεωρίες ενδογενούς μεγέθυνσης, οι FDI προάγουν τη μακροπρόθεσμη μεγέθυνση.⁴

Άλλος τρόπος με τον οποίο οι FDI επιδρούν στη μεγέθυνση είναι μέσω της αύξησης της ζήτησης ανθρώπινου δυναμικού, δηλαδή της αύξησης της απασχόλησης, όπως έγινε και με την Ιρλανδία. Ωστόσο, όταν τα έσοδα από τις επενδύσεις επιστρέφουν τελικά στη χώρα των πολυεθνικών επιχειρήσεων, η απασχόληση επιστρέφει στα χαμηλά αρχικά της επίπεδα. Για το λόγο αυτό, μπορούμε να πούμε ότι μόνο μέσω των τεχνολογικών spillovers μεταφέρονται τα πλεονεκτήματα της ύπαρξης FDI σε μία χώρα.

6.2 ΕΙΔΗ ΤΩΝ FDI

Η επίδραση που έχουν οι FDI σε μεγέθη όπως τα τεχνολογικά spillovers και το φυσικό κεφάλαιο είναι διαφορετικά ανάλογα με τα είδη των FDI. Τα τελευταία προσδιορίζονται από την κατάληξη που έχουν τα έσοδα από τις επενδύσεις αυτές τελικά.

Έτσι, υπάρχουν οι Greenfield FDI, όπου είναι οι επενδύσεις που γίνονται από τις ξένες επιχειρήσεις στις κτιριακές υποδομές, την έρευνα και την ανάπτυξη της χώρας στην οποία εδράζονται. Με αυτού του τύπου τις επενδύσεις το φυσικό κεφάλαιο της χώρας αυξάνεται, πράγμα πολύ σημαντικό για αναπτυσσόμενες οικονομίες.

Το άλλο είδος ξένων επενδύσεων είναι οι Brownfield FDI, όπου οι MNCs χρησιμοποιούν μονάχα τις υποδομές της άλλης χώρας. Με άλλα λόγια το φυσικό

³ Θετική εξωτερικότητα μπορεί να θεωρηθεί και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας μεταξύ των πολυεθνικών επιχειρήσεων που εξάγουν σε τρίτες χώρες. Η δίοδος που δημιουργείται για τη χώρα που φιλοξενεί τις MNCs, είναι αφορμή για τη διεύρυνση των εμπορικών της εταίρων.

⁴ Johnson (2006)

κεφάλαιο δε μεταβάλλεται σημαντικά. Υπάρχει βέβαια και η άποψη ότι στην περίπτωση συγχωνεύσεων ή εξαγορών, υπάρχουν και τεχνολογικά spillovers, οπότε σε κάποιες περιπτώσεις Brownfield FDI αυξάνει έμμεσα η μεγέθυνση.

6.3 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΥΣΕΙΣ(SPILLOVERS) & FDI

Όπως έχει αναφερθεί, θεωρούμε ότι οι MNCs έχουν ανώτερη τεχνολογία από αυτήν των χωρών στις οποίες δημιουργούν παραρτήματα, με αποτέλεσμα οι τελευταίες να εκμεταλλεύονται την τεχνολογική γνώση. Αυτή η ηθελημένη ή αθέλητη μεταφορά τεχνολογίας, επιτρέπει στις αναπτυσσόμενες χώρες να την υιοθετούν.

Υπάρχουν διάφοροι μηχανισμοί μέσω των οποίων γίνεται η διάχυση της τεχνολογίας (spillovers), όπως είναι η εκπαίδευση (management, σχεδιασμός προϊόντων, μέθοδοι οργάνωσης και παραγωγής), η μίμηση και η αύξηση της παραγωγικότητας των R&D's.⁵ Επίσης, είναι πιθανό να γίνεται αυτή η μεταφορά, μέσω πρόσληψης υπαλλήλων από ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Μαζί με το ανθρώπινο κεφάλαιο μεταδίδεται και η τεχνογνωσία.

Μπορεί ακόμα και οι ίδιες οι MNCs να επιδιώκουν τα spillovers των εγχώριων επιχειρήσεων, προκειμένου να βελτιώσουν το επίπεδο των εγχώριων συνεργατών τους. Αυτό βέβαια, προϋποθέτει ότι οι εγχώριες επιχειρήσεις αυξάνουν την παραγωγικότητά τους λόγω της ανώτερης τεχνολογίας σε κάθε περίπτωση. Υπάρχει ωστόσο και ο κίνδυνος της βελτίωσης της παραγωγής των εγχώριων ανταγωνιστών τους, οπότε τα spillovers είναι ανεπιθύμητα.⁶ Το μέγεθος των spillovers γενικά, εξαρτάται από το μέγεθος των MNCs, την απορροφητικότητα της εγχώριας αγοράς και ανθρώπινου δυναμικού και το μέγεθος της τεχνολογικής διαρροής.⁷

⁵ Campos και Kinoshita(2002)

⁶ Javorcik(2004)

⁷ Johnson (2006)

6.4 ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Στα νεοκλασικά μοντέλα μεγέθυνσης τύπου Solow, τα FDI αντιμετωπίζονται σαν μέσο συσσώρευσης κεφαλαίου στην οικονομία. Υπό αυτό το πρίσμα, δεν υπάρχουν ουσιώδεις διαφορές μεταξύ ξένου και εγχώριου κεφαλαίου. Εάν οι αποδόσεις κεφαλαίου είναι φθίνουσες, τότε οι άμεσες ξένες επενδύσεις δεν επηρεάζουν τη μεγέθυνση. Υπάρχει όμως, η πιθανότητα οι ξένες επενδύσεις να επηρεάζουν θετικά τη μεγέθυνση βραχυπρόθεσμα, ανάλογα με το steady-state path.

Στα μοντέλα ενδογενούς οικονομικής μεγέθυνσης, ο ρόλος των ξένων επενδύσεων είναι πιο σημαντικός. Τα FDI μπορούν μέσω πολλών διαφορετικών καναλιών να επιδράσουν θετικά πάνω στη μεγέθυνση μόνιμα. Προσδιορίζοντας σε πρώτο στάδιο τη συνάρτηση παραγωγής, είναι εύκολο στη συνέχεια να καθορίσουμε σε ποια από τα μεγέθη που συντελούν στο growth μίας χώρας διοχετεύονται τα ξένα κεφάλαια που εισρέουν. Βασικά διοχετεύεται στο απόθεμα κεφαλαίου της εγχώριας οικονομίας. Υπό την υπόθεση όμως της τέλει υποκατάστασης μεταξύ ξένων και εγχώριων κεφαλαίων, η επίδρασή του είναι μικρή. Αν από την άλλη πλευρά, τα FDI διαχειρίζονται με διαφορετικό τρόπο από ότι τα εγχώρια κεφάλαια, για παράδειγμα στην επέκταση των ειδών των ενδιάμεσων αγαθών και στον εξοπλισμό, τότε έχουν και μεγαλύτερο ρόλο στη μεγέθυνση.

Άλλες μεταβλητές στις οποίες έχουν τα ξένα κεφάλαια αντίκτυπο είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και επομένως, η μεταβολή του εργατικού δυναμικού. Πέρα από το εργατικό δυναμικό σαν μέγεθος, βελτιώνεται και η απορρόφηση αυτών των κεφαλαίων λόγω της αύξησης της αποδοτικότητας του εργατικού δυναμικού. Το πιο σημαντικό κανάλι παρ' όλ' αυτά, πιστεύεται να είναι η μεταφορά τεχνολογίας και του know-how των ξένων επιχειρήσεων στην εγχώρια αγορά. Αποκομίζονται οφέλη από την εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων, τις νέες μεθόδους διαχείρισης και τις συμφωνίες των οργανισμών. Έτσι, σε αντίθεση με το κλασικό μοντέλο μεγέθυνσης, όπου η τεχνολογία περιλαμβανόταν σαν κατάλοιπο και δεν επηρέαζε το growth, δημιουργήθηκαν νέα μοντέλα, τα οποία αποδεικνύουν τη μεγάλη εξάρτηση της μεγέθυνσης από το επίπεδο της τεχνολογίας της χώρας, συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες.

7. ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

7.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να δειχθεί κατά πόσο η μεγέθυνση της Ιρλανδίας επηρεάστηκε από τις FDI, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο η χώρα αποκομίζει τα οφέλη από τις ξένες επενδύσεις. Μέσω δηλαδή ποιών καναλιών, εκμεταλλεύονται οι χώρες τις επενδύσεις που γίνονται στο έδαφός τους. Για τη μέτρηση των άμεσων ξένων επενδύσεων χρησιμοποιούνται οι καθαρές άμεσες ξένες επενδύσεις (net FDI) σαν λόγος επί του ΑΕΠ.

Έχουν γίνει πολλές εμπειρικές έρευνες σχετικά με τα μεγέθη που επηρεάζουν το growth των χωρών. Ειδικά όσον αφορά στις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι εργασίες που συγκρίνουν τη θεωρία με την εμπειρία, είναι περισσότερες, λόγω της ανάπτυξης αυτών των χωρών και της ιδιομορφίας του Ευρωπαϊκού οικονομικού και πολιτικού συστήματος. Επικεντρώνονται συχνά στη επίδραση της ΕΕ πάνω στην οικονομία των νέων κρατών-μελών, μέσω της μεγέθυνσης που προκαλείται από το εμπόριο και τις ξένες επενδύσεις.

Κυρίως στην προηγούμενη δεκαετία έχουν γίνει πολλές έρευνες σχετικά με το κατά πόσο το growth κινείται αναλογικά με τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Τα αποτελέσματα αυτών, επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και της απελευθέρωσης των αγορών.

Οι Borenzstein, De Grerorio και Lee(1998) ανέλυσαν την επίδραση των FDI πάνω στη μεγέθυνση σε 69 αναπτυσσόμενες χώρες, τη δεκαετία του 1970 και του 1980. Εφαρμόστηκε panel data estimation σε cross section analysis, για ένα ενδογενές μοντέλο μεγέθυνσης. Τα αποτελέσματα αποδεικνύουν την ύπαρξη μεγάλης σύνδεσης των δύο αυτών μεγεθών, αφού τα FDI βελτιώνουν σημαντικά την τεχνολογική κατάσταση της χώρας, η οποία με τη σειρά της επηρεάζει και τη γενικότερη οικονομική ευημερία. Ακόμα μεγαλύτερα είναι τα αποτελέσματα για τη χώρα από την τεχνολογική εξέλιξη, όταν και το εργατικό δυναμικό είναι ικανό να απορροφήσει τις νέες τεχνολογίες. Συγκεντρωτικά, τα FDI ευθύνονται για τη μεγέθυνση μίας χώρας

πέρα από την αύξηση των συνολικών επενδύσεων και της συσσώρευσης κεφαλαίου στη χώρα. Τα κέρδη από την αύξηση των FDI παίρνουν ακόμη, τη μορφή της αύξησης της αποτελεσματικότητας.

Οι Barrell και Pain(1997) χρησιμοποιούν διαστρωματικά δεδομένα 15 χωρών. Τα συμπεράσματά τους αποδεικνύουν ότι για τις ανεπτυγμένες χώρες, στις οποίες γίνεται και μεγαλύτερη εστίαση, τα FDI έχουν θετική και σημαντική σχέση με τη μεγέθυνση. Για να καταλήξουν σε αυτά χρησιμοποίησαν μια συνάρτηση παραγωγής βασισμένη πάνω στην ισοδυναμία ζήτησης εργασίας.

Ο Choe(2003) με τη χρήση διαστρωματικών δεδομένων καταλήγει στο ότι παρά τη σχέση που φαίνονται τα FDI να έχουν με τη μεγέθυνση μίας χώρας, είναι πιθανό η προσέλκυση μεγάλου μεγέθους ξένων επενδύσεων να μην εξηγεί τη ραγδαία μεγέθυνση. Μάλιστα τονίζεται ότι ισχύει το αντίστροφο και η ραγδαία μεγέθυνση είναι αυτή που τελικά προσελκύει τις ξένες επενδύσεις.

Η εργασία των Campos & Kinoshita(2002) ελέγχει την επίδραση των FDI στη μεγέθυνση για 25 χώρες της Δυτικής και Κεντρικής Ευρώπης, όπως επίσης και χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, στις οποίες οι FDI είναι ξεκάθαρα, μέσα τεχνολογικής μεταφοράς. Βάση αυτής, οι άμεσες ξένες επενδύσεις έχουν σημαντική επίδραση στη μεγέθυνση, ανάλογα με τις θεωρητικές προβλέψεις.

Οι Carcovic & Levine(2002) από την άλλη, καταλήγουν στο ότι οι FDI δεν έχουν κάποια σημαντική επίδραση στο growth ανεξάρτητα με τα υπόλοιπα μεγέθη της οικονομίας. Στη μελέτη τους χρησιμοποίησαν δύο πρόσφατα δείγματα τυχαίων δεδομένων της Παγκόσμιας Τράπεζας, τα οποία κατανέμονται σε επτά σερ των πέντε ετών από το 1960 έως το 1995 και του IMF.

7.2 ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Το μοντέλο που θα χρησιμοποιηθεί βασίζεται σε μία τροποποίηση του θεωρητικού μοντέλου των Borensztein, De Gregorio και Lee(1995). Όπως και σε αυτές τις μελέτες, χρησιμοποιείται συνεχής χρόνος και τα δεδομένα είναι σε ετήσια βάση. Η οικονομία θεωρείται ανοιχτή, λόγω της ύπαρξης των ξένων επιχειρήσεων.

Αφετηρία για το σχηματισμό του μοντέλου πάνω στο οποίο θα εφαρμοστούν τα δεδομένα της Ιρλανδίας, αποτελεί ένα μοντέλο ενδογενούς μεγέθυνσης στο οποίο η τεχνολογία είναι ο βασικότερος παράγοντας μεγέθυνσης του εισοδήματος μακροπρόθεσμα.

Έμφαση δίνεται στο εργατικό δυναμικό, που είναι οι ώρες εργασίας του αριθμού των εργαζομένων, και όχι στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Το ανθρώπινο κεφάλαιο μετράται από την επένδυση στην εκπαίδευση και την υγεία.

Έστω ότι η τεχνολογική πρόοδος της χώρας απεικονίζεται στην «κεφαλαιακή εμβάθυνση»(technological deepening), δηλαδή εξαρτάται από το πλήθος των ποικιλιών των κεφαλαιακών αγαθών που είναι διαθέσιμα στην εγχώρια οικονομία. Η υπόθεση αυτή χρησιμοποιήθηκε από τους Romer(1990), Grossman και Helpman(1991), και Barro και Sala-i-Martin(1995).

Υπάρχουν τρεις παράγοντες στην οικονομία: ο παραγωγός του κεφαλαιακού αγαθού, ο παραγωγός του καταναλωτικού αγαθού και ο καταναλωτής. Η οικονομία παράγει ένα και μόνο καταναλωτικό αγαθό με την ακόλουθη τεχνολογική σχέση:

$$Y_t = AL_t^a K_t^{1-a} \quad (1)$$

με Y_t το εισόδημα της οικονομίας, που είναι η παραγωγή του καταναλωτικού αγαθού, L_t την εργασία στο χρόνο t , K_t το φυσικό κεφάλαιο στο χρόνο t και A μία σταθερά.

Υποθέτοντας ότι το φυσικό κεφάλαιο αποτελείται από ένα σύνολο συνεχών ειδών καταναλωτικών αγαθών, η σχέση που μας δίνει το κεφάλαιο είναι:

$$K_t = \left\{ \int_0^N x_j^{1-a} dj \right\}^{\frac{1}{1-a}} \quad (2)$$

με x_j τα j είδη του κεφαλαίου. Η συσσώρευση του κεφαλαίου γίνεται μέσω της αύξησης αυτών των ειδών.

Όπως προαναφέρθηκε τα είδη των παραγόμενων καταναλωτικών αγαθών της οικονομίας είναι συνολικά N . Από αυτά, άλλα παράγονται από εγχώριες και άλλα από ξένες επιχειρήσεις. Δηλαδή ισχύει ότι:

$$N_t = n_t + n_t^* \quad (3)$$

με n_t την παραγωγή των εγχώριων επιχειρήσεων και n_t^* την παραγωγή των ξένων επιχειρήσεων στην εξεταζόμενη οικονομία. Η κατανομή της παραγωγής του καταναλωτικού αγαθού θεωρείται αυθαίρετη.

Θεωρούμε ότι μία συγκεκριμένη επιχείρηση j παράγει και από ένα είδος αγαθών την οποία και ενοικιάζουν στους παραγωγούς τελικών αγαθών, με κεφαλαιακό ενοίκιο m_j . Η σχέση που περιγράφει το ενοίκιο είναι η ακόλουθη:

$$m_j = A(1-a)H^a x_j^{-a} \quad (4)$$

όπου βάσει της αρχής της βελτιστοποίησης, το ενοίκιο εξισώνεται με την οριακή παραγωγικότητα του κεφαλαιακού αγαθού x_j στη διαδικασία παραγωγής του τελικού αγαθού. Η αγορά λοιπόν, είναι πλήρως ανταγωνιστική.

Για να αυξηθεί ο αριθμός των ειδών των κεφαλαιακών αγαθών, θα πρέπει η εγχώρια τεχνολογία να βελτιωθεί, με βάση και την τεχνολογία των υπολοίπων χωρών. Η διαδικασία αυτή συνεπάγεται και κάποιο σταθερό κόστος έως ότου πραγματοποιηθεί η παραγωγή του αγαθού. Το κόστος αυτό θα το συμβολίσουμε F και θεωρούμε ότι έχει αρνητική σχέση με τον αριθμό των ξένων επιχειρήσεων που λειτουργούν στη χώρα, ως προς το σύνολο των επιχειρήσεων (n^*/N). Αυτή η υπόθεση στηρίζει το γεγονός της τεχνολογικής διάχυσης από τις πιο προηγμένες χώρες στις αναπτυσσόμενες και με αυτό τον τρόπο επιτρέπει στις άμεσες ξένες επενδύσεις να αποτελούν το κυριότερο κανάλι μεταφοράς της τεχνολογίας στο μοντέλο. Το

μειωμένο κόστος για την υιοθέτηση της ξένης τεχνολογίας, διευκολύνει στο να συμβαίνουν τα τεχνολογικά spillovers, λόγω των αυξημένων FDI. Ο ρυθμός αυτός, συμβολίζει παράλληλα και τη γνώση που διοχετεύεται στη χώρα από την τεχνολογία των ξένων επιχειρήσεων. Η διοχέτευση αυτή ωστόσο, είναι στενά συνδεδεμένη με τις άμεσες ξένες επενδύσεις, οι οποίες είναι το κανάλι της μεταφοράς της τεχνολογικής προόδου.

Ταυτόχρονα, υποθέτουμε και ότι υπάρχει ένα «catch-up» effect στην τεχνολογική πρόοδο της χώρας, επειδή είναι φθηνότερο να μιμηθεί τα προϊόντα που υπάρχουν ήδη από το να σχεδιάσει και να παράγει νέα. Το κόστος στησίματος/σχεδιασμού (setup cost) εξαρτάται θετικά από το πλήθος των ειδών των κεφαλαιακών αγαθών που παράγονται στη χώρα ως προς αυτά που παράγονται σε χώρες με πιο εξελιγμένη τεχνολογία και συμβολίζονται με N^* . Όσο πιο χαμηλή είναι η σχέση $\frac{N}{N^*}$, τόσο χαμηλότερο είναι το κόστος μίμησης της τεχνολογίας.

Ισχύουν δηλαδή οι παρακάτω ισοδυναμίες:

$$F = F\left(\frac{n_t^*}{N_t}, \frac{N_t}{N_t^*}\right), \text{ όπου οι παράγωγοι είναι: } \frac{\partial F_t}{\partial n_t} < 0 \quad \text{και} \quad \frac{\partial F_t}{\partial \left(\frac{N_t}{N_t^*}\right)} > 0 \quad (5)$$

Τα έσοδα για τον παραγωγό του x_j είναι:

$$\prod_j t = \int_t^\infty [m_j x_j - x_j] e^{-r(t-s)} ds - F\left(\frac{n_t^*}{N_t}, \frac{N_t}{N_t^*}\right) \quad (6)$$

ο όρος $F\left(\frac{n_t^*}{N_t}, \frac{N_t}{N_t^*}\right)$ απεικονίζει το setup cost, το οποίο πληρώνεται μία φορά στο χρόνο t . Το κεφαλαιακό αγαθό στο χρόνο s x_j έχει απεριόριστη ζωή. Το m_j συμβολίζει το σταθερό κόστος ενοικίασης του αγαθού αυτού, επομένως $m_j = r$. Τα έσοδα για τον παραγωγό είναι $m_j x_j$ και το κόστος συντήρησης είναι ίσο με x_j . Ο αγοραίος ρυθμός προεξόφλησης είναι σταθερός και ίσος με r .

Συνεπώς το πρόβλημα μεγιστοποίησης συνοψίζεται ως εξής:

$$\text{Max } \prod_j t = \int_t^{\infty} [m_j x_j - x_j] e^{-r(t-s)} ds - F\left(\frac{n_t^*}{N_t}, \frac{N_t}{N_t^*}\right) \quad (7)$$

$$\text{s.t. } m_j = A(1-a)H^a x_j^{-a}$$

Αντικαθιστώντας τον περιορισμό στο πρώτο μέλος της (7), παίρνουμε $A(1-a)H^a x_j^{1-a} - x_j$ και παραγωγίζοντας ως προς x_j έχουμε:

$$A(1-a)^2 H^a x_j^{-a} - 1 = 0 \Rightarrow$$

$$A(1-a)^2 H^a = x_j^a \Rightarrow$$

$$x_j = A^{\frac{1}{a}} (1-a)^{\frac{2}{a}} H \quad (8)$$

που είναι το επίπεδο ισορροπίας στην παραγωγή κάθε είδους κεφαλαιακού αγαθού x_j . Αξίζει να σημειωθεί ότι το x_j δεν εξαρτάται από το χρόνο, άρα κάθε νέο είδος αγαθών που παράγεται, είναι ανεξάρτητο με τη χρονική στιγμή.

Για να εξισωθεί η ζήτηση με την προσφορά, αντικαθιστούμε την (8) στη σχέση (4) και το αποτέλεσμα είναι:

$$m_j = A(1-a)H^a A^{-1} (1-a)^{-2} H^{-a} \Rightarrow$$

$$m_j = \frac{1}{1-a} \quad (9)$$

επομένως $m_j > 1$, δηλαδή τα έσοδα από την ενοικίαση είναι μεγαλύτερα από τα κόστη διατήρησης. Συνεπώς, από το πρόβλημα της μεγιστοποίησης, προκύπτει ότι το βέλτιστο Π_j^* είναι θετικό, δεδομένου ενός σχετικά χαμηλού προεξοφλητικού επιτοκίου r . Σύμφωνα με τις υποθέσεις του τέλει ανταγωνισμού, το επιτόκιο r θα κινηθεί ελεύθερα μέχρι το επίπεδο, στο οποίο τα κέρδη θα είναι ίσα με το μηδέν. Σε επόμενη φάση λοιπόν, υπολογίζουμε το επιτόκιο r .

Αντικαθιστούμε στη συνάρτηση κερδών (9), τα x_j και m_j και η νέα συνάρτηση κερδών, την οποία αργότερα θα εξισώσουμε με το μηδέν είναι η κάτωθι:

$$\prod_j^* = \frac{a}{1-a} HA^{\frac{1}{a}} (1-a)^{\frac{2}{a}} \int_t^{\infty} e^{-r(t-s)} ds - F \quad (10)$$

Υπολογίζοντας το ολοκλήρωμα και θέτοντας τη συνάρτηση κερδών (λόγω free entry στην αγορά) ίση με μηδέν, έχουμε:

$$0 = -F + \frac{a}{1-a} HA^{\frac{1}{a}} (1-a)^{\frac{2}{a}} \frac{e^{-rs}}{r} \quad \text{και κατά προσέγγιση:}$$

$$r = F^{-1} \frac{a}{1-a} HA^{\frac{1}{a}} (1-a)^{\frac{2}{a}}$$

Απλουστεύουμε θέτοντας $\varphi = A^{\frac{1}{a}} a(1-a)^{\frac{2-a}{a}}$ και έχουμε:

$$r = F \left(\frac{n_t^*}{N_t}, \frac{N_t}{N_t^*} \right)^{-1} \varphi H \quad (11)$$

Τέλος, θα αναφερθούμε στη διαδικασία μεγιστοποίησης της διαχρονικής χρησιμότητας του καταναλωτή. Με t το χρόνο και c τις μονάδες κατανάλωσης του τελικού αγαθού, ισχύει:

$$U_t = \int_t^{\infty} \frac{C_s^{1-\sigma}}{1-\sigma} e^{-\rho(s-t)} ds, \quad (12)$$

με $0 < \sigma < 1$ και C την κατανάλωση του τελικού αγαθού.

Η συνάρτηση είναι αυστηρά κοίλη. Ο παρανομαστής $(1-\sigma)$ μπορεί να εξαλειφθεί με μονοτονική μετατροπή. Το ρ συμβολίζει το ψυχολογικό επιτόκιο προεξόφλησης. Το αγοραίο επιτόκιο προεξόφλησης r προσδιορίζει τον εισοδηματικό περιορισμό.

Σκοπός του καταναλωτή είναι με μεγιστοποιήσει τη χρησιμότητά του, υπό τον εισοδηματικό περιορισμό.

Προσεγγιστικά και βάσει του άρθρου των Borenzstein, De Gregorio και Lee(1995), το βέλτιστο επίπεδο κατανάλωσης για συνεχή χρόνο και αγοραία απόδοση r δίνεται από τη συνθήκη:

$$\frac{\dot{c}_s}{c_s} = \frac{1}{\sigma}(r - \rho) \quad (13)$$

Η αύξηση του ρυθμού της κατανάλωσης πρέπει να είναι ίση με τη μεγέθυνση της παραγωγής, στην ισορροπία steady state. Αν η μεγέθυνση της παραγωγής ισούται με g και αντικαθιστώντας το προεξοφλητικό επιτόκιο με το ίσο του, που έχουμε από τη σχέση (11), παίρνουμε:

$$g = \frac{1}{\sigma} \left[F^{-1} \left(\frac{n_t^*}{N_t}, \frac{N_t}{N_t^*} \right) H\varphi - \rho \right] \quad (14)$$

Στη θέση των νέων ξένων επενδύσεων, θα χρησιμοποιούμε το μέγεθος

$F^{-1} \left(\frac{n_t^*}{N_t}, \frac{N_t}{N_t^*} \right) H\varphi$. Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, οι άμεσες ξένες επενδύσεις

ταυτίζονται με τη μεταβλητή $F^{-1} \left(\frac{n_t^*}{N_t}, \frac{N_t}{N_t^*} \right)$. Όσο αυξάνεται το n_t^* ή το N_t^{*1} , τόσο

μειώνεται και το F , που ταυτόχρονα σημαίνει αύξηση του growth. Οι ξένες επενδύσεις λοιπόν, μειώνουν το κόστος αύξησης νέων ειδών αγαθών, γι' αυτό αυξάνεται ο ρυθμός εισαγωγής νέων κεφαλαιακών αγαθών. Το κόστος αυτής της εισαγωγής είναι μικρότερο για αναπτυσσόμενες χώρες με κατώτερη τεχνολογία. Με αυτές τις υποθέσεις, η σχέση (14) απεικονίζει τη μεγέθυνση της οικονομίας, που πολύ συνοπτικά περιλαμβάνει τις ξένες επενδύσεις, το εργατικό δυναμικό και την παραγωγή Y .

Συνοψίζοντας, η μεγέθυνση μίας χώρας βάσει πάντα όσων αναπτύχθηκαν παραπάνω, έχει θετική σχέση με το μέγεθος του εργατικού δυναμικού H και τη σταθερά φ , ενώ επηρεάζεται αρνητικά από τη μεταβλητή F , για την οποία αναφερθήκαμε λεπτομερώς πριν.

¹ Όπως έχει προαναφερθεί το n_t^* απεικονίζει την παραγωγή κεφαλαιακών αγαθών από τις ξένες επιχειρήσεις στη χώρα και το N_t^* το σύνολο αυτών των αγαθών που παράγονται στις ξένες χώρες.

7.3 Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Θέτοντας ένα μοντέλο σε οικονομετρική εφαρμογή, πολλές φορές όσα έχουν υποτεθεί θεωρητικά, καταλήγουν να μην επαληθεύονται στην πράξη. Πιθανά προβλήματα δημιουργούνται λόγω του σετ των παρατηρήσεων (ποιοτικά και ποσοτικά), λόγω της αναγκαιότητας χρήσης βοηθητικών ή άλλων μεταβλητών, λόγω της αναγκαστικής μετατροπής κάποιων από τα μεγέθη της θεωρητικής κατασκευής κτλ. Τέλος, μπορεί και τα ίδια οικονομετρικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται, να μην ταιριάζουν στη θεωρία όπως θα έπρεπε, δημιουργώντας δυσκολίες.

Τα θεωρητικά μοντέλα τείνουν να αποτελούν τρόπο οργάνωσης των συνολικών υπάρχοντων δεδομένων και προσπαθούν να τα κατατάξουν. Προσεγγίζοντάς τα οικονομετρικά, ελέγχεται η πιθανή εγκυρότητα και ισχύς των αρχικών κατασκευασμάτων βάσει παρελθοντικών δεδομένων. Σκοπός είναι να χρησιμοποιηθούν οι σωστοί περιορισμοί και υποθέσεις στη θεωρία, έτσι ώστε όταν ελεγχθούν από τα κατάλληλα οικονομετρικά εργαλεία, να αποδειχθεί η θεωρία ορθή και στην πράξη.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, από το θεωρητικό μοντέλο που παρουσιάστηκε παραπάνω, θα προταθεί και το ανάλογο εμπειρικό μοντέλο.

Βασιζόμενοι λοιπόν κατά κύριο λόγο πάνω στις σχέσεις (14) και (13), σχηματίζουμε ένα γραμμικό μοντέλο, παρά το γεγονός ότι οι προαναφερόμενες σχέσεις δεν είναι γραμμικές. Είναι σημαντικό σε αυτό το σημείο να ελέγξουμε τις προβλέψεις του εμπειρικού μοντέλου ως προς τα μεγέθη F , H και φ .

Συγκεκριμένα, το οικονομετρικό μοντέλο στο οποίο θα εφαρμοστούν τα δεδομένα για την Ιρλανδία δίνεται από την παρακάτω σχέση:

$$g_t = c_0 + c_1 FDI_t + c_2 FDI_t H_t + c_3 H_t + c_4 Y_t + c_4 X_t + \varepsilon_t \quad (22)$$

Όπου g είναι η μεγέθυνση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, FDI οι άμεσες ξένες επενδύσεις, H το εργατικό δυναμικό, Y το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ, X ένα σύνολο άλλων οικονομικών μεταβλητών που αποδεδειγμένα προκαλούν growth, και ε ο όρος σφάλματος.

Η εκτίμηση θα γίνει με τεχνικές που χρησιμοποιούνται σε διαχρονικά δεδομένα. Μας βοηθά το γεγονός ότι τα αποτελέσματα αφορούν μόνο σε μία χώρα, γιατί σε άλλη περίπτωση, θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί cross section analysis ανάμεσα σε χώρες με ομοειδή μόνο χαρακτηριστικά.

7.4 ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ & ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με βάση την παραπάνω σχέση, έγινε η συλλογή των δεδομένων, ώστε σε πρώτη φάση να γίνουν έλεγχοι χρονοσειρών και να διαπιστωθεί η στασιμότητα ή όχι των μεταβλητών αυτών.

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για κάθε μέγεθος είναι ετήσια και αφορούν τα έτη από το 1970 έως το 2006. Οι βάσεις δεδομένων ποικίλουν, καθώς η Στατιστική Υπηρεσία της Ιρλανδίας δεν διαθέτει στοιχεία σε τέτοιο βάθος χρόνου.

Για τη μεταβλητή του growth rate of real GDP per capita, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από το Summers & Heston data set². Για τον inward FDI to GDP ratio, τα δεδομένα είναι από την ιστοσελίδα του UNCTAD και το Datastream. Σαν stock of human capital χρησιμοποιήθηκαν οι τιμές για το εργατικό δυναμικό της Ιρλανδίας από το Datastream. Για τις τιμές του GDP per capita χρησιμοποιήθηκαν τα ετήσια στοιχεία από τον OECD.

Οι υπόλοιπες μεταβλητές που περιλαμβάνονται στον όρο X , είναι για την Ιρλανδία η μεταβολή του CPI και το κυβερνητικό χρέος σαν ποσοστό του ΑΕΠ, για τις οποίες τα δεδομένα πάρθηκαν από το Datastream. Επίσης, σημαντικό μέγεθος για το growth

² Alan Heston, Robert Summers and Bettina Aten, Penn World Table Version 6.2, Center for International Comparisons of Production, Income and Prices at the University of Pennsylvania, September 2006.

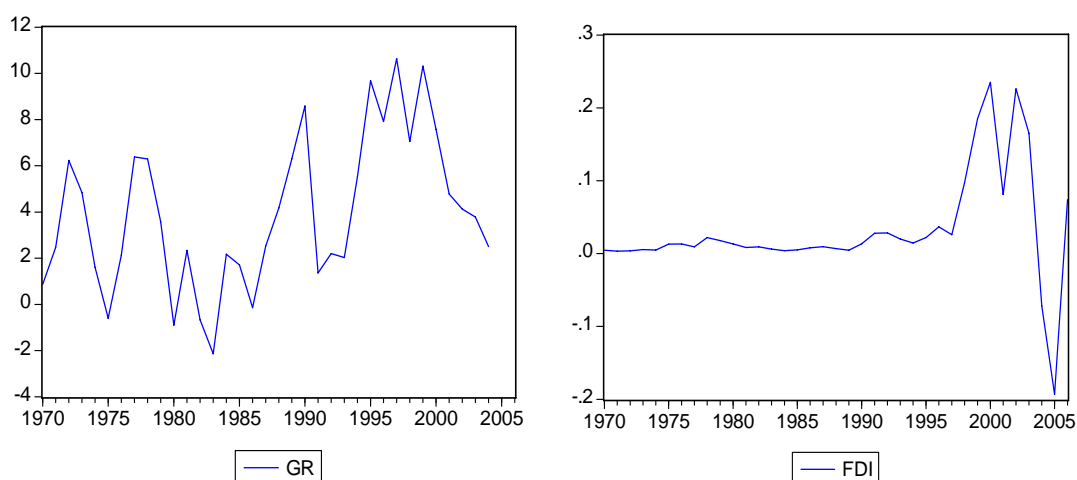
θεωρείται η συναλλαγματική ισοτιμία, τα δεδομένα της οποίας προέρχονται από τη Summers & Heston Database. Τέλος, μιας και το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι έντονο στην Ιρλανδία και σίγουρα επηρεάζει το εργατικό δυναμικό, την παραγωγικότητα και τον πληθυσμό της, μελετήθηκαν και η επιρροή της μετανάστευσης με δεδομένα από την υπηρεσία Eurostat.

Αρχικά έγινε έλεγχος για στασιμότητα, με τον πιο διαδεδομένο έλεγχο, το Augmented Dickey Fuller Test. Τα αποτελέσματα συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα:

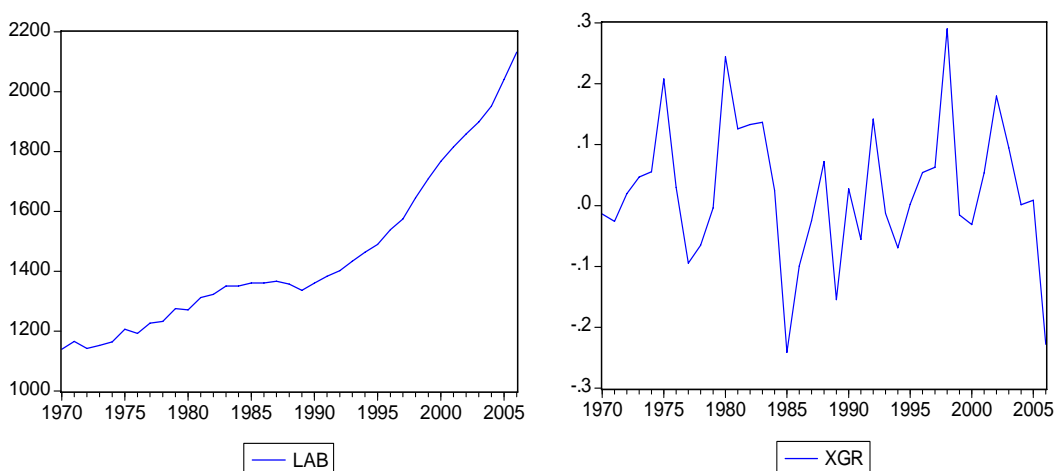
Variables	ADF Test Statistic	Test critical values		Included in Test Equation	Stationarity
Growth	-1.772.485	1% level	-4.243.644	Trend & Intercept	I(1)
		5% level	-3.544.284		
		10% level	-3.204.699		
Inward FDI to GDP	-3,412572	1% level	-3.626.784	Intercept	I(1) *Ενδείξεις για structural Break
		5% level	-2.945.842		
		10% level	-2.611.531		
Labor Force	2,207255	1% level	-4.234.972	Trend& Intercept	I(2) *Ενδείξεις για structural Break
		5% level	-3.540.328		
		10% level	-3.202.445		
Change of CPI	-1,772485	1% level	-4.243.644	Trend& Intercept	I(1)
		5% level	-3.544.284		
		10% level	-3.204.699		
Net Migration	-0,713425	1% level	-4.234.972	Trend& Intercept	I(1)
		5% level	-3.540.328		
		10% level	-3.202.445		
Exchange Rates(US\$)	-4,119273	1% level	-4.234.972	Trend& Intercept	I(1)
		5% level	-3.540.328		
		10% level	-3.202.445		
Government Debt (%ofGDP)	-2,166502	1% level	-3.646.342	Intercept	I(1)
		5% level	-2.954.021		
		10% level	-2.615.817		

Παρατηρούμε ότι για τις περισσότερες από τις μεταβλητές που ελέγχθηκαν και οι οποίες προέκυψαν από το μοντέλο των Borenzstein De Gregorio & Lee, υπάρχει στασιμότητα για ορισμένα επίπεδα σημαντικότητας. Πρόβλημα φαίνεται να παρουσιάζουν τα στοιχεία για τις άμεσες ξένες επενδύσεις και το εργατικό δυναμικό, αλλά εξηγείται παρατηρώντας και το γράφημα που προκύπτει από τις μεταβλητές αυτές και υποδηλώνει την ύπαρξη structural break για τα μεγέθη αυτά, το οποίο είναι λογικό.

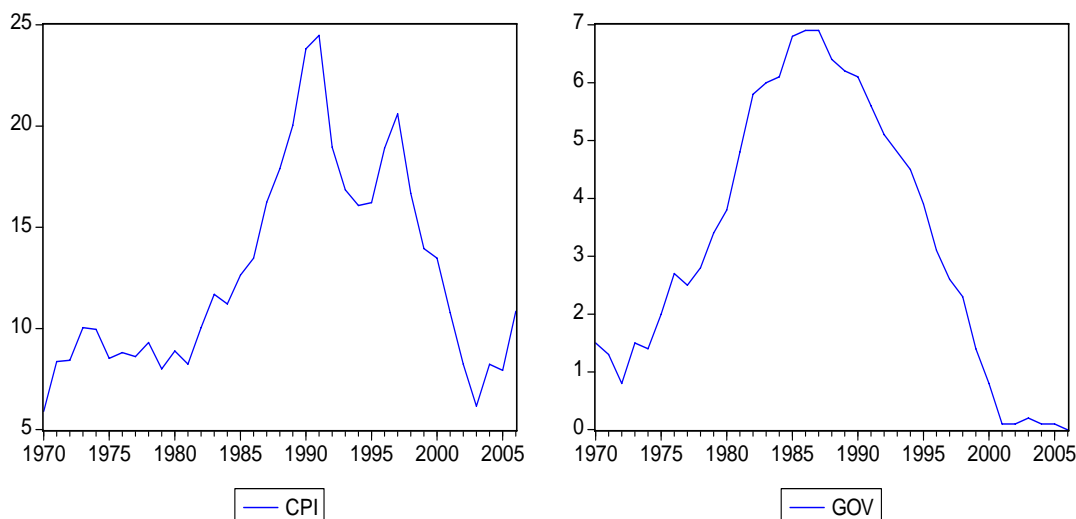
Παρατίθενται σε αυτό το σημείο και τα γραφήματα(line graphs) των μεταβλητών που δίνουν μία ιδέα για την ύπαρξη ή όχι στασιμότητας.



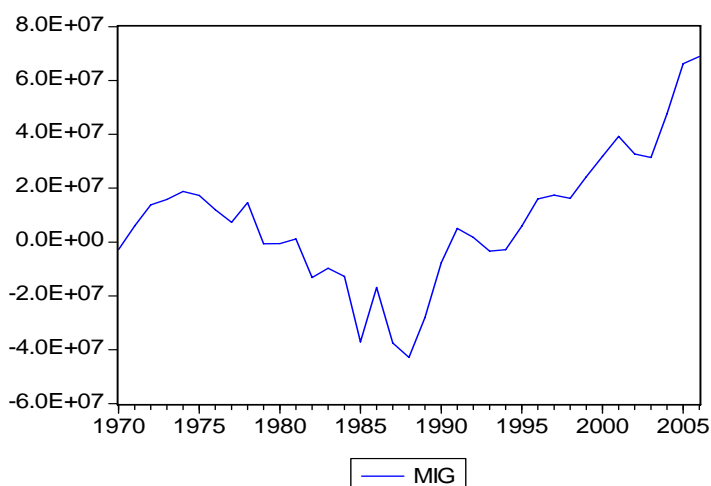
Γραφήματα Growth και FDI



Γραφήματα Labor Force και Exchange Rates



Γραφήματα Change of CPI και Government Debt



Γράφημα Net Migration

Σε επόμενο βήμα, γίνεται έλεγχος για να διαπιστωθεί με βεβαιότητα η ύπαρξη ή όχι των structural breaks, όπως επίσης και χρησιμοποιείται η μέθοδος VAR(Autoregressive Vector) για να ελεγχθεί κατά πόσο οι FDI και οι υπόλοιπες μεταβλητές επηρεάζουν το growth. Στην εργασία αυτή, δυστυχώς, δε θα γίνει περαιτέρω ανάλυση, επειδή απαιτείται πολύς χρόνος και μέθοδοι, που είναι δύσκολο να χρησιμοποιηθούν στη φάση αυτή. Συμπεράσματα λοιπόν, δεν είναι εφικτό να βγουν σε αυτό το αρχικό στάδιο ανάλυσης.

Στη βιβλιογραφία, υπάρχει αναλογία μεταξύ FDI και growth όταν το δείγμα αφορά αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ όταν πρόκειται για ανεπτυγμένες χώρες, η σχέση παύει να είναι σημαντική ή ακόμα είναι ανύπαρκτη.

Σε άλλες εργασίες, οι οποίες χρησιμοποιούν δείγμα, που περιλαμβάνει και ιρλανδικά δεδομένα, φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση των μεταβλητών FDI-growth. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφερθούν τα συμπεράσματα από την εργασία του Johnson(2006).³ Αυτά, παραπέμπουν στο ότι η Ιρλανδία συμπεριφέρεται σαν αναπτυσσόμενη οικονομία. Δηλαδή, οι FDI του δείγματος των ανεπτυγμένων χωρών έχουν σημαντική επίδραση στη μεγέθυνση μόνο όταν η Ιρλανδία περιλαμβάνεται σε αυτές. Καταλαβαίνουμε λοιπόν τη σημαντικότητα των FDI σαν παράγοντα της ιρλανδικής μεγέθυνσης.

³ Χρησιμοποιείται panel data estimation σε δείγμα 90 αναπτυσσόμενων και ανεπτυγμένων χωρών.

8. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΙΡΑΝΑΝΔΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΜΕ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

8.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΟ 2007

Στα αρχικά συμπεράσματα του IMF από την επίσκεψη στη χώρα μας, η ελληνική οικονομία εμφανίζεται να έχει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, διατηρώντας παρ' όλ' αυτά κάποιες οικονομικές ανισορροπίες της, οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο την ανάπτυξη αυτή.

Η σύγκλιση με την ΕΕ έχει αρχίσει να επιτυγχάνεται με βάση τα στοιχεία για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και προβλέπεται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τον ΟΟΣΑ να εξακολουθήσει τη δυναμική της πορεία. Οι κίνδυνοι για την ελληνική οικονομία όμως, παραμένουν.

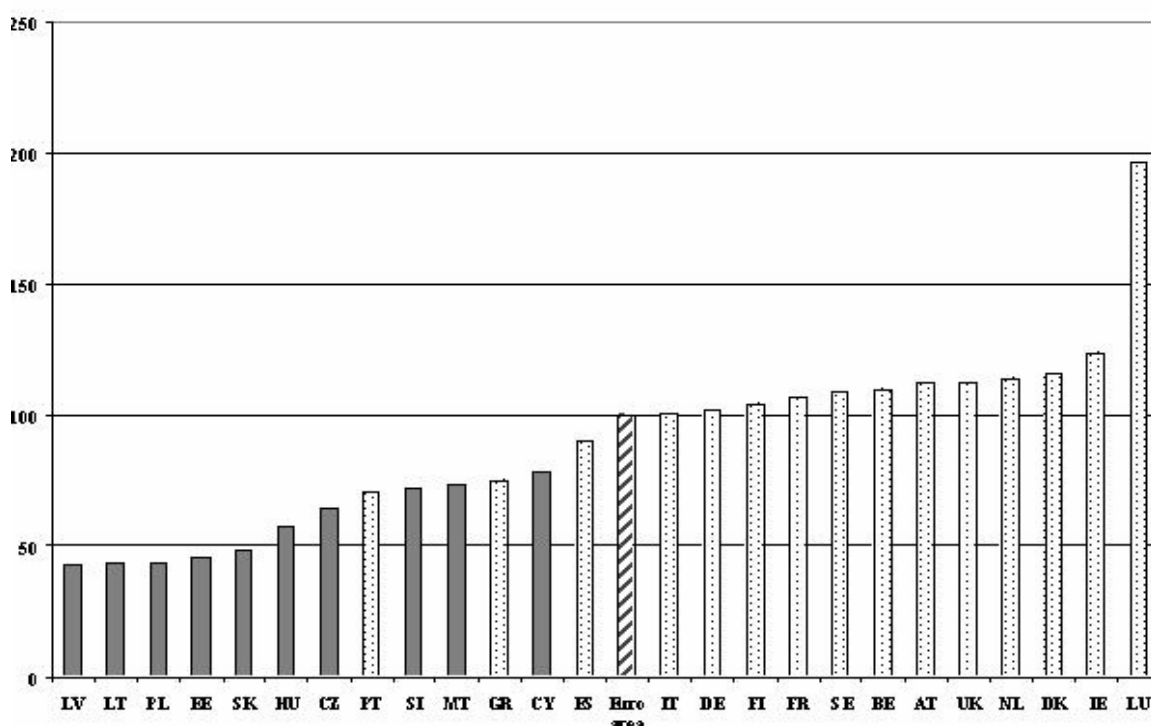
Η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας μειώνεται συνεχώς, ταυτόχρονα με το μεγάλο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Αν και οι εξαγωγές αυξήθηκαν, η ανταγωνιστικότητα χρήζει προσοχής, μιας και είναι ουσιαστικός παράγοντας της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων και συνεπαγωγικά της οικονομικής μεγέθυνσης. Ο πληθωρισμός της χώρας είναι σε υψηλά επίπεδα συγκριτικά με την ΕΕ, λόγω της ακαμψίας της αγοράς προϊόντων και της απασχόλησης.

Τέλος, το ήδη σημαντικό ελληνικό δημόσιο χρέος αναμένεται να αυξηθεί περισσότερο λόγω των αναμενόμενων δαπανών για συντάξεις και περίθαλψη, που σχετίζονται με τη γήρανση του πληθυσμού της χώρας. Μετά το 2004, η Ελλάδα υποχρεώθηκε να συμμορφωθεί με τις υποδείξεις της Κομισιόν, οπότε ακολουθήθηκε πολιτική δημοσιονομικής εξυγίανσης με στόχο τον ισοσκελισμό του ελλείμματος.

8.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ

Όπως έχει σημειωθεί και σε προηγούμενες ενότητες, η δεκαετία του 1980 ήταν δύσκολη για την Ιρλανδία. Την ίδια περίοδο, η Ελλάδα βρισκόταν σε καλύτερη κατάσταση. Το 1985, το ιρλανδικό ΑΕΠ ήταν χαμηλότερο από το ελληνικό κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες, η ανεργία στην Ιρλανδία ήταν 16,8% την ώρα που η ελληνική έφτανε στο 7% και το κυβερνητικό χρέος της πρώτης ήταν σχεδόν διπλάσιο σε σχέση με το ΑΕΘΠ, συγκριτικά με αυτό της δεύτερης.

GDP per capita in the EU-25 (2003)



Πηγή: European Central Bank 2004

Μέχρι και τις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα, η Ιρλανδία έγινε η δεύτερη μεγαλύτερη εξαγωγική χώρα μετά τις ΗΠΑ σε όλο τον κόσμο, προσέλκυσε πληθώρα πολυεθνικών επιχειρήσεων και πολυάριθμο εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό.

Η Ελλάδα το 2005, σημείωσε χαμηλή ανάπτυξη, παρ' όλο που υπερέβη το μέσο όρο της ευρωπαϊκής εξέλιξης, κυρίως λόγω της ύφεσης στις επενδύσεις που προκλήθηκε στην περίοδο μετά τους Ολυμπιακούς αγώνες. Το 2006, παρατηρήθηκε ανάπτυξη και επαναφορά του ικανοποιητικού επιπέδου των επενδύσεων και της κατανάλωσης στη

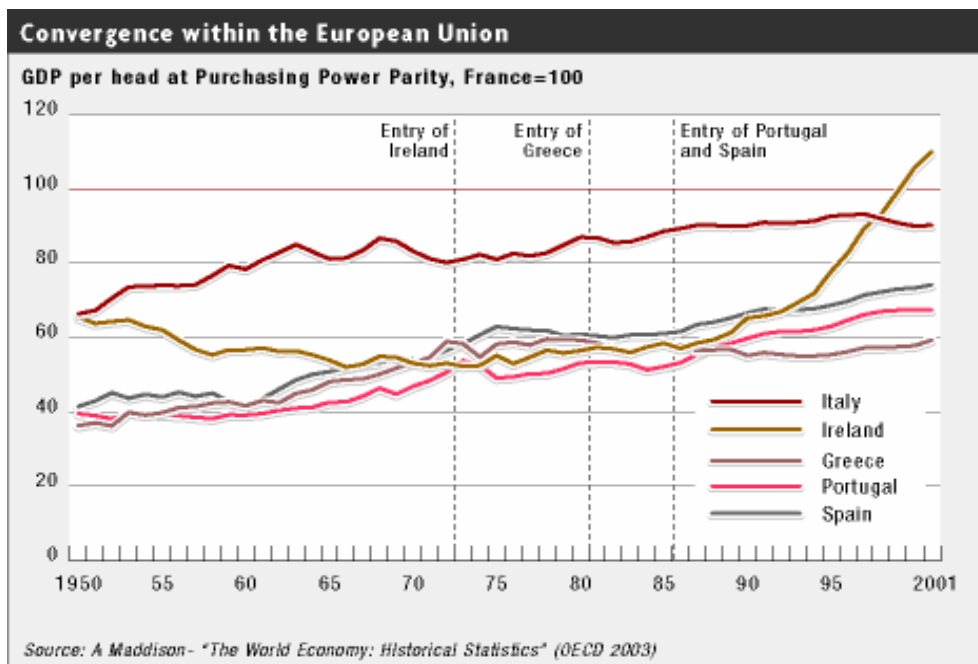
χώρα. Η μεγέθυνση της οικονομίας για το 2006 ήταν περίπου 3,5% και οι ξένες επενδύσεις ενδεκαπλασιάστηκαν φτάνοντας τα 4δισ ευρώ πέρυσι. Το έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών ωστόσο, παραμένει υψηλό.

Συγκριτικά, η Ιρλανδία κατάφερε είκοσι χρόνια μετά, να ξεπεράσει κάθε πρόβλεψη, ενώ η Ελλάδα μάλλον επιδείνωσε τη διεθνή της θέση. Το 2006, το βιοτικό επίπεδο της Ιρλανδίας είναι κατά 38% υψηλότερο από το ελληνικό, το δημόσιο χρέος σαν ποσοστό του ΑΕΘΠ έχει μειωθεί στο 34% για την Ιρλανδία και έχει αυξηθεί στο 107% για την Ελλάδα και τέλος η ιρλανδική ανεργία είναι στο 4,5% με την ελληνική να αγγίζει το 10,5%.

Εκεί που έκανε τη διαφορά η Ιρλανδία από τις υπόλοιπες χώρες που εντάχθηκαν μαζί στην ΕΕ (την Ισπανία την Ελλάδα και τη Πορτογαλία), ήταν στην κατανομή μεγαλύτερων τμημάτων των ευρωπαϊκών κονδυλίων στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου. Αυτό ήταν εν μέρει λόγω της επιτυχούς διαχείρισης της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Χρηματοδότησης (European Social Fund)¹ μέσα στη δεκαετία του 1970.² Δεκαοκτώ δισ ευρώ μοιράστηκε η Ελλάδα, μαζί με την Ισπανία, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία, από το Ταμείο Συνοχής, το οποίο δημιουργήθηκε το 1993 για τη χρηματοδότηση έργων υποδομής στις μεταφορές και στο περιβάλλον. Σήμερα, τρία δισ ευρώ εισπράττει ετησίως η Ελλάδα, επειδή η ΕΕ στοχεύει στις εξάλειψη των διαφορών μεταξύ των κρατών-μελών και στη μεταφορά πόρων από τις εύπορες, στις φτωχότερες περιφέρειες. Η Ιρλανδία εισέπραξε συνολικά 60,107.5 ευρώ (1973-2007) και η Ελλάδα περίπου 50 δισ ευρώ (1981-2007). Η ευρωπαϊκή και οικονομική πορεία των δύο όμως, διαφέρει.

¹ Η European Social Fund ή ESF, αποφασίστηκε το 1957 με τη συνθήκη της Ρώμης και πρόκειται για μία από τις παλιότερες από τις τέσσερις Δομικές Χρηματοδοτήσεις. Διανεμήθηκε κυρίως για την αύξηση της απασχόλησης στο πλαίσιο της οικονομικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

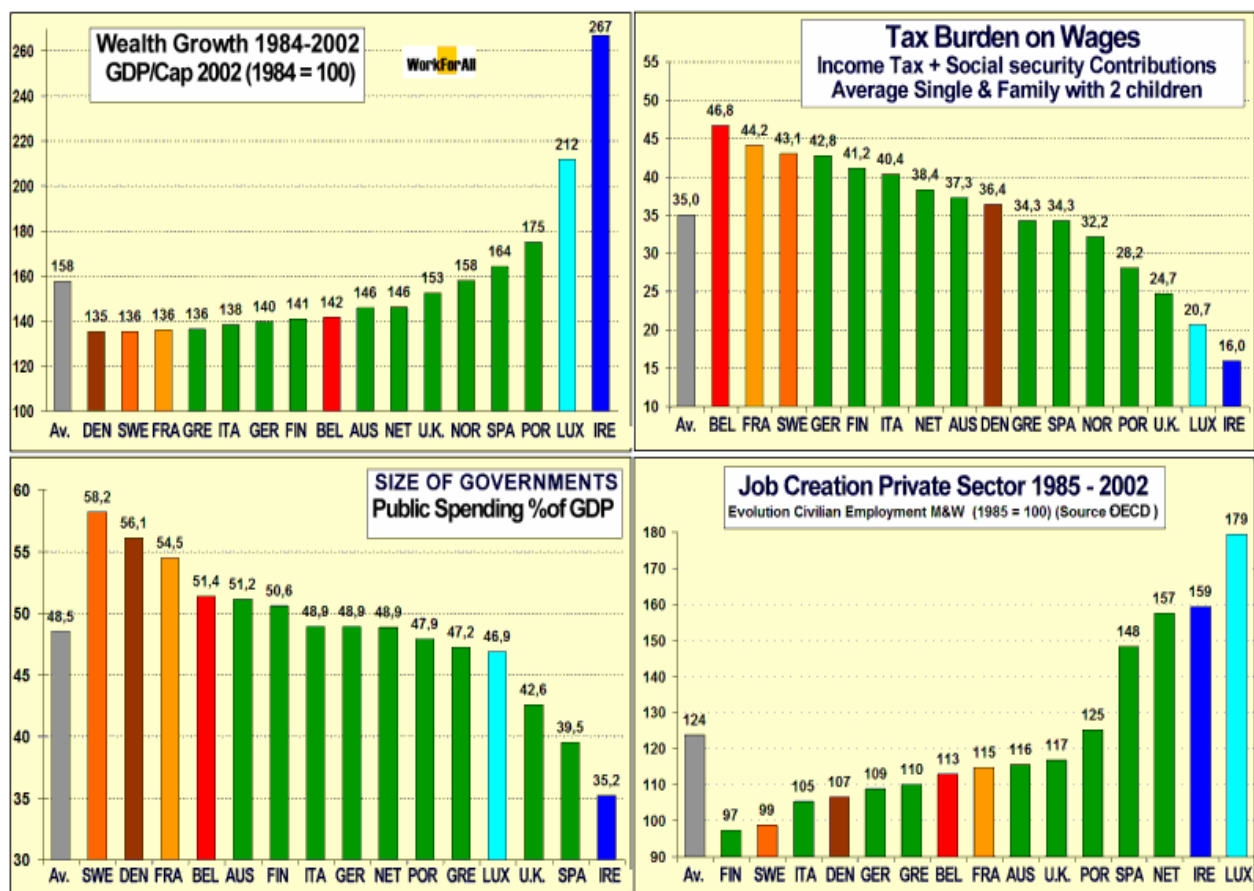
² F. Barry, ό.π., σ.38



Από το παραπάνω διάγραμμα φαίνεται ξεκάθαρα η διαφορά Ελλάδας-Ιρλανδίας. Μετά το 1987 ειδικά, η Ελλάδα σημειώνει μείωση στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της, αντίθετα με την αξιοσημείωτη ιρλανδική άνοδο. Από το 1980 και έπειτα, το ΑΕΠ στην Ιρλανδία υπέρ-πενταπλασιάστηκε, ενώ την Ελλάδα αυξήθηκε κατά 2,5 φορές. Ο ρυθμός ανάπτυξης για το ίδιο διάστημα ήταν 4,5% και 1,3% αντίστοιχα. Η δεκαετία του '90 καταδεικνύει εντονότερα το οικονομικό χάσμα των χωρών, με την Ιρλανδία να έχει μέσο ρυθμό ανόδου 6,3% τη στιγμή που η Ελλάδα είχε 1,1%. Μονάχα μετά το 2000 παρουσιάζεται εξισορρόπηση και οι δύο χώρες έχουν μέσους ρυθμούς ανόδου κοντά στο 4-4,5%.

Αφού η αναπτυξιακή πολιτική ταυτίζεται με τη συσσώρευση ανθρώπινου και φυσικού κεφαλαίου, όπως και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, αναπτύσσεται περαιτέρω το παραπάνω σημείο σχετικά με την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου στην Ιρλανδία. Το ιρλανδικό εργατικό δυναμικό λοιπόν, σχεδόν διπλασιάστηκε, ενώ το ελληνικό αυξήθηκε κατά 1,4 φορά, από το 1980 και μετά. Το υπάρχον εργατικό δυναμικό της Ιρλανδίας έχει παράλληλα, υψηλότερο εκπαιδευτικό υπόβαθρο από το ελληνικό εργατικό δυναμικό. Η παραγωγικότητα στην Ελλάδα επομένως, είναι λογικό να υστερεί σημαντικά. Η γενικότερη συμμετοχή των εργαζομένων στην Ιρλανδία είναι έντονη και αυξανόμενη, υποβοηθούμενη και από τη συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγή και την εισροή μεταναστών στη χώρα. Από την άλλη

μεριά, ο ελληνικός πληθυσμός, ειδικά μετά το 1995, μειώνεται σημαντικά με την υψηλή θνησιμότητα και την υπογεννητικότητα. Η αναστροφή των ελληνικών δημογραφικών στοιχείων μετά το 2000 οφείλεται καθαρά στη μετανάστευση ενεργού πληθυσμού.



Πηγή: www.workforall.org

Βάσει των παραπάνω γραφημάτων, μπορεί να γίνει και σύγκριση στη φορολογία των δύο χωρών, σαν μέσο όρο, για το διάστημα 1985-2002. Ο ελληνικός φορολογικός συντελεστής είναι στο 34% του οικογενειακού εισοδήματος και ο αντίστοιχος ιρλανδικός είναι ο χαμηλότερος ανάμεσα στις χώρες της EU15, προκαλώντας και διαφορά στο βιοτικό επίπεδο. Αναφορικά με τα κυβερνητικά έξοδα, και εδώ η Ιρλανδία είναι σε πλεονεκτική θέση μέσα στην ΕΕ με την Ελλάδα να βρίσκεται στην πέμπτη θέση, έχοντας κυβερνητικά έξοδα κοντά στο μέσο όρο του συνόλου των χωρών. Τέλος, οι δημιουργία θέσεων απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα, είναι πολύ υψηλή μέχρι το 2002 για την Ιρλανδία και αρκετά χαμηλή για την Ελλάδα. Αυτό εξηγεί και τη διαφορά στην παραγωγικότητα των δύο χωρών.

7.3 ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το ιρλανδικό μοντέλο από κάθε άποψη προσφέρει χαρακτηριστικό παράδειγμα για όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες και για όσες προσβλέπουν σε σημαντική οικονομική μεγέθυνση. Η δυσκολία μίμησης σίγουρα έγκειται στη διαφορετικότητα των περιόδων, των οικονομικών και πληθυσμιακών διαφορών από χώρα σε χώρα, όπως επίσης και στις διαφορετικές παγκόσμιες οικονομικές συνθήκες. Ωστόσο, κάποιες από τις τακτικές της Ιρλανδίας μπορούν να παραδειγματίσουν ή ακόμα να βοηθήσουν στο να αποφευχθούν λάθη του ιρλανδικού παρελθόντος και να μη γίνουν παραλείψεις.

Κάποια διδάγματα για επιλογές που έγιναν ή δεν έγιναν από την Ιρλανδία, είναι χρήσιμο εγχειρίδιο για την ελληνική οικονομία και γίνεται στην ενότητα αυτή μία μικρή αναφορά τους.

- *Υποστήριξη της διεθνούς επένδυσης και του ελεύθερου εμπορίου*

Μία δραστική και αποφασιστική εξωτερική πολιτική προκαλεί τεχνολογική αναβάθμιση λόγω των τεχνολογικών διαχύσεων και εξασφαλίζει το σχηματισμό οικονομίας κλίμακας. Επίσης, οι εγχώριες επιχειρήσεις γίνονται περισσότερο ανταγωνιστικές παγκοσμίως. Πρώτος στόχος είναι λοιπόν, η καθιέρωση διεθνώς αποδεκτών και ανταγωνιστικών κανόνων για τις ξένες επενδύσεις.

Η ανταγωνιστικότητα της Ιρλανδίας το 2005, βάσει οικονομικών και άλλων κριτηρίων, την έφερε στην έβδομη θέση μέσα στην EU25. Η Ελλάδα από την άλλη, βρίσκεται πολύ χαμηλά στην κατάταξη, πράγμα που αποδεικνύει την έλλειψη πολιτικών για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων και την ανάγκη για δημιουργία ενός πιο ευέλικτου επιχειρηματικού περιβάλλοντος στη χώρα. Τα στοιχεία αυτά, απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα αξιολόγησης των κρατών-μελών της EU25.

Πολυκριτήρια αξιολόγηση της ανταγωνιστικότητας των 25 χωρών της ΕΕ(2005)

	Βαθμολογία	Κατάταξη
Δανία	4,457	1
Σουηδία	4,034	2
Αυστρία	3,286	3
Ολλανδία	2,899	4
Φιλανδία	2,893	5
Ηνωμένο Βασίλειο	2,532	6
Ιρλανδία	1,954	7
Τσεχία	1,432	8
Γαλλία	0,833	9
Γερμανία	0,613	10
Βέλγιο	0,386	11
Λουξεμβούργο	0,300	12
Σλοβενία	0,093	13
Κύπρος	-0,093	14
Εσθονία	-0,594	15
Ουγγαρία	-1,216	16
Πορτογαλία	-1,252	17
Ισπανία	-1,803	18
Λετονία	-2,185	19
Σλοβακία	-2,189	20
Ελλάδα	-2,219	21
Λιθουανία	-2,572	22
Ιταλία	-3,010	23
Πολωνία	-3,765	24
Μάλτα	-4,813	25

Πηγή: www.icap.gr

- *Ανάπτυξη ευνοϊκού για τις επιχειρήσεις περιβάλλοντος και φορολογικού συστήματος-Κοινωνική συναίνεση*

Σημαντική είναι επιπλέον η διαμόρφωση ενός επιχειρηματικά φιλικού περιβάλλοντος, που θα λειτουργεί με ξεκάθαρους κανόνες και σταθερότητα. Πρέπει να παρουσιάζεται η εικόνα μίας χώρας που δέχεται με προθυμία την επιχειρηματικότητα και είναι έτοιμη να ανταποκριθεί σε όποιες ανάγκες και απαιτήσεις τυχόν προκύψουν, για την εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων. Η εξασφάλιση χαμηλών φόρων, ειδικά για τις εξαγωγές και τις κατασκευές, όπως και ένα οργανωμένο σύστημα κεφαλαιακών χορηγιών αποτελούν καθοριστικές κινήσεις για την προσέλκυσης νέων επιχειρήσεων. Η Ιρλανδία προκειμένου να γίνει ακόμα πιο ελκυστική στους ξένους επενδυτές χαλάρωσε τους περιορισμούς σχετικά με τη διάθεση των κερδών και επένδυσε στον εκσυγχρονισμό των επικοινωνιακών συστημάτων και των μεταφορών της. Για να μην υπάρχουν εσωτερικές έριδες, ανέπτυξε ουσιαστικό κοινωνικό διάλογο με εργαζόμενους και σωματεία, ώστε να κατανοηθούν τα μελλοντικά οφέλη από αυτές τις –φορολογικές κυρίως- επιλογές. Αν οι εταιρικοί φόροι ήταν υψηλότεροι, θα αυξανόταν το κόστος παραγωγής και θα μειώνονταν οι μισθοί και τελικά η

απασχόληση. Χειρότερα, οι επιχειρήσεις θα μεταφέρονταν σε χώρες με χαμηλότερους φόρους.

Υπάρχουν τρόποι για την Ελλάδα, να διατηρεί υψηλά έσοδα από φόρους, χωρίς να αυξάνει τους συντελεστές, αλλά προσελκύοντας περισσότερους επιχειρηματίες σε αριθμό, προωθώντας και την εγχώρια μεγέθυνση. Η φορολογική διαβάθμιση και δικαιοσύνη μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων μπορεί να διατηρηθεί. Αναφορικά με τη συμφωνία των κοινωνικών εταίρων στα θέματα των αμοιβών και της φορολογίας, είναι πιο δύσκολη η ομοφωνία, παρά τις κατά καιρούς υποχωρήσεις αμφοτέρων. Η Ελλάδα δε βίωσε, ούτε βιώνει αυτή τη στιγμή την κοινωνική-οικονομική κρίση που βίωσε η Ιρλανδία στα μέσα της δεκαετίας του '80, ώστε να δεχτούν οι εργαζόμενοι μειωμένες αποδοχές.

- *Επένδυση στη δωρεάν δευτεροβάθμια και φθηνή τριτοβάθμια εκπαίδευση για όλους*

Η εκπαίδευση είναι από τους παράγοντες που επιδρούν σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Επιμορφώνοντας και εξειδικεύοντας το εργατικό δυναμικό μίας χώρας, αυξάνει ταυτόχρονα και η ποιότητα της εργασίας και της παραγωγής σε όλους τους τομείς. Όσο πιο ενημερωμένοι είναι οι εργαζόμενοι, τόσο καλύτερα μπορούν να εκμεταλλευτούν τις νέες τεχνολογίες. Επιτυγχάνεται με αυτό τον τρόπο και η ισότητα, κυρίως μέσα σε τεχνολογικά αναπτυσσόμενα οικονομικά περιβάλλοντα. Οι Ιρλανδοί επένδυσαν στην παιδεία τους, από το 1960 και έπειτα, παρότι πολλοί μορφωμένοι μετανάστευαν στις ΗΠΑ ή τη Μεγάλη Βρετανία για να εργαστούν. Η Ελλάδα υστερεί σε αυτό το σημείο, ειδικά σε ότι αφορά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, παρά τα σημαντικά βήματα που έγιναν την τελευταία εξαετία.

Ένα επιπλέον σημείο στο οποίο υπερτερεί η Ιρλανδία είναι τα δημογραφικά της στοιχεία. Ο πληθυσμός άνω των 60 στην Ελλάδα είναι 24,4% και στην Ιρλανδία μόνο 15,8%(για το 2005). Το τρέχον αλλά και το δυνητικό προϊόν, βάσει προβλέψεων, στην Ιρλανδία έχει πολύ μεγαλύτερα περιθώρια ανάπτυξης απ' ότι στην Ελλάδα, λόγω της κατανομής του πληθυσμού των δύο χωρών. Λύση για την Ελλάδα μπορεί να βρεθεί με την αύξηση της γυναικείας απασχόλησης(μερικής και πλήρους), εφόσον δημιουργηθούν κοινωνικές και εκπαιδευτικές υποδομές. Εστίαση θα πρέπει να δοθεί και στην αύξηση της απασχόλησης στην περιφέρεια, για την αναβάθμιση του

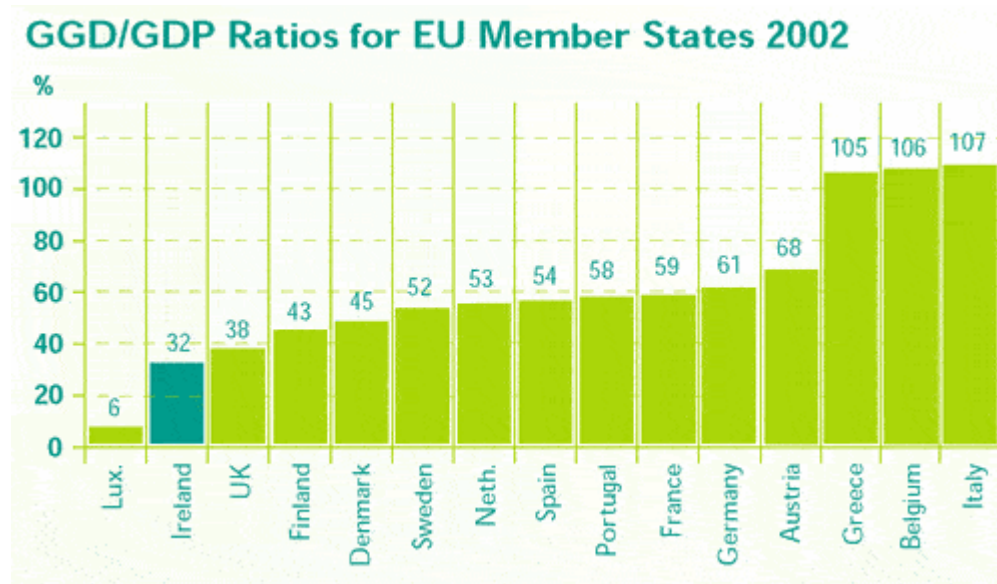
γεωργικού τομέα. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι δαπανήθηκε το 7,7% του συνόλου του Γ' ΚΠΣ για την κατάρτιση και την απασχόληση. Τα αποτελέσματα, αισίως, θα φανούν μακροπρόθεσμα.

- *Δημοσιονομική σταθερότητα και σωστοί κρατικοί χειρισμοί*

Η δημοσιονομική σταθερότητα μίας χώρα εμπνέει ασφάλεια στους εμπορικούς εταίρους και της δίνει διαφορετική εικόνα και θέση στην παγκόσμια οικονομική συνείδηση. Βασική είναι και η προσαρμογή του δύσκολου σκέλους των κρατικών δαπανών στο πλαίσιο των δημοσιονομικών, δεδομένου ότι νομισματικά εργαλεία δε μπορούν να χρησιμοποιηθούν από κράτη-μέλη της ΕΕ αυτόνομα.

Μετά το 1987 στην Ιρλανδία επετεύχθη σταδιακή μείωση των κυβερνητικού εξόδων ως ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ στην Ελλάδα ως το 1993 οι κρατικές δαπάνες αυξάνονταν, ώσπου σταθεροποιήθηκαν σε ποσοστά που αγγίζουν το 45-50% του ΑΕΘΠ. Οι ιρλανδικές κρατικές δαπάνες φτάνουν στο 33,7% του ΑΕΘΠ, γιατί οι αύξηση των πρώτων ήταν χαμηλή συγκριτικά με τη μεγέθυνση του ΑΕΘΠ.

Κυβερνητικό χρέος προς GDP



Πηγή: www.business2000.ie

Για το 2002 παράδειγμα, οι Έλληνες έχουν υπέρογκο κυβερνητικό χρέος σαν ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ οι Ιρλανδοί έχουν το ένα τρίτο αυτού της Ελλάδας. Γίνεται κατανοητό λοιπόν, το πόσο δυσκίνητος είναι ο ελληνικός δημόσιος τομέας.

- *Επένδυση σε τεχνολογικές υποδομές*

Ενώ η Ιρλανδία βρισκόταν σε περίοδο κρίσης, ρίσκαρε επενδύοντας αναγκαίους για αυτήν πόρους σε τεχνολογικές καινοτομίες, προκειμένου να εκσυγχρονιστούν τα επικοινωνιακά και μεταφορικά της συστήματα. Επένδυσε στο λογισμικό από πολύ νωρίς, στα τηλεφωνικά κέντρα εξυπηρέτησης, στο διαδίκτυο και το διαδικτυακό επιχειρείν, στη βιοφαρμακευτική και τα χημικά. Έγινε μία συστηματική έρευνα της αγοράς στα Πανεπιστήμια, για να είναι έτοιμη να υποδεχτεί τα νέα είδη επιχειρήσεων και να υπάρχει εξειδίκευση σε τομείς με υψηλή προστιθέμενη αξία. Η Ελλάδα δεν έχει σχηματίσει τόσο δραστική πολιτική και τα χρήματα του ΚΠΣ για την Ευρυζωνικότητα των δικτύων δε διατίθενται αποτελεσματικά.

Για να ακολουθηθούν αυτές οι υποδείξεις της Ιρλανδίας από την ελληνική πλευρά, είναι αναγκαία η επιμονή στα μακροπρόθεσμα σχέδια και πολιτικές, παρά τα προβλήματα που θα προκύψουν στην πορεία. Πάντα θα υπάρχουν αστάθμητοι παράγοντες που ανατρέπουν τις προβλέψεις, ωστόσο η σταθερότητα και η αποφασιστικότητα βοηθούν στην πραγμάτωση των μακροχρόνιων βλέψεων. Φυσικά, απαιτούνται οι οικονομικές παγκόσμιες συγκυρίες και η κοινωνική ομοφωνία, όπως μας διδάσκει και το ιρλανδικό μοντέλο.

Προς υπεράσπιση της Ελλάδας, πρέπει πάνω απ' όλα να τονιστεί η διαφορετικότητα όχι μόνο των συνθηκών στις οποίες δρα κάθε οικονομία, αλλά η κοινωνία, ο πολιτισμός και τα υπόλοιπα γεωγραφικά και ιστορικά στοιχεία που την χαρακτηρίζουν. Η Ελλάδα δε χρησιμοποιεί την αγγλική γλώσσα, ούτε έχει το υπόβαθρο στις σχέσεις της με χώρες του βεληνεκού των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας. Η θέση της δεν εξυπηρετεί σε εμπορικές σχέσεις και επενδύσεις από εταίρους, όπως αυτούς της Ιρλανδίας. Η ενσωμάτωση της Ιρλανδίας στη βρετανική αγορά είναι μεγάλη, ενώ η Ελλάδα δύσκολα μπορεί να αναπτύξει τέτοιου είδους σχέση με άλλη ανεπτυγμένη χώρα.

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διατριβή αυτή ασχολήθηκε με την οικονομική ιστορία της Δημοκρατίας της Ιρλανδίας και επικεντρώθηκε στους παράγοντες που συντέλεσαν στην οικονομική μεγέθυνση της χώρας από το 1987 και έπειτα. Η σημαντικότητα του κάθε ένα από αυτούς τους παράγοντες δε μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια, γιατί πρόκειται για γεγονότα και τακτικές που έδρασαν με συγκεκριμένο τρόπο, σε ορισμένο χρόνο και σε συγκεκριμένο τόπο.

Σίγουρα η Ιρλανδία αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα του πόσο καλά λειτουργεί η ελεύθερη αγορά και για το λόγο αυτό έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον των οικονομολόγων και όχι μόνο. Η επένδυση στην εκπαίδευση, οι ελκυστικοί φορολογικοί συντελεστές, οι χαμηλοί μισθοί σε συνδυασμό με κοινωνικές συμβάσεις, τα κονδύλια από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η δραστήρια βιομηχανική πολιτική, η δημογραφική μεταβολή και η απελευθέρωση της ιρλανδικής αγοράς μέσω του ευρώ αποτελούν τους πιο πολυσυζητημένους λόγους ανάπτυξης και οικονομικής μεγέθυνσης.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις ωστόσο είναι το πιο έντονο χαρακτηριστικό της μεγέθυνσης. Οι παραπάνω λόγοι κατά βάση ήταν αυτοί, που προκάλεσαν την εισροή ξένων κεφαλαίων στη χώρα. Η ιρλανδικές κυβερνήσεις προσανατολίστηκαν απόλυτα σε αυτό το στόχο και ολόκληρη η κοινωνία γνώρισε αυτή την πρωτοφανή ανάπτυξη. Με αυτό το σκεπτικό αναπτύχθηκε και το μοντέλο των Borenzstein et al(1998), που εξαρτά τη μεγέθυνση από τις άμεσες ξένες επενδύσεις, το εργατικό δυναμικό και άλλους εξίσου σημαντικούς παράγοντες.

Επειδή προέκυψαν δυσκολίες κατά τη συγκέντρωση όλων των ετήσιων δεδομένων των ιρλανδικών μεγεθών, δεν ήταν δυνατό να προχωρήσει περαιτέρω η οικονομετρική ανάλυση σχετικά με το πόσο επηρεάστηκε τελικά το growth από τις FDI ή αν τελικά ισχύει για την Ιρλανδία ότι και για τις ανεπτυγμένες χώρες, οι οποίες δεν επηρεάζονται σημαντικά από τις FDI.

Σε τελευταίο στάδιο, συγκρίνονται κάποια στοιχεία της ελληνικής και της ιρλανδικής οικονομικής εξέλιξης. Την τελευταία δεκαετία οι χώρες αυτές βρίσκονται σε πορεία μεγέθυνσης, η Ιρλανδία όμως κατάφερε να συγκαταλέγεται ανάμεσα στις πλουσιότερες, αλλά και στις ταχύτερα αναπτυσσόμενες χώρες του κόσμου, βελτιώνοντας ταυτόχρονα και το επίπεδο ζωής των πολιτών της. Η Ελλάδα, καταλήγουμε στο ότι θα μπορούσε να είχε χρησιμοποιήσει τις αντίστοιχες ευκαιρίες που της δόθηκαν, όμως σε πολλές περιπτώσεις, ίσως δε δραστηριοποιήθηκε με τον τρόπο που όφειλε. Εξάλλου το γεωγραφικό και πολιτιστικό πλαίσιο των δύο χωρών δεν είναι σε καμία περίπτωση ίδιο, με την Ιρλανδία να είναι σίγουρα ευνοούμενη.

Προτείνεται για μελλοντική έρευνα, η εξέταση της σημαντικότητας των FDI και των υπολοίπων παραγόντων πάνω στο growth βάσει των δεδομένων και του μοντέλου που χρησιμοποιήθηκε εδώ. Σε επόμενο επίπεδο, θα μπορούσε να εξεταστεί η ελληνική οικονομία συγκριτικά με την ιρλανδική, πάνω στο ίδιο μοντέλο, με τη χρήση διαστρωματικών δεδομένων. Επιπρόσθετα, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξέταση της περιόδου που διανύει αυτή τη στιγμή η Ιρλανδία, ανεξάρτητα με την έως τώρα ταχεία ανάπτυξή της.

Η Ιρλανδία έχει να αντιμετωπίσει τη φυγή των ξένων επενδύσεων από τη χώρα. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις μειώθηκαν αισθητά και οι τακτικές του παρελθόντος, είναι αμφίβολο αν θα λειτουργήσουν και στο παρόν. Πιέσεις από την ΕΕ για την αύξηση των φορολογικών συντελεστών, αλλά και η αδυναμία χρήσης νομισματικών εργαλείων υποχρεώνουν τη χώρα να αναζητήσει νέες πολιτικές προσέλκυσης κεφαλαίων και να προστατευτεί από ενδεχόμενη παρατεταμένη μείωση αυτών. Η μεγέθυνση του παρελθόντος είναι άραγε δυνατό να διατηρηθεί ή έπεται ακόμα και οικονομική κρίση της Κέλτικης Τίγρης, όπως έγινε και με τις Ασιατικές;

10. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Anonymous, *Programme for National Recovery*, Government publications Sale Office, Dublin October 1987
- Anonymous, *The ESF 2000-2006-Employment and Social affairs, European Commission: Ireland*, Publications Office, Luxembourg 2003
- Baker T., “The Irish economy: Then, Now and Next”, *Quarterly Economic Commentary*, ESRI, Δουβλίνο 1999
- Barrel, R. and Nigel Pain, N.: “Foreign Direct Investment, Technological Change, and Economic Growth within Europe”, *Economic Journal* 107, 1977.
- Barry F., “Future Irish Growth: Opportunities, Catalysts, Constraints”, *Quarterly Economic Commentary*, Winter 2005, ESRI, 2006
- Barry F., “Foreign Direct Investment and the Economy of Ireland: Some Current Issues”, (presentation to conference on “Foreign Direct Investments: Driving Forces and Policy Implications” organised by the National Bank of Austria and the European Bank for Reconstruction and Development), Vienna 2006
- Borensztein, E., De Gregorio, J., Lee, J-W.: “How does Foreign Direct Investment Affect Economic Growth?”, *Journal of International Economics* 45, 1995.
- Boyce D. G., *The Irish question and British politics, 1868-1996*, 2nd Edition, Macmillan Press LTD, Great Britain 1996
- Campos N., Kinoshita Y., “Foreign Direct Investment as Technology Transferred: Some panel Evidence from the Transition Economies”, *Centre for Economic Policy Research*, Discussion Paper No 3417, 2002
- Carkovic, M. and Levine, R., “Does foreign direct investment accelerate economic growth? ”, mimeo, Department of Finance, University of Minnesota 2002
- Choe, J. I.: “Do Foreign Direct Investment and Gross Domestic Investment Promote Economic Growth?”, *Review of Development Economics* 7(1), 2003.
- Cogan and McDevitt, “Technological and economic convergence: The Irish case”, University College Dublin Science Policy Research Centre, Dublin 2000

- Economic and Social Research Institute, *Medium Term Review: 1997-2003*, Dublin 1997
- Fitz Gerald J., *Managing an Economy under EMU: The case of Ireland*, Blackwell Publishers, Oxford 2001
- Fortin P., Discussion Paper Number 12, “The Irish Economic Boom: Facts, Causes and Lessons”, *Public Works and Government Services of Canada*, Canada, May 2002
- Gorg H., Ruane F., “The Impact of foreign direct investment on sectoral adjustment in the Irish economy”, *National Institute Economic Review*, 1997
- Hamilton R., “Education, Demographics and the Irish Economic Miracle”, CBFSAI and Bank of England Quarterly Bulletin 2, 2005
- Honohan P. & Walsh B., “Catching Up with the Leaders: The Irish Hare”, *Brookings Papers on Economic Activity*, Washington 2002
- Honohan P., “Ireland’s economic miracle: A story of delayed catch-up”, (Central Bank and Financial Services Authority of Ireland Conference 11/12 June 2007), Dublin 2007
- Javorcik, B., “Does foreign direct investment increase the productivity of domestic firms? In search of spillovers through backward linkages”, *American Economic Review* 94(3), Pittsburgh 2004
- Lyroudi K., Papanastasiou J., Vamvakidis A., “Foreign Direct Investment and Economic Growth in transition Economies”, *South Eastern Europe Journal of Economics* 1, 2004
- Mankiw G., *Αρχές της Οικονομικής*, Τόμος Β’, Εκδόσεις τυπωθήτω, Αθήνα 2002
- Nolan B., O’Connell P. J. & Whelan C., *Conclusion: The Irish experience of Growth and Inequality: in Bust to Boom?*, Institute of Public Administration, Dublin 2000
- Roisin Ni Mhaille Battel, “Ireland’s “Celtic Tiger” Economy”, *Science, Technology & Human Values*, Vol. 28 No.1, Winter 2003
- Sweeney P., “The Irish Experience of Economic Lift Off”, A Colloquium Celebrating Ireland’s Presidency of the European Union, Montreal May 2004
- Sweeney P., *The Celtic Tiger, Ireland’s Continuing Economic Miracle*, 2nd Edition, Oak Tree Press, Dublin 1999.

- Χαρδούβελις Γ., *Πηγές Ανάπτυξης: Μπορεί η Ελλάδα να Ακολουθήσει το Παράδειγμα της Ιρλανδίας;*, Εκδόσεις Κέρκυρα, Αθήνα 2006

INTERNET SITES

- www.cso.ie
- www.centralbank.ie
- www.chambers.ie
- pwt.econ.upenn.edu
- www.education.ie
- www.educationireland.ie
- www.esri.ie
- epp.eurostat.ec.europa.eu
- www.icap.gr
- www.idaireland.com
- www.imf.org
- www.migrationinformation.org
- www.jstor.org
- www.oecd.org
- www.shannonsoft.ie
- www.unctad.org
- www.wikipedia.org